

Adaptaatio lastenkirjallisuuden kääntämisessä

Tarkastelussa Grimmin sadut *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* ja *Die goldene Gans* sekä niiden suomennokset

Heidi Sipinen

Tampereen yliopisto

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

Käännöstiede (saksa)

Pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2014

Tampereen yliopisto
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö
Käännöstiede (saksa)

SIPINEN HEIDI: Adaptaatio lastenkirjallisuuden kääntämisessä. Tarkastelussa Grimmin sadut *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* ja *Die goldene Gans* sekä niiden suomennokset.

Pro gradu -tutkielma 76 sivua + liitteet 37 sivua + saksankielinen tiivistelmä 8 sivua
Huhtikuu 2014

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan adaptaatiota lastenkirjallisuuden kääntämisessä. Lastenkirjallisuuden asema sekä kirjallisuudenajina että tutkimuskohteena on marginaalinen, mutta sen monet tehtävät tekevät siitä kuitenkin kiinnostavan ja tärkeän tutkimuskohteen.

Tutkimuksessa tarkastellaan vertailevan tekstianalyysin ja käännösanalyysin avulla Grimmin satujen eri vuosikymmenten alkuperäis- ja käännösversioiden välisiä eroavaisuuksia sekä pohditaan syitä niihin. Tutkimuksen aineistona ovat Grimmin sadut *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* ja *Die goldene Gans* sekä niiden suomennokset kolmelta eri vuosikymmeneltä. Tavoitteena on selvittää, kuinka tekstejä on adaptoitu. Tutkielmassa haetaan vastauksia siihen, millaisia muutoksia eli pragmaattisia adaptaatioita lähde- ja kohdetekstien välillä on ja mitkä ovat mahdolliset syyt niihin. Lisäksi pyritään selvittämään, kuinka suuri rooli muutoksissa on eri vuosikymmenten lastenkirjallisuuden normeilla tai itse satujen kääntäjillä? Tutkielmassa tarkastellaan myös uudelleenikäntämistä, jonka yhtenä syynä on käännösten kielen vanheneminen.

Analyysistä kävi ilmi, että pragmaattisten adaptaatioiden määrä on huomattava kaikissa tarkastelluissa suomennoksissa, joskin eri vuosien suomennosten välillä esiintyy hienoisia eroavaisuuksia. Analysoidusta aineistosta esiin nousivat erityisesti alkoholia koskevien nimitysten ja julmuuksia kuvaavien sanojen poistaminen tai niiden korvaaminen muilla ilmauksilla, eufemismit, puhuttelulisäysten poistot, järjestyksen muutokset sekä Punahilkka-satujen kaksi versiota, joissa toisessa satu vielä jatkuu metsästäjän pelastettua Punahilkkan ja isoäidin suden vatsasta.

Analyysin pohjalta voidaan päätellä, että lastenkirjallisuuden normeilla on merkittävä rooli erityisesti alkoholia koskevien nimitysten sekä julmuuksia kuvaavien sanojen kääntämisessä. Myös kääntäjillä on luonnollisesti oma roolinsa muun muassa puhuttelulisäysten poistoissa ja johtolauseiden siirtämisessä. Uudelleenikäntäminen näkyi tarpeena kääntää teksti uudelleen esimerkiksi yhteiskunnan muuttuneiden odotusten vuoksi.

Avainsanat: lastenkirjallisuus, lastenkirjallisuuden kääntäminen, adaptaatio, uudelleenikäntäminen, normit, Grimmin sadut, suomi, saksa

1. Johdanto	1
2. Lastenkirjallisuus	3
2.1. Lastenkirjallisuuden erityispiirteet	5
2.1.1. Kohderyhmänä lapset ja aikuiset	5
2.1.2. Ambivalenssi	6
2.2. Satu tekstilajina	7
2.2.1. Kansansatu	9
2.2.2. Taidesatu	12
3. Vastaanotto ja kritiikki lastenkirjallisuudessa	14
3.1. Yleistä käänöskritiikistä	14
3.2. Lastenkirja-arvostelut	16
4. Lastenkirjallisuuden kääntäminen	19
4.1. Lastenkirjallisuuden kääntämisen erityispiirteet	19
4.1.1. Kaksi mukauttamisen periaatetta	19
4.1.2. Näkymättömyys	20
4.1.3. Lastenkirjallisuuden kääntämisen normit 1920-, 1960- ja 2000-luvulla	21
4.1.4. Luettavuus ja lausuttavuus	24
4.2. Lähdeteksti vs. kohdeteksti	25
4.2.1. Kotouttaminen ja vieraannuttaminen	26
4.2.2. Skoposteoria	27
4.2.3. Uudelleenääntäminen	27
5. Adaptaatio lastenkirjallisuuden kääntämisessä	30
5.1. Näkemyksiä adaptaatiosta	30
5.2. Muunnelma vs. adaptaatio	31
5.3. Näkemyksiä adaptaatiosta lastenkirjallisuudessa	32
5.4. Pragmaattiset adaptaatiot	34
5.4.1. Poistot	34
5.4.2. Lisäykset	35
5.4.3. Korvaukset	35
5.4.4. Muut muutokset	36
5.4.5. Eufemismit	36

6. Aineisto ja tutkimusmenetelmä.....	38
6.1. Grimmin sadut.....	38
6.1.1. Grimmin veljekset ja satujen synty	38
6.1.2. Grimmin satujen sisältö ja merkitys	39
6.2. Tarkasteltavat sadut.....	40
6.2.1. Punahilkka	41
6.2.2. Lumikki.....	42
6.2.3. Kultahanhi.....	44
6.2.4. Satujen kääntäjät	45
6.3. Tutkimusmenetelmä	46
7. Adaptaatio Grimmin satujen suomennoksissa	47
7.1. Poistot.....	48
7.1.1. Alkoholi Punahilkka- ja Lumikki- saduissa.....	48
7.1.2. Julmuudet Punahilkka- ja Lumikki-saduissa	51
7.1.3. Puhuttelulisäysten poisto	52
7.2. Lisäykset	54
7.3. Korvaukset	55
7.3.1. Alkoholi Punahilkka-, Lumikki- ja Kultahanhi-saduissa.....	55
7.3.2. Julmuudet Lumikki-saduissa	58
7.3.3. Eufemismit Punahilkka- ja Lumikki-saduissa	60
7.4. Muut muutokset	62
7.4.1. Järjestyksen muutokset Punahilkka-, Lumikki- ja Kultahanhi-saduissa.....	62
7.4.2. Kaksi versiota Punahilkka-saduissa.....	65
7.5. Yhteenveto	67
8. Lopuksi.....	70
Lähteet.....	71
Liitteet	77
Liite 1 Poistot Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi.....	77
Liite 2 Lisäykset Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi	86
Liite 3 Korvaukset Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi	93
Liite 4 Muut muutokset Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi.....	109

Liite 5 Poistamatta tai korvaamatta jätetyt alkoholikohdat Grimmin satujen suomennoksissa

Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi. 112

1. Johdanto

Lastenkirjallisuuden asema sekä kirjallisuudenlajina että tutkimuskohteena on marginaalinen. Aliarvostuksesta todisteena ovat esimerkiksi kirja-arvostelujen vähäisyys ja ylimalkaisuus sekä lasten- ja aikuiskirjallisuuden erilliset kirjallisuuspalkinnot. Vähäisestä arvostuksesta kertonee sekin, että vuosikymmeniä sitten lapsille kirjoittaneet esiintyivät nimimerkillä ikään kuin suojellakseen mainettaan. Lastenkirjallisuuden monet tehtävät tekevät siitä kuitenkin kiinnostavan ja monipuolisen tutkimuskohteen. Tutkimuskohde on myös hyvin tärkeä, koska lastenkirjat eivät ole vain viihdettä vaan myös tärkeitä kasvatuksen ja sosiaalistumisen välineitä. (Oittinen 2000, 68; Puurtinen 2000, 106–107.) Alkuperäistä lastenkirjallisuutta kuitenkin arvostetaan huomattavasti enemmän kuin lastenkirjallisuuden kääntämistä, vaikka käännöksillä on Suomen kokoisessa maassa merkittävä rooli.

Suomessa lastenkirjallisuutta ja sen kääntämistä ovat tarkastelleet etupäässä Riitta Oittinen (1993, 1995, 2000) ja Tiina Puurtinen (1995). Puurtinen (1995) mittasi väitöskirjatutkimuksessaan infiniittirakenteiden vaikutusta lastenkirjan luettavuuteen eli äänenluettavuuteen ja tekstin ymmärtämiseen kahden erilaisen testin avulla. Oittinen (1993) puolestaan tarkasteli ensimmäisenä Suomessa väitöskirjassaan lastenkirjallisuuden kääntämistä muun muassa lapsi- ja aikuislukijoiden sekä tekstin ja kuvituksen välisen suhteen näkökulmasta. Grimmin satujen kääntämistä on tutkittu aikaisemmin toisissa pro gradu -tutkielmissa (esim. Kanerva 2000), uudelleenkääntämistä ensisijaisesti kaunokirjallisuuden kääntämisen näkökulmasta (esim. Susam-Sarajeva 2006).

Tarkastelen tutkimuksessani vertailevan tekstianalyysin (Nord 2009) ja käännösanalyysin avulla Grimmin satujen eri vuosikymmenten alkuperäis- ja käännösversioiden välisiä eroavaisuuksia sekä niiden syitä. Tutkin sitä miten lähdetekstejä on adaptoitu; millaisia muutoksia, toisin sanoen pragmaattisia adaptaatioita lähde- ja kohdetekstien välillä on ja mitkä ovat mahdolliset syyt niihin. Kuinka suuri rooli on eri vuosikymmenten lastenkirjallisuuden normeilla tai itse satujen kääntäjillä? Tarkastelen kolmea Grimmin satujen suomennosta myös uudelleenkääntämisen näkökulmasta, jossa esimerkiksi

käännösten ikääntyneisyys ja lisääntynyt tietämys kohdekulttuurista ovat syitä uudelleen­käännökselle.

Tutkimusaineistona ovat Grimmin sadut *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* ja *Die goldene Gans* vuosilta 1997 (teoksessa ilmestyneet sadut pohjautuvat vuonna 1857 ilmestyneeseen ”lopulliseen” seitsemänten painokseen), 1962 ja 2004 sekä niiden suomennokset *Punahilkka*, *Lumikki* ja *Kultahanhi* vuosilta 1927, 1962 ja 2008. Vuoden 1927 suomennoksissa ei mainita lähdetekstejä, mutta ne pohjautuvat hyvin todennäköisesti juuri vuonna 1857 ilmestyneeseen seitsemänten painokseen.

Kappaleessa 2 tarkastelen lastenkirjallisuutta ja sen erityispiirteitä. Esittelen myös sadun tekstilajina. Kappaleessa 3 tarkastelen lastenkirjallisuuden normeja heijastelevia lastenkirja-arvosteluja ja käännöskritiikkiä myös yleisellä tasolla. Kappaleessa 4 pohdin lastenkirjallisuuden kääntämistä ja sen erityispiirteitä, esimerkiksi lastenkirjallisuuden kääntämiseen vaikuttavia normeja tässä tutkimuksessa mukana olevien satujen ilmentymisvuosikymmeniltä. Esittelen myös lastenkirjallisuuden kääntämiseen vahvasti vaikuttavat käännösstrategiat kotouttamisen ja skoposteorian. Kappaleessa 4 tarkastelen lisäksi uudelleen­kääntämistä.

Kappaleessa 5 esittelen tutkimukseni pääteeman eli adaptaation yleisellä ja lastenkirjallisuuden kääntämisen tasolla. Käyn lisäksi läpi pragmaattisten adaptaatioiden pää­lajit, jotka muodostavat analyysini rungon. Kappaleessa 6 esittelen Grimmin veljekset ja heidän satujensa synty­tarinan, aineistonani ovat Grimmin sadut *Punahilkan*, *Lumikin* ja *Kultahanhen* sekä satujen suomentajat. Esittelen lisäksi tutkimusmenetelmäni. Kappaleessa 7 esittelen ja käyn läpi analyysini tulokset. Jätän rajallisesta tutkimuksestani kokonaan pois kuvakirjan, vaikka se sadun ohella onkin perinteinen lastenkirjallisuuden laji.

2. Lastenkirjallisuus

Lastenkirjallisuuden synty on ajoitettu eri tavoin. Aiemmin sen katsottiin syntyneen 1700-luvulla, jolloin lapset erotettiin omaksi kohderyhmäkseen ja heille alettiin kustantaa omaa kirjallisuutta. Nykyään ajatellaan, että lastenkirjallisuus oli oma lajinsa jo keskiajalla. Lastenkirjallisuus alkoi aapisista, ja ne olivat ensin niin sanottuja aapislautoja ja sen jälkeen kuvitettuja pahvitaitoksia. Suomessa aapiset eli niin sanotut abc-kirjat olivat 1800-luvulla suurimmaksi osaksi niin sanottuja aapiskatekismuksia, joiden aineisto oli uskonnollista. Varhaisen lastenkirjan tarkoitus oli kasvattaa lapsi pikaisesti siivoksi aikuiseksi; siksi suosittiin erilaisia käytösoppaita. Suomenkielisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden varsinainen syntyvaihe 1800- ja 1900-lukujen taitteessa ajoittuu koko yhteiskuntakehityksen ja kulttuurin modernisoitumisvaiheeseen. Aiempi lastenkirjallisuus oli ollut Topeliusta lukuun ottamatta niukkaa. (Huhtala & Juntunen 2004, 9, 113.)

Lapsuus on joissain tapauksissa yleistetty käsittämään sitä ajanjaksoa elämässä, jossa yksilö on vapaa vastuusta, mutta velvoitettu koulutukselle (Hunt 1994, 5). Koko lapsuus käsitteenä on kuitenkin jatkuvassa muutoksessa. Myös Oittinen (2000, 4) toteaa, että lastenkirjallisuuden ja ylipäättään lapsen ja lapsuuden määrittäminen ei ole täysin yksiselitteistä. Hän määrittelee lastenkirjallisuuden kirjallisuudeksi, jota lapset itse lukevat ja jota heille luetaan ääneen. Oittinen keskittyy itse erityisesti alle 7-vuotiaille tarkoitettuihin kuvakirjoihin, mutta hänen näkemyksensä lastenkirjallisuudesta pätevät myös vanhempiin lapsiin. (Mp.) Oittinen (1999, 250–251) kuitenkin on myös todennut kärjistäen, että lastenkirjallisuutta voi olla kaikki kirjallisuus, jota lapsi lukee, oli se hänelle tarkoitettu tai ei. Aidan Chambersin (1991, 91) mukaan lastenkirjallisuudessa väitellään jatkuvasti siitä, ovatko tietyt kirjat lastenkirjoja vai eivät. Joidenkin mielestä lapsille tarkoitettuja kirjoja ei ole olemassa; on vain kirjoja, joita lapset sattuvat lukemaan. Chambers kuitenkin toteaa, että on olemassa kirjoja, jotka niiden kirjailijat ovat tarkoituksellisesti suunnanneet lapsille, ja kirjoja, joita ei ole tarkoitettu lapsille mutta jotka kiinnostavat lapsia. (Mp.)

Lastenkirjallisuudesta puhuttaessa on otettava huomioon myös nuortenkirjallisuus ja näiden kahden välinen, melko häilyvä raja. Mielestäni lastenkirjallisuuden ja eritoten

varhaisnuortenkirjallisuuden välisen rajan vetäminen on erityisen vaikeaa, sillä lapsuuden jatkuva muutos vaikuttaa vahvimmin juuri alle 13-vuotiaisiin lapsiin. Irja Lappalaisen (1979, 15) mukaan lasten- ja nuortenkirjallisuus on joko erityisesti tätä ikäkautta varten kirjoitettua tai aikuisten kaunokirjallisuudesta kasvaville varta vasten valittua tai kasvavien itsensä siitä omaksumaa kirjallisuutta. Lastenkirjallisuus kääntyy kaikkein nuorimman ikäpolven puoleen, kun taas nuortenkirjallisuus kohdistaa huomionsa lähinnä varhais- ja koulunuorisoon, mutta sen ohessa myös aikuisuuden kynnyksellä oleviin nuoriin. (Mp.)

Raja lasten- ja nuortenkirjallisuuden välillä on myös Lappalaisen (1979, 15–16) mukaan usein liukuva. Yleisnimikkeeksi ei kumpikaan termi sovi, sillä aikaväli lapsuudesta aikuisuuden kynnykselle on jo ajallisesti niin pitkä, että se tarvitsee käsitteet lapsuus ja nuoruus. Käytännöllisintä on jakaa tähän ikäkauteen kuuluva kirjallisuus kahteen luokkaan: lastenkirjallisuuteen, joka käsittää noin alle 9-vuotiaalle tarkoitettua kirjallisuuden, ja nuortenkirjallisuuteen, johon sisältyvät sekä varhaisnuorten että aikuistuvien nuorten eri ikä- ja kehitysvaiheita vastaavat kirjalliset tuotteet. Keskeinen satukä käsittää puolestaan ikävuodet noin neljästä seitsemään. (Mp.)

Itse määrittelen lastenkirjallisuuden omassa tutkimuksessani Lappalaisen (1979) näkemystä hieman eroten alle 10-vuotiaille lapsille tarkoitetuksi kirjallisuudeksi, joka on kirjoitettu sekä tarkoitettu lapsille ja joka on esimerkiksi kirjastossa luokiteltu lastenkirjallisuuden hyllyyn. Tähän sisältyvät siten myös kuvakirjat noin alle 7-vuotiaille lapsille, vaikka kuvakirjat eivät olekaan tarkemman tarkastelun alla tutkimuksessani. En ole aivan samaa mieltä Oittisen kanssa siitä, että lastenkirjallisuutta olisi kaikki kirjallisuus, jota lapsi lukee ja pitää mielenkiintoisena. Silloin lastenkirjallisuuteen lukeutuisivat vaikka keittokirjat, jos lapsi kerta niitä lukee. En ole myöskään täysin samaa mieltä Lappalaisen näkemystä kaunokirjallisuuden soveltuvuudesta lastenkirjallisuudeksi. Tässä vaiheessa voisi myös kysyä, ovatko Grimmin veljesten aikaansaannokset lopulta soveltuvia lastenkirjallisuudeksi, tarkemmin sanottuna saduiksi.

2.1. Lastenkirjallisuuden erityispiirteet

Lastenkirjallisuus eroaa aikuiskirjallisuudesta Puurtisen (2000, 106–107) mukaan luonnollisesti niin aiheiltaan, kerrontatekniikoiltaan kuin kieleltäänkin. Kaikenlaiset normit ovat lastenkirjallisuudessa myös voimakkaampia kuin aikuiskirjallisuudessa. Lapset ovat sekä kirjailijoille ja kääntäjille monella tavalla aikuislukijoita hankalampi kohderyhmä, sillä he ovat vasta kehittämässä lukutaitoaan ja lukutottumuksiaan sekä kiinnostustaan koko kirjallisuuteen, mikä saatetaan tuhota esimerkiksi liian vaikeaselkoisilla kirjoilla. (Mp.)

2.1.1. Kohderyhmänä lapset ja aikuiset

Yleensä lastenkirja pyrkii Puurtisen (2000, 109) mukaan ottamaan huomioon myös aikuisten odotukset. Kun yksi lastenkirjallisuuden tehtävistä on kasvattaminen, opettavuus, täytyy sen heijastua muun muassa kieleen. Ymmärrettävyys ja luettavuus ovatkin lastenkirjallisuudelle tärkeitä ominaisuuksia. Toisaalta Puurtisen mielestä voisi kysyä, tulisiko lastenkirjojen olla kieleltään vaikeahkoja ja täten ”opettavaisia”, jotta ne edistisivät uusien sanojen ja lauserakenteiden omaksumista, vai puhekielimäisen helppoja, jolloin lapsi ymmärtäisi lukemansa. Hän myös toteaa, että todennäköisesti odotukset vaihtelevat senkin mukaan, millaisesta lastenkirjasta on kysymys. Esimerkiksi saduilta odotetaan ehkä vanhahtavaa, satumaista kieltä ja realistisilta nykykertomuksilta puolestaan modernimpaa kieltä. (Mp.)

Lastenkirjailijan ja myös lastenkirjallisuuden kääntäjän on siis miellytettävä kahta hyvin erilaista yleisöä, jossa ensisijaisena kohderyhmänä ovat lapset, mutta aikuiset toissijaisena kohderyhmänä ostavat lastenkirjoja, lukevat niitä ääneen lapsella ja kirjoittavat niistä arvosteluja (Puurtinen 2000, 108). Myös Jack Zipesin (2001) mukaan lastenkirja eroaa aikuisille suunnatusta kirjallisuudesta juuri siinä, että kirjailijan on otettava huomioon useampi kohderyhmä ja myös sensuuri. Zipes kuitenkin toteaa, että lastenkirjoilla on aina epäsuora yleisönsä, joka lapsia ennen koostuu muun muassa toimittajasta, julkaisijasta, opettajasta, kirjastonhoitajasta, vanhemmasta ja vasta sitten tietynikäisestä

lapsesta. Zipesin mukaan kirjailija kirjoittaa vain harvoin suoraan lapsille ja silloinkin etusijalla on lapsen hyvinvointi ja se, minkälaisena kirjailija näkee lapsiyleisön ja koko lapsuuden. (Mts. 44.)

Myös omasta mielestäni juuri aikuiset ovat lapsille kirjoittaville ja lastenkirjallisuuden kääntäjälle ensisijainen ja itse lapsia hankalampi ja vaikeammin miellytettävä kohderyhmä erityisesti silloin, jos he lukevat kirjoja lukutaidottomalle lapselleen. Vaikka lapsi osaisikin lukea, aikuinen on yleensä viime kädessä se, joka päättää ostettavasta lastenkirjasta. Lastenkirjallisuus siis pohjautuu kokonaisuudessaan aikuisten päätöksille, siihen mikä on heidän mielestään sopivaa ja mikä ei. Aikuiset myös usein sensuroivat ja siistivät tarinoita, sillä lapsia ei haluta altistaa pelottaville tai shokeeraaville tilanteille, vaikka tarinoilla on omat tärkeät ja opettavaiset arvonsa. (Oittinen 2000, 50, 69.) Grimmin sadut ovat jälleen hyvä esimerkki varmasti sensuroinnin ja siistimisen kohteeksi usein joutuvista julmista, mutta opettavaisista teksteistä.

2.1.2. Ambivalenssi

Lastenkirjallisuuden kahteen hyvin erilaiseen kohderyhmään liittyy ambivalenssin käsite. Zohar Shavit (1986, 63, 66–67) puhuu lastenkirjallisuuden tekstien ambivalentista statuksesta, joka osaltaan heijastelee lastenkirjallisuuden aliarvostusta ja siitä johtuvia rajoituksia tai pakkokeinoja, kuten juuri aikuisten ja lasten miellyttäminen. Jotkut kirjailijat mukautuvat näihin rajoituksiin, jotkut taas eivät: Tällöin lastenkirjailijan ensisijaiseksi kohderyhmäksi tulevat aikuiset lasten ollessa ennemminkin tekosyy; kirjailija voi myös hylätä aikuiskohderyhmän kokonaan. Nämä kaksi keinoa tuottavat ambivalentin tekstin, joka tarjoaa Shavitin mukaan lastenkirjailijalle univalenttia tekstiä enemmän mahdollisuuksia manipulaatiolle, jossa voidaan lopulta yhdistää sekä lasten- että aikuiskirjallisuudelle sopimattomia malleja. (Mp.) Hyvä esimerkki ambivalentista tekstistä on Lewis Carrollin *Liisa Ihmemaassa*, joka sopii lapsille, mutta sisältää myös vain aikuisen ymmärtämiä merkityksiä. (Mt.)

Shavit (1986, 45) myös erottelee ilmiselvät eroavaisuudet aikuisten ja lasten versioiden välillä. Erot ilmenevät genrenä (lyhyt tarina vs. novelli) henkilöhahmoina ja kuvaamis- menetelminä (kaksi ystävää vs. isä ja poika), asenteina (monitulkintaiset vs. yksiselitteiset) ja loppuina (avoimet vs. onnelliset loput). (Mp.) Lasten versioiden maailma on mustavalkoinen, hyvä ja paha vastakohtina rajataan tarkasti, kun taas aikuisten versiossa vastakohdat ovat tarkoituksellisesti hämärät (mts. 50).

Shavit (1986) puhuu lisäksi kanonisoidusta ja ei-kanonisoidusta lastenkirjallisuudesta sekä niiden välisestä erosta, joka liittyy asenteisiin aikuisten maailmaa kohtaan. Koska useimmat kirjailivat huomioivat molemmat kohderyhmät, käyttävät kirjailijat joko ambivalenttisia tekstejä tai ei-kanonisoitua lastenkirjallisuutta. Kanonisoitu lastenkirjallisuus ottaa mallia aikuisten maailman koodeksista, ei-kanonisoitu lastenkirjallisuus yrittää puolestaan luoda vaikutelman uudesta koodeksista. Vaikka ambivalenssi ja ei-kanonisuus ovat ratkaisuna täysin vastakkaisissa päissä lapsille kirjoittamisen normi- viivalla, on niillä kuitenkin yhteinen nimittäjä: molemmissa kirjoittaja jättää toisen kohderyhmän huomioita. (Mts. 93–95.)

Myös Barbara Wall (1991, 35) esittelee kolme tapaa, joiden avulla lapsille kirjoittavat puhuttelevat lapsia tarinoissaan. He voivat ensinnäkin kirjoittaa tarinansa suoraan vain yhdelle kohderyhmälle, lapsille, piilotetusti (*covert*) tai avoimesti (*overt*) ja jättämällä huomioita sen, että aikuisetkin saattavat lukea tarinan. Toiseksi tarina voidaan kirjoittaa myös kahdelle yleisölle: Lapsille avoimesti ja aikuisille joko avoimesti tai piilotetusti, jolloin tekstissä esiintyy esimerkiksi vitsejä, jotka vain aikuinen huomaa ja ymmärtää. Kolmanneksi kirjoittajat saattavat kohdistaa tekstinsä kaksoisyleisölle, kahdelle saman- aikaiselle vastaanottajalle tasa-arvoisesti. (Mp.)

2.2. Satu tekstilajina

Satu on eurooppalaisista sanataiteen lajeista ajallisesti syvin (Apo 2001, 12). Ennen kuin saduista tuli lapsille suunnattu monopoli, ne olivat vuosisatojen ajan sekä aikuisten että heidän seurassaan olleiden lasten viihdykettä (Shavit 1986, 8). Sadut jaetaan kan-

sansatuihin ja taidesatuihin. Kansansatujen alkuperäistä kertojaa tai syntypaikkaa ei tiedetä, koska ne ovat vaeltaneet maasta toiseen ja niistä on monia muunnelmia. Suuri osa kansansaduista on alun perin kerrottu aikuisille, mutta lapsetkin ovat niitä kuunneleet. Taidesatujen tekijä tiedetään ja tekstiä muutellaan vain kirjailijan luvalla, kun kirjan perusteella tehdään esimerkiksi näytelmä. Taidesadut on tarkoitettu lähinnä lapsille. (Ylönen 2002, 23.)

Klassisten satujen hyvistä ja huonoista puolista on kiistelty useaan otteeseen viimeisten 50 vuoden aikana. Psykologiseen tutkimukseen nojautuen lapsuus määriteltiin herkäksi vaiheeksi, jossa yksilön kehitykselle uhkaksi olevat riskit tulee eliminoida. Esimerkiksi 1950- ja 60-lukujen keskusteluissa oltiin huolestuneita vanhojen satujen julmuuksista ja siitä, sopiiko fantasiaviihde lapsille lainkaan. Pelättiin, että herkimät ja kertomuksiin voimakkaasti eläytyvät lapset eivät pääse pois satumaasta vaan jäävät mielikuvitusmaailmaan. Vähemmän herkillä lapsilla saattaisi hämärtyä todellisuuden ja fantasian raja; lapset alkaisivat uskoa olemattomiin ja kun lapselle selviäisi, että häntä on huijattu, hän menettäisi uskonsa aikuisiin. Niinpä Grimminkin sadut haluttiin siirtää samalle museohyllylle kuten *Jörö-Jukka*. (Apo 2001, 22.)

Klassinen satufantasia oli erityisen ahtaalla 1960- ja 70-lukujen kulttuuri-ilmastossa. Lapsille haluttiin esittää edelleen todellinen maailmankuva. Lastenkirjallisuuden yksi tehtävä olikin asiallisen informaation levittäminen. Realismia perusteltiin myös ideologisin ja poliittisin syin: vasemmistolaisen ajattelun mukaan eskapismi oli yksi pahamaineisen vieraantumisen muodoista. Haaveilemalla prinsseistä ja prinsessoista ei edistetty oikean tietoisuuden kasvua yhteiskunnassa. Satujen arvo alkoi kuitenkin nousta 1970-luvulla. (Apo 2001, 23.)

Suhtautumisessa vanhojen satujen pelottavuuteen ja julmiin yksityiskohtiin pätee Apon (2001, 25) mukaan samat pelisäännöt kuin muunkin viihteen vastaanottamisessa: kaikki ei sovi kaikille. Persoonallisuudeltaan erilaiset, eri-ikäiset ja erilaisissa elämäntilanteissa elävät lapset reagoivat satuihin eri tavalla. Kasvattajien velvollisuus on suojella lasta tälläkin alueella. Aikuisella on myös oikeus olla välittämättä lapselle viihdettä, joka on ristiriidassa heidän oman arvomaailmansa ja etiikkansa kanssa. (Mp.)

Saduilla on kuitenkin ainutlaatuinen arvo, sillä ne tarjoavat lapsen mielikuvitukselle uusia ulottuvuuksia, joita hänen olisi mahdoton löytää omin päin. Vieläkin tärkeämpää on se, että sadut muotonsa ja rakenteensa välityksellä herättävät lapsen mielessä kuvia, joiden avulla lapsi voi jäsentää ja hahmottaa päiväuniaan ja siten hallita paremmin elämänsä. Sadut etenevät tavalla, joka vastaa lapsen tapaa ajatella ja kokea maailmaa; sen vuoksi lapsi voi saada sadusta paljon enemmän lohdutusta kuin aikuisen omaan logiikkaan ja näkemyksiin perustuvasta lohdutteluyrityksestä. Sadut välittävät myös tärkeän viestin siitä, että taistelu ankaria vaikeuksia vastaan on elämässä väistämätöntä, ja se kuuluu olennaisena osana ihmisen elämään. Jos ihminen kohtaa rohkeasti odottamattomat ja usein epäoikeudenmukaiset koettelemukset, hän ylittää kaikki esteet ja selviytyy voittajana. (Bettelheim 1987, 14–15, 58.)

2.2.1. Kansansatu

Kaiken lastenkirjallisuuden perustana on kansansatu. Satukirjallisuus, kirjoitettu satu, juontaa juurensa siitä kansaperinteen suullisesta muodosta, joka on luonut ja muistitietona tallettanut suorasanaisia tai runomuotoisia kansan esityksiä. Satu on syntynyt ihmisen luontaisesta viehtymyksestä leikkiin, ja sen voisi määritellä inhimilliseen kuvittelu-kykyyn ja luovaan fantasiaan perustuvana toiminnan tuloksena, eräänlaisena henkisenä luomuksena, joka on ajasta ja paikasta riippumaton ja samalla täysin irtautunut todellisen elämän rajoista. Sadussa on monitahoinen ja rikas mielikuvitusmaailma, jossa eivät päde arkisen elämän realiteetit, vaan ne kelpuutetaan mahdollisesti vain viitteellisesti mukaan. Sadun ensisijaisena tehtävänä on sanallisen ja älyllisen mutta myös tunteeseen vetoavan elämyksen tarjoaminen, huvittaminen. Tästä poikkeuksena ovat opetussadut, joilla on selvä kasvatuksellinen tai aatteellinen merkityssisältönsä. (Lappalainen 1979, 21.)

Kansansadut jaetaan tavallisesti kolmeen pääryhmään: faabeleihin eli eläinsatuihin, varsinaisiin satuihin ja pilasatuihin. Eläinsadut ovat satujen vanhinta kerrostumaa ja niiden tarkoituksena on elämänviisauden opettaminen vertauskuvien avulla. Suomalaisten eläinsatujen keskeisiä hahmoja ovat esimerkiksi susi, kettu ja karhu. Eläinsadut ovat

usein lyhyitä, nasevia ja rakenteeltaan kaksiosaisia. Varsinaisen tarinan jatkeena on moraalinen ja opettavainen osa. (Lappalainen 1979, 21–22.)

Varsinaiset sadut jaetaan tavallisesti ihme-, legenda- ja novellisatujen alaryhmiksi. Ihme- ja novellisadut, joista käytetään yhteisnimitystä seikkailusadut, ovat pidempiä kuin eläin- ja pilasadut ja usein hyvin moniepisodisesti polveilevia. Ihmesaduissa tapahtumakulku on nopeatempoista ja usein motivoimatonta: sankari rientää seikkailusta toiseen, kunnes saa palkinnoksi prinsessan ja puoli valtakuntaa, lähinnä omaa onnekkuuttaan. Ihmesatuihin on lisäksi periytynyt myyttien rakennemalleja. Novellisaduista puuttuvat ihmesadun yliluonnolliset piirteet ja myyttiset rakennekaavat: sankari tai sankarit arvaa itse esteet tieltään ja selviytyy oman älynsä ja neuvokkuutensa ansiosta. (Lappalainen 1979, 22.)

Eläinsatuja ja ihmesatuja on pidetty vanhimpina lajeina. Ihmesatujen ”ihmeet” ovat fantasiaelementtejä, kuten taikaesineitä, muodonmuutoksia, auttajaeläimiä ja haltijakummeja. Ihmeet estävät tai helpottavat sankarin tai sankarittaren pääsyä tavoitteeseensa, esimerkiksi kuninkaalliseen avioliittoon. Eläinsadut ja ihmesadut ovat yhä täydessä käytössä oman aikamme lapsille tarkoitettussa kirjallisuudessa ja visuaalisessa kerronnassa. Ihmesatujen tunnetuimmat edustajat ovat feminiinisiä, naisten maailmaan sijoittuvia ja tyttöihin vetoavia prinsessasatuja, kuten *Lumikki*, *Tuhkimo* ja *Prinsessa Ruusunen*. Feminiinisissä saduissa painottuvat naisten välinen kilpailu ja konflikti. Feminiinisten satujen emotionaalinen jännitys syntyy tilanteista, joissa tytön on voitettava muut naiset kilpailtaessa unelmamiehestä. Ihmesatujen miehinen puolisko, sankari- ja seikkailusatu, kukoistaa puolestaan vahvimmin sarjakuvien, elokuvien sekä tietokone- ja roolipelien maailmassa. Pieni osa ihmesaduista kuvaa sisaren ja veljen tai tytön ja hänen veljiensä seikkailuja. Satumaailmassa vallitsee lisäksi vanhanaikainen sukupuolijärjestelmä (Apo 2001, 12, 16, 22.)

Legenda puolestaan on kristillisestä kulttuurista aiheensa saanut pyhimystarina, joka kertoo pyhän henkilön tai marttyyrin elämästä tai jostain sen vaiheesta. Etenkin keskiajalla kukoisti runsas legendakirjallisuus, joka suuntautui myös legendarunouden ja näytelmän suuntaan. Pilasadut ovat sen sijaan syntyneet arkielämästä tulevien kimmok-

keiden kuten kujeiden ja sutkautusten kautta. Pilasatuja ovat esimerkiksi hölmöläissadut. (Lappalainen 1979, 22.)

Kansantarinat ovat perinnäisiä kansankertomuksia, jotka jaetaan myyttisiin tarinoihin eli myytteihin sekä historiallisiin ja paikallistarinoihin. Mielikuvitus pohjaisista kansankertomuksista, joihin lukeutuvat sadut, tarinat, myytit ja legendat, käytetään usein yhteisnimitystä taru. Myytti oli alkujaan jumalaistaru, kertomus maailman luomiskauden tapahtumista ja jumalten vaikutuksesta maailman, luonnon ja kulttuurin syntymiseen. Myyttisten tarinoiden perustana oli ihmisten usko yliluonnollisiin, taianomaisiin voimiin ja tällaisia voimia hallussaan pitäviin olentoihin. Tältä pohjalta ovat kehittyneet muun muassa kummitusjutut, noitatarinat ja myös erilaiset haltija-, peikko-, jättiläis- ja tonttukuvitelmat. (Lappalainen 1979, 23.)

Myyteissä ja saduissa onkin runsaasti samanrakenteista fantasiaa, poikkeamista arkittellisuuden kaavoista ja luonnossa vallitsevista lainalaisuuksista. On myös esitetty, että sadut polveutuisivat myyteistä. Myyttien ja riittien alueelta löytyisivät tästä syystä myös satujen perimmäiset merkitykset. Satujen keskeiset sisällöt ja perusluonne eivät kuitenkaan ole uskonnollisia. Painokkaimmat myytit ja riitit olivat vakavia, kaikkien yhteisön jäsenten elämään vaikuttavia asioita. Jos jumalia ja muita yliluonnollisia olentoja, eläimiä ja ihmisvainajia ei kohdeltu perinteen mukaisesti, yhteisölle koitui jopa hengenvaarallisia seurauksia. Vähemmän painokkaat, riiteistä riippumattomat myytit sisälsivät esimerkiksi tietoa eri jumalista. Satuihinkin liittyy hyödyllisiä opetuksia luonnosta, ihmisistä ja tuonpuoleisista voimista. Opetukset ovat kuitenkin sivuosassa kertomuksen päätarkoitukseen eli viihdyttämiseen verrattuna. (Apo 2001, 15–16.)

Kun satuja halutaan nostaa esiin sanataiteen lajina tai kun painotetaan niiden merkitystä lapsen kehitykselle, ei korosteta sitä, ettei esimerkiksi satujen psykologinen tai pedagoginen anti saavuta lukijaa, kuulijaa tai katsojaa, jos kertomus ei toimi viihteenä. Lapsi, kuten aikuinenkin, torjuu tylsän ja tunteita herättämättömän kertomuksen. (Apo 2001, 16.)

Vanhojen satujen kautta lapsi saa todennäköisesti ensimmäisen kosketuksensa historiaan. Hän kuulee ja näkee, että on ollut olemassa muitakin elämänmuotoja kuin nykykulttuuri. Suullisesti kerrottujen tai ääneen luettujen satujen avulla lapsi oppii kuvittamaan kertomuksen omassa mielessään. Kielen avulla välittyvää kertomusta kuunneltaessa tai lukiessaan lapsi voi itse säädellä mielikuviansa pelottavuutta: jos häntä ei huvita visualisoida, kuinka esimerkiksi linnut nokkivat Tuhkimon sisarpuolten silmiä, hän sivuuttaa tämän yksityiskohdan. Vanhat suulliset ja kirjoitetut kertomukset myös opettavat, että ihmeellisiä olentoja, tapahtumia ja maailmoja voi rakentaa pelkin sanoin. Niin lasten soisi edelleen tutustuvan klassisiin satuaarteisiin visualisoimattomina versioina. Vanhat, klassikon aseman saavuttaneet sadut ovat psykologisesti palkitsevia. Niissä käsitellään sellaisia pelkoja ja toiveita, jotka herättävät voimakkaita tunteita nuorissa vastaanottajissa. (Apo 2001, 26.)

2.2.2. Taidesatu

Taidesatu on kansansadusta irtaantunut itsenäinen sanataiteen muoto, joka puhtaimmillaan lähenee runoa. Kirjallisena muotona se toimii kahdella tasolla ulottuakseen puhuttelemaan sekä lasta että aikuista. Niin kansansadulle kuin taidesadullekin on ominaista se, että ne sisältävät sellaisia uskomattomia, mielikuvituksellisia ja taianomaisia aineksia, joiden perusteella ne eroavat kertomakirjallisuudesta. Niissä saattaa kuitenkin olla hyvinkin realistista, esimerkiksi todellisten elämänilmiöiden kuvausta. Taidesadun huippusaavutus on tanskalaisen H.C. Andersenin (1805–1875) satutuotanto, jossa risteytettiin nerokkaasti kansansadun ja romanttisen taidesadun aineksia. (Lappalainen 1979, 26.) Taidesatujen tekijä tiedetään ja tekstiä muutellaan vain kirjailijan luvalla, kun kirjan perusteella tehdään esimerkiksi näytelmä. Taidesadut ovat tarkoitettu lähinnä lapsille. (Ylönen 2002, 23.)

Taidesatu on osaltaan hyödyntänyt eläinsatua ja luonut siihen symbolista, mielikuvitusta ja tunne-elämää rikastuttavaa ulottuvuutta. Faabelista irtautunut eläinaiheinen taidesatu voidaan ryhmitellä seuraaviin alalajeihin: realistiset eläinsadut, eläinfantasiat, leik-

kieläinfantasiat, eläinten kaltaisista olennoista kertovat satufantasiat ja uusin eläinsatu.
(Lappalainen 1979, 31.)

3. Vastaanotto ja kritiikki lastenkirjallisuudessa

Kirja-arvostelut ja käännöskritiikki heijastelevat kaikkia eri kulttuureissa vallitsevia arvoja, normeja ja asenteita – ideologiaa laajasti ymmärrettynä. Erityisesti lastenkirjallisuudessa ovat kaikenlaiset ideologiset, didaktiset, eettiset ja moraaliset normit hyvin tärkeitä. (Puurtinen 2000, 107, 124.)

3.1. Yleistä käännöskritiikistä

Arkikeskusteluissa kääntäjät tuntuvat usein mieltävän päivälehtien kirjallisuusarvosteluille tyypilliseksi sen, että kääntäjän osuus kuitataan toteamalla käännöksen olevan milloin kankea, milloin sujuva, tai että niissä kiinnitetään huomiota yksittäisiin sanavalintoihin, jotka kriitikon mielestä joko ovat tai eivät ole sujuvia. Puutteellisen käännöksen tarkastelu on selitettävissä sitä taustaa vasten, että kriitikolla on harvoin aikaa saati mahdollisuuksia hankkia alkuteos ja lukea sitä yhdessä käännöksen kanssa. Monella kriitikolla ei myöskään ole riittävää kielitaitoa, puhumattakaan kääntäjän työhön ja eri käännösstrategioihin liittyvästä tietämyksestä. (Stöckell 2007, 452.)

Ainoa mitä kriitikolta voidaan täydellä syyllä edellyttää, on arvion perusteleminen ja omien esteettisten kriteeriensä tekeminen näkyväksi. Jos kriitikko ottaa arviossaan kantaa siihen, miten lähellä tai kaukana käännös on lähdetekstistä, kriitikon pitäisi myös kertoa, mitä hän kulloinkin odottaa lähdetekstin ja käännöksen suhteelta. Käännöskritiikki ei voi pyrkiä kovin tiiviiseen ilmaisuun, koska jo se, että kriitikko on lukenut rinnan vähintään kahta tekstiä, tuo arvioon enemmän substanssia kuin pelkkään kohdetekstiin keskittyvässä kirjallisuusarviossa. Perustelut ja oman normiston ja kääntämiskäsitteksen esiin tuominen eivät välttämättä vaadi paljoa palstatilaa tai lukijan uuvuttamista käännösteoreettisella käsitteistöllä. (Stöckell 2007, 455.)

Nordin (2009, 182–183) mukaan käännöskritiikkiä esiintyy ennen kaikkea lehdistön kirja-arvosteluissa ja kritiikeissä lähdetekstistä riippumattomana, enemmän ja tai vähemmän kriittisenä arviona käännöksen sopivuudesta kohdekulttuurin kontekstiin. Toi-

nen kritiikin muoto muodostuu vertailevasta lähde- ja kohdetekstin arviosta ja analyysistä, jotka antavat tietoa muiden muassa lähde- ja kohdetekstin rakenne-eroavaisuuksista ja samankaltaisuuksista, yksilöllisestä käännöstapahtumasta, käännösstrategioista ja niiden vastaavuudesta käännöstehtävän kanssa. Toisessa kritiikin muodossa on kyse käännöskritiikistä, jossa etusijalla ovat käännöstapahtuman arviointi ja siihen vaikuttavat tekijät. Rakenteellinen vertailu lähde- ja kohdetekstin välillä ei Nordin mielestä ole käännöskritiikkiä sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan se kuuluu ennemminkin teksti- ja kielivertailuun. Mielekkääseen didaktiseen käännöskritiikkiin kuuluu Nordin mielestä käännöstilanteen huomioon ottaminen eri determinanteineen, käännöstoimeksianto mukaan lukien, kuten myös kohdetekstin toimivuuden arvioiminen annetun päämäärän mukaan. (Mp.)

Reiðin (1982) mukaan käännöskritiikkona saisi toimia vain sellainen henkilö, joka hallitsee sekä lähde- että kohdekielen. Käännöksen kritisoiminen ei saa lisäksi koskaan tukeutua pelkästään kohdekieliseen versioon. Kohdekielisen version analysoiminen ja arvioiminen voi olla ensimmäinen askel, jota kuitenkin on seurattava vertaaminen lähdetekstiin. (Mts. 11, 17–18.) Riitta Vaismaan (2002, 7) mukaan hyvä kritiikki kertoo, arvioidaanko alkuteosta vai käännöstä. Kriitikon ei kuitenkaan välttämättä tarvitse olla sen enempää kirjailija kuin kääntäjäkään, joskin asiantuntemus näistä aloista ei ole haitaksi. Käännöskirjallisuuden arviointi edellyttää kriitikolta paitsi näkemystä siitä, millaista on arvokas kirjallisuus, myös käsitystä siitä, millainen on hyvä käännös. (Mp.)

Käännöskritiikki on hyvä esimerkki auktoriteeteista ja yksittäisen mielipiteen legitimoinnista. Monet kriitikot arvostavat yhä kaunokirjallisen käännöksen täydellisyyttä, lopullisuutta ja ”oikeellisuutta”. Ajan ja paikan vaikutukset käännöksiin ymmärretään, muttei kääntämisen yksilöllisyyttä. Ei ymmärretä sitä, että teoksesta voi olla useita samankaltaisia, toisistaan eroavia tulkintoja. Kääntäjän oma tulkinta nähdään usein haitallisena häiriötekijänä, joka estää lukijaa pääsemästä ”alkuperäisen” kirjailijan luokse, mikä on näkemyksenä varsin autoritaarinen ja yksipuolinen. Oittinen (1995, 144–145) ei näe ongelmana kriitikoiden vajavaisuutta. Ongelmana on se, ettei kääntämisestä tiedetä tarpeeksi paljon. Yleinen keskustelu koskee useimmiten käännöksiä itse käännösprosessin sijaan. Tilanteessa syypäitä ovat myös kääntäjät ja tutkijat itse. Työstä ei ker-

rota tarpeeksi julkisuudessa, ja esipuheita sekä jälkisanoja kerrotaan harvoin. Kriitikot eivät voi täten tietää, mitkä kaikki asiat ovat lopulliseen käännökseen vaikuttaneet. Kriitikot vaativat alkutekstiuskollisuutta, koska he voivat vedota vain alkutekstiin. (Mp.)

3.2. Lastenkirja-arvostelut

Lastenkirjallisuuden arvostelijat olivat vielä 1800-luvulla usein itsekin lastenkirjailijoita ja tulivat kritiikeissään samalla selvittäneeksi omaa kirjallisuuspoliittikkaansa. Suomen kielen ja suomenmielisyyden pönkittämistä pidettiin kritiikeissäkin tärkeänä, mutta samalla kaivattiin myös virikkeiden tarjoamista lapsille, sillä lapsen ajateltiin tarvitsevan omaa erityistä kirjallisuutta, joka sopisi juuri hänen mielikuvitukselleen ja älylleen. Vielä 1800- ja 1900-luvun vaihteessa lastenkirjallisuuden arvostelu oli niukkaa ja kritiikkejä kirjoittivat samat kriitikot kuin aikuisten kirjallisuudessa. (Havaste 2003, 143.)

Säännöllisen lastenkirjakritiikin aloitti 1900-luvun alussa lastenkirjailija Arvid Lydecken, jonka näkemykselliset ja innostavat kritiikit saivat nopeasti seuraajia. Lastenkirjakritiikit muuttuivat 1960-luvulla, kun niistä ylipäänsä tuli kuluttajien valistamista. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden arvostuksen yleinen nousu 1970- ja 1980-luvulla näkyi myös niihin kohdistuvassa kritiikissä, joka vakiintui päivälehtien kulttuuriosastoihin ja josta tuli osa lehden kulttuuripoliittista kannanottoa. Laman myötä 1990-luvun alussa lastenkirjakustantamoja kuoli ja lastenkirjakritiikki riutui. Aikakauslehdet eivät pystyneet paikkaamaan tilannetta, koska kritiikkejä ja kirjaesittelyjä esiintyi vain satunnaisesti. Myös ammattilehdet vähensivät kritiikkejä. Laman hellittäessä päiväkritiikin palstatila väheni ja kritiikit ovat tiivistyneet sekä menettäneet pohtivuuttaan. (Havaste 2003, 143–145.)

Lastenkirja-arvostelut paljastavat, millaista kirjallisuutta pidetään hyvänä lapselle; mitä odotuksia kriitikoilla on ja mitä muut lukijat odottavat eli millaiset odotusnormit lastenkirjoihin kohdistuvat. Osa näistä normeista on kielellisiä, ja ne säätelevät kieltä, luettavuutta ja ääneen luettavuutta sekä alkuperäisessä että käännettyssä lastenkirjallisuudessa. Teos, joka rikkoo jotain näistä normeista, saa todennäköisesti osakseen negatiivista kri-

tiikkiä. Jos teos noudattaa normeja, saa se todennäköisesti kriitikoiden kehua. Normien noudattaminen voi myös olla niin itsestään selvä asia, ettei sitä kommentoida lainkaan. (Puurтинен 2000, 124.)

Lasten- ja nuortenkirjojen sekä viihderomaanien arvioinneissa melko yleisiä ovat niin sanotut nippuarvostelut, joissa sama kritiikki esittelee useampia teoksia. Tällöin arvioinnin syvällisyys ei ulotu käännöksen arvioinnin tasolle. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että huomiota arvioitavan teoksen käännösluonteeseen kiinnitetään päivälehtikritiikissä erityisesti silloin, kun kyseessä on lyriikka, antiikin klassikko tai uusi käännös jo aiemmin suomennetusta teoksesta. (Stöckell 2007, 452.)

Lastenkirja-arvostelut kohdistetaan selvimmin vanhemmille ja harvemmin lapsille ja kirjailijalle. Arvostelut ovat myös suurimmaksi osaksi myönteisiä tai hyvin myönteisiä, sillä kärkevä arvostelu varsinkin laajalevikkisessä lehdessä herättää varmasti jonkinlaisen vastakaiun. Arvosteluissa kiinnostavimpina ovat arvostelmat ja niiden perustelut, koska ne heijastavat arvostelijan maailmankuvaa ja arvoasteikkoa, mutta niillä on oma merkityksensä lastenkirjakritiikin ulkonäölle. Lastenkirjakritiikki on myös aikaisemmin hyväksynyt lastenkirjan ikään kuin sidottuna lahjakirjana ja tuotetavarana. Kriitikko puolestaan on ollut kuluttajanvalistaja, lähinnä välittäjä, eikä analyysoiva henkilö. (Tyyris Tyllerö -lehti 2008, 87, 89–90.)

Tutkiessaan lastenkirja-arvosteluja Puurтинен (2000) keräsi väitöskirjatyötään varten satoja eri aikakaus- ja päivälehdissä esiintyneitä lastenkirja-arvosteluja vuosilta 1970–1993 ja tarkasteli erityisesti kieltä, tyyliä ja luettavuutta koskevia kommentteja pääteläkseen jotain vallitsevista normeista. Sekä kotimaiselle että käännöskirjallisuudelle oli yhteistä arvostelujen vähäinen julkaisu sekä lyhyys ja ylimalkaisuus. Arvostelut keskittyivät lähinnä kirjan teemaan ja sen realistiseen tai epärealistiseen käsittelyyn sekä kirjailijan asenteeseen nuorta lukijaa ja aihetta kohtaan. Parhaita arvosteluja saivat sellaiset lastenkirjat, jotka olivat samalla hyviä aikuisten kirjoja. Arvosteluissa kommentointiin harvoin kieltä, mutta niistä kävi kuitenkin ilmi, että kielen tulee olla selkeää, helposti ymmärrettävää ja luontevaa. Myös ääneen luettavuutta keuhuttiin joidenkin kirjojen kohdalla. Negatiivista kritiikkiä aiheuttivat sen sijaan monimutkaiset rakenteet, vanhahtavat

sanat sekä liiallisten adjektiivien ja kielikuvien käyttö, joissakin satukirjoissa tosin arvostettiin vanhahtavaa sävyä. Tutkimus osoitti lisäksi, että varsinaista käännöskritiikkiä ei esiinny ainakaan silloin, kun kääntäjä on onnistunut työssään. Esimerkiksi käännöksiä saatettiin kehua luontevan dialogin vuoksi muistamatta, että suomenkielisen tekstin luontevuus on ennemminkin suomentajan ansiota. (Puurтинен 2000, 124–125.)

Tässä tutkielmassa olevista Grimmin satujen suomennoksista, erityisesti vuoden 2008 kokoelmasta, ei löytynyt lainkaan arvosteluita saati kritiikkiä. Vuoden 2008 Grimmin satujen suomennos on melko tuntematon, eikä suomennoksen kuvitus ole ns. taidekuvitus, joka herättäisi mielenkiintoa. Ylipäätään koko 2000-luvun ajan lasten- ja nuortenkirjakritiikki niukentuu jatkuvasti, jolloin entistä harvemmasta uutuudesta kirjoitetaan. (Heikkilä-Halttunen 2014, henkilökohtainen sähköposti.)

4. Lastenkirjallisuuden kääntäminen

Lastenkirjallisuuden kääntäminen – jota Oittinen (2000) kutsuisi mieluummin lapsille kääntämiseksi erityisen yleisön vuoksi – kohtaa samoja ongelmia kuin aikuisille kääntäminen: se on anonyymia ja jopa näkymätöntä. On korostettu, että ”alkuperäistä”, lapsille kirjoitettua kirjallisuutta tunnustetaan ja sitä arvostetaan enemmän kuin lastenkirjallisuuden kääntämistä. Kääntäjiä ei myöskään nähdä ihmisinä omine lapsikäsitteisiinsä. Kääntäjät eivät Oittisen mukaan kuitenkaan voi paeta omia lapsikäsitteisiään ja mielikuviaan. (Mts. 4, 69.)

4.1. Lastenkirjallisuuden kääntämisen erityispiirteet

Lastenkirjallisuuden kääntäjälle yleensä sallitaan ja häneltä jopa odotetaan lähdetekstin manipulointia enemmän kuin aikuiskirjallisuuden kääntäjältä. Manipulointi voi kohdistua sekä sisältöön että kieleen, ja monet kielen tasolla tehdyt ratkaisut voivat johtua esimerkiksi kasvatuksellisista näkemyksistä sekä lähde- ja kohdekulttuurin ideologiaeroista. (Puurtinen 2000, 107.)

4.1.1. Kaksi mukauttamisen periaatetta

Shavitin (1986, 112–113) mukaan lastenkirjallisuuden kääntäjä voi sallia itselleen tiettyjä vapauksia kääntämisessä, koska lastenkirjallisuudella on syrjäinen asema kirjallisuuden polysysteemissä. Kääntäjällä on lupa manipuloida tekstiä monin tavoin, esimerkiksi muuttamalla, laajentamalla, poistamalla, lisäämällä tai lyhentämällä kohtia. Kaikki nämä menetelmät ovat Shavitin mukaan sallittuja, mikäli kääntäjä noudattaa kahta lastenkirjallisuuden kääntämiseen perustuvaa periaatetta: Tekstiä tulee mukauttaa siten, että se on lapsille sopivaa ja hyödyllistä sekä yhteiskunnan kulloisenkin kasvatuksellisen ja opettavaisen näkemyksen mukaan hyväksi lapselle. Juonta, kuvailua ja kieltä tulee puolestaan mukauttaa sen mukaan, mikä on kulloisenkin ajan käsitys lapsen kyvystä lukea ja ymmärtää. (Mp.)

Kyseiset kaksi periaatetta eivät kuitenkaan aina täydennä toisiaan; joskus ne voivat olla jopa ristiriidassa keskenään. Esimerkiksi lapsen voidaan olettaa ymmärtävän kuolemaa käsittelevää tekstiä, mutta samaan aikaan kyseistä tekstiä saatetaan pitää lapselle haitallisenä. Tällöin käännetty teksti saattaa kumota toisen periaatteista, tai se voi sisältää ristiriitaisia piirteitä, koska kääntäjä on epäröinyt kahden periaatteen välillä. Nämä kaksi lastenkirjallisuuden kääntämisen periaatetta kuitenkin määräävät sen, mitkä tekstit käännetään ja kuinka paljon tekstejä saa manipuloida. Periaatteet ovat myös pohjana tekstin lisäyksille. Tärkeintä kuitenkin on, että käännetty teksti noudattaa kahta periaatetta tai ei ainakaan vahingoita niitä. (Shavit 1986, 113.)

4.1.2. Näkymättömyys

Juliane House (2004, 684) puhuu lastenkirjallisuuden käännosten näkymättömyydestä. Koska ensisijainen kohderyhmä eli lapset – toisin kuin esimerkiksi Zipes (2001) asian näkee – ja kirjoja ostavat ja lukevat aikuiset eivät koe tekstejä käännöksinä, lastenkirjat ovat piilokäännöksiä (*covert translation*). Lähdeteksti kulkee kulttuurisen suodattimen läpi, ja se adaptoidaan vastaanottavan kulttuurin odotusnormien mukaisesti. Piilokäännöksen suurin syy on taloudellinen: lähdetekstin kulttuuripiirteiden säilyttäminen ei ole markkinoinnillisesti kannattavaa. House (2004, 684) kuitenkin kysyy, että koska yksi lastenkirjallisuuden tehtävistä on auttaa lasta ymmärtämään ja kunnioittamaan kulttuurista monimuotoisuutta, pitäisikö alkuperäisiä tekstejä käsitellä kunnioittavammin tekemällä avoin käänнос (*overt translation*). Kääntäjät, toimittajat ja kustantajat myös ilmaisevat Housen mukaan yhteiskunnan aliarvostusta lastenkirjallisuutta kohtaan ottamalla erityisvapauksia tekstin muuntelemissa sen sijaan, että tekstejä kohdeltaisiin kirjallisina tuotteina sisältöineen sekä muotoineen ja osana lastenkirjallisuutta. (Mp.)

House (2004, 685) kuitenkin myöntää, että aikuisten sensuuri ei ole ainoa syy kulttuuriin siirtoihin ja muutoksiin lastenkirjallisuuden kääntämisessä. Yksi yksinkertainen syy on se, että lasten tietous maailmasta ja eri kulttuurisista konteksteista on vielä rajallista, joten adaptaatiot ja selitykset ovat tarpeellinen lisä. Toinen syy voi olla se, että lastenkirjallisuuden eri traditiot lähde- ja kohdekielissä vaikuttavat kääntäjän päätöksiin. Hän

myös jatkaa, että lastenkirjallisuuden manipuloimista kääntämisprosessin kautta hallitsee eräs tärkeä trendi: kustantajat, toimittajat ja myös kääntäjät valitsevat käännettäviksi ne kirjat, joita he ensisijaisesti pitävät kulttuurisesti neutraaleina tai kansainvälisinä. Housen mukaan kääntäjän asettama kulttuurinen suodatin lähde- ja kohdetekstin välissä koskettaa kuitenkin usein myös ”kansainvälisesti turvallisia” lastenkirjoja.

4.1.3. Lastenkirjallisuuden kääntämisen normit 1920-, 1960- ja 2000-luvulla

Normin perusmerkitys voidaan määritellä siten, että se on jonkin yhteiskunnan tai yhteisön käsitys korrektiudesta eli oikeasta tavasta toimia tai oikeanlaisesta tuotteesta (Chesterman 2007, 357). Kääntämisen normit eivät Gideon Touryn (1995) mukaan toimi vain kaikissa käännöstilanteissa, vaan myös käännösprosessissa kaikilla sen tasoilla. Kääntämiseen liittyy myös kaksi suurempaa normiryhmää: alku- ja toimintanormit. Alkunormit liittyvät koko käännöstapahtumaan, toimintanormit puolestaan ohjailevat kääntämisen aikana tehtyjä päätöksiä, ja ne vaikuttavat tekstin jakamiseen ja kielelliseen muotoutumiseen. (Mts. 58.) Chesterman (1997, 64) puhuu lisäksi odotusnormeista, jotka liittyvät käännöksen vastaanottajien odotuksiin. Odotusnormeja hallitsee kunkin kohdekulttuurin yleinen käännösperinne ja kohdekielen rinnakkaistekstit. Odotusnormeihin vaikuttavat lisäksi taloudelliset ja ideologiset tekijät sekä kulttuurien väliset ja sisäiset voimasuhteet. (Mp.) Chesterman mainitsee myös ammattinormit, jotka liittyvät kääntämisprosessiin (mts. 68).

Pekka Kujamäen (2007, 401) mukaan kääntämisen normeissa näyttäisi konkreettisesti olevan kyse siitä, minkälaisia tekstejä kyseinen kulttuuri on sillä hetkellä valmis vastaanottamaan (mp.). Normit sekä odotukset ovat eri kulttuureissa ja eri aikoina erilaiset, mikä ohjaa valintaa eri käännösstrategioiden välillä sekä tarvittavaa manipulointia (Puurtinen 2000, 109), puhumattakaan lastenkirjallisuuteen ja sen kääntämisen liittyvistä voimakkaista normeista ja niiden asettamista vaatimuksista. Lastenkirjallisuuden kääntäjä noudattaa ennen kaikkea kohdekulttuurin kirjallisuuden vallitsevia normeja lähdekulttuurin normien sijaan (Puurtinen 1997, 322).

Suomalainen lastenkirjallisuus eli 1900-luvun alun kansansadun ja Topeliuksen voimin 1900-luvun puoleenväliin asti (Huhtala & Juntunen 2004, 68). Ensisijaisia olivat kasvattavat, opettavat ja sodan aikana myös propagandistiset tehtävät. Vasta toissijaisesti painotettiin teosten esteettisiä arvoja. (Heikkilä-Halttunen 1999, 133.)

Ylipäättään vielä 1900-luvun ensimmäisen kolmanneksen aikana lasten- ja nuortenkirjallisuuden käännöksiä näyttivät parhaiten menestyvän sellaiset kirjat, joissa huvittavuus yhdistyi tervehenkisyyden, siveellisyyden, hyödyllisen tiedon ja muutoin mieltä jalostavan aineksen kanssa. Puhtaan fantasian varaan sommiteltu lastenkirjallisuus hämmensi liikaa suomalaisia lukijoita tai ainakin suojelevia portinvartijoita. (Heikkilä-Halttunen 2007, 473.)

Toisen maailmansodan jälkeen lasten- ja nuortenkirjallisuus joutui kaikkialla voimakkaaseen murrokseen, ja murros vaikutti koko 1900-luvun jälkiosan ajan. Murroksen näkyvimmit merkit olivat Astrid Lindgrenin suosio, Tove Janssonin muumit ja brittifantasian toinen kultakausi. Murroksen myötä lastenkirjallisuuden kenttään muodostui kaksi kaanonia: taiteellisesti arvostettujen lastenkirjojen kaanon, jossa olivat erityisesti modernistien kirjoittamat teokset, ja niin sanottu vierikaanon, johon kuuluivat rakastetut lastenkirjat. Maailmansotien välisen ajan satu jatkoi kansansadun pohjalta ja siihen lisättiin milloin opetusta, milloin symboliikkaa. (Huhtala & Juntunen 2004, 76–77, 97.)

1960-luvulla ja 1970-luvun alkupuolella sekä lasten- että nuortenkirjallisuus osallistui koko suomalaisen kulttuurin – ainakin sen hallitsevan osan – voimakkaaseen yhteiskunnallistumiseen ja vasemmistolaisuuteen. Ongelmat nostettiin esiin ja taburajoja siirrettiin. Klassinen satufantasia oli erityisen ahtaalla 1960- ja 1970-luvulla (ks. luku 2.2.), siksi sadun sijaan suosittiin ongelmakeskeistä ja opettavaista realismia. (Huhtala & Juntunen 2004, 113.) Sotavuosien tapaan yhteiskunta katsoi jälleen velvollisuudekseen markkinoida ja tukea oikeaoppista, yhteiskuntakelpoisuutta edistävää kirjallisuutta kasvavalle sukupolvelle. Lapsia ja nuoria ei ollut enää varaa jättää kokonaan kirjallisen keskustelun ulkopuolelle. (Heikkilä-Halttunen 1999, 134.) Grimmin saduista toimitettiin lapsille siistittyjä ja ajan lapsipsykologian mukaan sensuroimattomia tai asiat parhain päin selittäviä satuja (Heikkilä-Halttunen 2003, 42).

1980-luvun alusta lähtien voikin puhua lasten- ja nuortenkirjallisuuden omasta estetiikasta, kun osa lasten- ja nuortenkirjallisuudesta kohosi nopeasti arvostettuun asemaan. Vuonna 1997 Suomen Kirjasäätiö perusti 150 000 markan suuruisen Finlandia Junior - kirjallisuudenpalkinnon, mikä merkitsi lasten- ja nuortenkirjallisuuden muodollista ja julkista kelpuuttamista tasavertaiseksi osaksi kaunokirjallisuutta. (Heikkilä-Halttunen 1999, 147.)

1970-luvun puolivälissä käyty suuri satukeskustelu heräsi uudelleen henkiin 2000-luvulla, jolloin kysyttiin, pitäisikö Grimmin sadut siivota. 1970-luvun puolimaissa satu kuitenkin alkoi valloittaa takaisin asemiaan, jolloin fantasia ja saturomaani nousivat. 1990-luvulle tultaessa kuvakirja taantui ja nuortenkirja kehittyi lastenkirjaa nopeammin. 1990-luvun lopussa lastenkirja alkoi taas nousta, ja osa aiemmin nuorille kirjoittaneista siirtyi lastenkirjallisuuteen. Uusi lastenkirjallisuus jatkoi irroittelua Roald Dahlin anarkistisen mallin mukaisesti, mikä kehitti uudenlaista, eräänlaista scifin ja satufantasian yhdistelmää. Lisäksi huumorin ja maaseudun kuvaaminen erityisesti lastenkirjoissa lisääntyi. (Huhtala & Juntunen 2004, 113–114).

Tammi julkaisi vuonna 1999 Grimmin satujen täydellisen suomennoksen Raija Jänicken ja Oili Suomisen toimituksessa satujen kääntäjinä. Merkittävä suomennostyö vaikutti varmasti 2000-luvun keskustelun syntyyn. Keskustelu satujen julmuuksista oli kuitenkin varsin laimeaa, ja edelleen todettiin, että läheskään kaikki sadut eivät ole pienimmille lapsille soveliaista ääneenlukukirjallisuutta (Heikkilä-Halttunen 2003, 43). Vaikka Grimmin satujen julmuutta ja niiden siivoamista 2000-luvun alussa pohdittiinkin, lastenkirjoihin alkoi ilmestyä vuosituhannen vaihteessa buumin lailla rankkoja aiheita: sairautta, kuolemaa ja mielenterveysongelmia (Turun Sanomat, 7.11.2010.)

2000-luvun satukirjailijat sälyttävät vastuuta tulevaisuudesta lasten harteille 1970-luvun tapaan. Satukirjallisuus pyrkii nykyisin myös myötäilemään populaarikulttuuria ja sen uusimpia ilmiöitä. Esimerkiksi Sami Garam on kirjoittanut Grimmin satuja Helsingin slangiksi. Grimmin satuja voi lukea myös Savon murteella. Suomalainen satukirjallisuus ei ole juurikaan noussut barrikadeille ajamaan ajankohtaisia asioita. Se on pikemminkin tyytynyt vaivihkaiseen propagointiin. Myös arjen ja fantasian lomittumisesta on

tullut vuosituhannen vaihteessa lähes maneerinomainen tyylikeino monentyyppisessä lastenkirjallisuudessa, mikä on vaikeuttanut pikkulapselle suunnatun sadun määrittelemistä entisestään. (Heikkilä-Halttunen 2003, 44, 46.)

Satupohjaisen suomalaisen lastenkirjallisuuden aihepiiri ei ole jatkuvasta muutoksesta huolimatta juurikaan muuttunut. Vanhojen kansansatujen vähäväkiset sankarit etsivät yhä moderneina variantteina identiteettiään ja paikkaansa maailmassa. Ystävyys, luonto ja eettiset arvot ovat nousseet nykysadun keskeisiksi nimittäjiksi. Uusimmissa vuosituhannen vaihteen lasten saturomaaneissa lapsi tai varhaisnuori saa toimia viestinviejänä tai hyvän tahdon lähettiläänä erilaisissa katastrofitilanteissa. (Heikkilä-Halttunen 2003, 46.)

4.1.4. Luettavuus ja lausuttavuus

Kysymys siitä, kenelle käännetään, on oleellinen lastenkirjallisuuden kääntämisessä. Katse kohderyhmän suuntaan on erityisen tärkeää, sillä käännoistyötä tehdään lapsen aisteille, korville ja silmille. Kääntäjien täytyy tehdä itselleen selväksi se, mitä kaikkea lapset voivat ymmärtää. Päätöksiin vaikuttavat kääntäjien kulttuuri, kieli, sukupuoli ja heidän lapsikäsitöksensä. Kuulijan ja lukijan ymmärrykseen vaikuttavat aina persoonallisuus, sosiaaliset ja kulttuurilliset taustat ja vaihtuvat tilanteet. Tämä vuoksi kirjailijoiden ja kääntäjien tulee luoda yleinen mielikuva lukijasta. Kääntäjien tulee kääntäessään ikään kuin keskustella lapsuuden historian, oman aikansa lapsen, oman entisen ja nykyisen sisäisen lapsensa ja oman lapsuutensa kanssa. Lukeminen on avainasemassa lapsille kääntämisessä. Tärkeää on sekä kääntäjän oma lukukokemus, jonka tulkinnan pohjalta kääntäjä tekee käänöksensä, että kääntäjän kuvitelmat tulevien lukijoiden lukukokemuksista. (Oittinen 1999, 251; 2000, 5, 26.)

Suppeasti määritelty luettavuus tarkoittaa tekstin ymmärrettävyyttä, lukemisen helppoutta, joka riippuu tekstin kielellisestä vaikeustasosta. Laajempi luettavuuden määritelmä ottaa huomioon myös lukutilanteen ja lukijan ominaisuudet, esimerkiksi motivaation ja lukemisen tarkoituksen. Luettavuuteen kuuluu myös äänenluettavuus, joka on lapsille

suunnatuissa teksteissä hyvin tärkeää ja johon vaikuttavat muiden muassa riimit, allitteraatio ja rytmi. (Puurtinen 2000, 110–111.) Lukutaidottomalla lapselle satujen ääneen lukeminen on hänelle ainoa tie astua kirjallisuuden maailmaan. Kääntäjän tulee huomioida se, että tekstien, joita luetaan lukutaidottomille lapsille, tulee olla aikuisille helppolukuisia. Kääntäjät pystyvät lisäämään helppolukuisuutta esimerkiksi välimerkkein käytöllä, kuten pilkutuksella, jolloin teksti rytmittyy silmille ja korville. Pilkutuksessa ei pitäisi välttämättä seurata suomen kielioopin sääntöjä, vaan lukijan kuulemaa ja tuntemaa rytmiä. (Oittinen 1993, 77; 1999, 252; 2000, 35.)

Ratkaisuja tehdessään kääntäjä joutuu pohtimaan myös erisnimien lausuttavuutta. Näin on etenkin lastenkirjoissa, joita aikuiset lukevat lapsille usein ääneen. Nimien suomaistaminen voi siis kertoa siitä, että kääntäjä on huomionnut jonkin erityisen kohderyhmän, esimerkiksi lapset tai ääneen lukevat aikuiset. Oudot nimet saattavat jopa vieraannuttaa, koska niihin on vaikea samaistua. Alkuperäiset nimet voivat myös sisältää viestin lukijoille: niissä voi olla jokin sanaleikki tai ne voivat viitata kantajansa johonkin ominaisuuteen. Kääntäjä saattaa joutua vaihtamaan erisnimien kieliasua kohdekieliseen ympäristöön sopivaksi, kuten Laila Järvinen on tehnyt muokatessaan Tove Janssonin luomien hahmojen mumin-nimen muotoon muumi. Joskus voi käydä niinkin, että erisnimeä joudutaan muuttamaan, jos se alkuperäisessä asussaan aiheuttaa kohdekielisissä lukijoissa ei-toivottuja mielleyhtymiä. (Oittinen 1997, 52.)

4.2. Lähdeteksti vs. kohdeteksti

Kenties sitkein kääntämiseen liittyvä itsestäänselvyys on lähtö- ja kohdekielisen tekstin vastaavuus eli ekvivalenssi perinteisesti ymmärrettynä. Myös hyvä kääntäjä ja hyvä käännös on määritelty tältä pohjalta: Hyvä kääntäjä on uskollinen alkutekstille ja hyvä käännös seuraa alkutekstiä uskollisesti. Hyvä kääntäjä on näkymätön ja hyvän käännöksen funktio sama kuin alkutekstin. Käännöksen onnistuneisuutta pohdittaessa voi esittää kysymyksen: onko tämä uskollinen ja ekvivalentti käännös? (Oittinen 1995, 31.) Lastenkirjallisuuden kääntäjältä kuitenkin odotetaan, että käännös palvelee parhaalla mahdollisella tavalla kahta kohderyhmää eli erityisesti lapsia ja heille lukevia aikuisia.

Myös kohdekulttuurin odotusnormit on otettava huomioon. Silloin kotouttaminen ja erityisesti skoposteoria nousevat ekvivalenssin ja vieraannuttamisen ohi, sillä ne palvelevat parhaiten lastenkirjallisuuden kahta kohderyhmää ja odotusnormeja.

4.2.1. Kotouttaminen ja vieraannuttaminen

Kotouttamisessa kääntäjä tekee käännöksestä muiden kohdekielisten tekstien kaltaisen ja vieraannuttamisessa käännös poikkeaa toisista kohdekielisistä teksteistä, koska siinä on käytetty esimerkiksi vieraita sanoja. André Lefevere (1977, 74) mainitsee Friedrich Schleiermacherin (1813)¹ ja kääntäjän kaksi mahdollista käännösmetodia, jotka liittyvät kotouttamiseen ja vieraannuttamiseen. Kääntäjä joko jättää kirjailijan rauhaan niin paljon kuin mahdollista ja siirtää lukijan häntä kohti tai jättää lukijan rauhaan niin paljon kuin mahdollista ja siirtää kirjailijan häntä kohti. (Mp.)

Kotouttamiseen ja vieraannuttamiseen liittyy myös Housen (1997) avoin (*overt*) ja piilokäännös (*covert*) (ks. luku 4.1.2.). Avoimessa käännöksessä käännöstekstin vastaanottajat eivät ole ”avoimesti” ja suoraan kohdistettuina. Avoimen käännöksen tulee olla käännös, ei ”toinen alkuperäinen”. Lähdeteksti on kohdistettu erityisesti kohdekulttuurin vastaanottajalle. Piilokäännöksellä on alkuperäisen status kohdekulttuurissa. Käännös on ”piilossa”, koska sitä ei ole merkitty pragmaattisesti lähdetekstin käännökseksi. Piilokäännös on käännös, jonka lähdetekstiä ei ole kohdistettu erityisesti mihinkään kohdekulttuurin yleisöön eli sitä ei ole sidottu kohdekieleen ja -kulttuuriin. (House 1997, 66, 69.)

Kotouttamista ja vieraannuttamista on käsitellyt paljon myös Lawrence Venuti (1995, 2008), joka suhtautuu kielteisesti kotouttamiseen ja puhuu vieraannuttamisen puolesta. Kotouttava kääntäminen on Venutin mukaan etnosentristä väkivaltaa. Vieraannuttavassa kääntämisessä lähdeoksen alkuperä ja lähdekielen rakenteet tulee käydä ilmi, jotta

¹ Schleiermacher, Friedrich 1813. *Ueber die verschiedenen Methoden des Uebersetzens*. Reimer, Berlin. (Lefevere 1977, 89).

lukija varmasti huomaa lukevansa jostain muualta tullutta tekstiä. Vain vieraannuttavalla käännösstrategialla lukija voidaan tutustuttaa lähdekieleen ja sen kulttuuriin.

4.2.2. Skoposteoria

Kreikan kielestä peräisin oleva termi *skopos* merkitsee ´tarkoitusta`. Katharina Reiß ja Hans J. Vermeer (1984, 100–101) ovat määritelleet käännöstieteessä erityisen skoposteorian, jossa kääntäminen on tavoitteellista toimintaa, joka määritellään käännöksen päämäärän ja tavoitteen mukaan. Toisin sanoen tarkoitus ja päämäärä pyhittävät kääntämisen keinot. On tärkeämpää, että käännös saavuttaa tietyn päämäärän kuin että käännös toteutettaisiin jollain tietyllä tavalla. (Mp.)

Christiane Nord (2009) puhuu lojaalisuudesta ja toimivuudesta, jotka liittyvät vahvasti skoposteoriaan. Hän määrittää käännöksen toimivan kohdetekstin luomiseksi kulloisenkin tehtävän (skopos) mukaisesti. Joka kerta käännetään kohdetilannetta sen eri tekijöitä – vastaanottajaa, paikkaa ja aikaa – varten. Käännöksen tulee täyttää ennalta määrätty tehtävä, ja kääntäjä on vastuussa kohdekielen vastaanottajalle siitä, että tämä saa toimivan kohdetekstin. (Mts. 30–31.)

4.2.3. Uudelleenkääntäminen

Uudelleenkääntämisessä on kyse yksinkertaisesta siitä, että jokin aikanaan käännetty teksti käännetään uudelleen samasta lähdekielestä. Syy uudelleenkääntämiseen on myös yksinkertainen: käännösten kieli on aikojen saatossa vanhentunut tai ne eivät täytä uusia uskollisuuden tai täsmällisyyden vaatimuksia. Käännösten ikääntyneisyys näyttäisikin olevan ainakin Suomessa yksi tavallisimmista mediassa ja arvosteluissa esiintyvistä perusteluista uudelleenkäännösten tarpeelle. (Paloposki & Koskinen 2010a, 29–30.)

Yksi syy uudelleenkäännösten tarpeelle on myös lisääntynyt tietämys kohdetekstistä, kirjoittajasta ja kulttuurista (Paloposki & Koskinen 2010b, 296). Kuitenkin aina esiintyy lähes samanaikaisia tai samanaikaisia käännöksiä, jolloin ensimmäistä ja toista käännös-

tä on vaikea erottaa. Jotkut tutkijat puhuvat uudelleenkääntämisen viitekehyksessä myös epäsuorista tai relekäännöksistä, mitkä ovat enemmänkin harhaanjohtavia kuin hyödyllisiä määritelmiä. (Paloposki & Koskinen 2010b, 294.)

Uudelleenkäännösten kategorioimisessa on muitakin monimutkaisuuksia: myös lähdetekstit muuttuvat ajan myötä, esimerkiksi poliittisista syistä. Ja jos esimerkiksi ranskan-kielinen käännös tuotetaan Kanadan markkinoita varten, onko se uudelleenkäännös, jos aikaisempi käännös on ilmestynyt Ranskassa. Uudelleenkääntämisen kategorioimisessa on otettava huomioon myös adaptaatio. Kun uudelleenkäännökset ovat tulosta tarpeesta vaikuttaa uuteen lukijakuntaan, esimerkiksi tekemällä lasten versio jostain klassikotekstistä, on käännöksen ja adaptaation (ks. luku 5) välinen raja hankala kysymys. Hankalaa on määritellä myös uudelleenkäännöksen ja tarkistetun painoksen välinen ero. (Paloposki & Koskinen 2010b, 294.) Voidaan myös kysyä, ”vanhenevatko” ensimmäiset käännökset aina vai vanheneeko ensimmäisen käännöksen kotoutus, jolloin syntyy tarve vieraannuttaville uudelleenkäännöksille (Paloposki & Koskinen 2004, 28).

Şebnem Susam-Sarajeva (2006, 137–138) ei pidä syytä uudelleenkääntämiseen niin yksinkertaisena kuin mitä Paloposki & Koskinen (2010a) antavat ymmärtää. Susam-Sarajevan mukaan uudelleenkäännökset eivät välttämättä ole seurausta käännösten ikääntyneisyydestä tai muuttuneista ajoista, koska samasta lähdetekstistä voi ilmestyä lyhyen ajan sisällä useita käännöksiä. Syy uudelleenkäännöksiin ei myöskään välttämättä johdu vain olemassa olevien käännösten puutteellisuudesta tai lukijoiden muuttuneesta mausta vaan niiden tarve johtuu myös vastaanottavan systeemin yleisistä tarpeista, odotuksista ja asenteista. Susam-Sarajevan mukaan myös EU-tekstejä, tieteellisiä tekstejä tai mainoksia uudelleenkäännetään, ei ainoastaan kaunokirjallisia tai kanonisia lähdetekstejä. (Mp.)

Uudelleenkääntämiseen liittyy lisäksi uudelleenkääntämishypoteesi (ks. Chesterman 2000), jonka mukaan ensimmäiset käännökset olisivat kotoutetumpia kuin uudelleenkäännökset. Hypoteesi näyttää perustuvan tapauksiin, joissa käännettävä teksti on erittäin vieras ja outo vastaanottavalle kulttuurille tai kääntäjille itselleen, jolloin kääntäjä

haluaa luoda tekstin, joka on ymmärrettävä lukijoille. Myöhemmin käännökset voivat hyötyä kasvaneesta kohdekulttuurin tietoudesta. (Paloposki & Koskinen 2004, 27–28.)

5. Adaptaatio lastenkirjallisuuden kääntämisessä

5.1. Näkemyksiä adaptaatiosta

Adaptaatio ymmärretään usein samaksi asiaksi kuin kotouttaminen (esim. Venuti 2008). Jan de Waardin ja Eugene A. Nidan (1986, 41) mukaan adaptoituja käännöksiä on enimmäkseen kahta tyyppiä. Käännöksiä voidaan adaptoida tietyn koodin mukaisesti, esimerkiksi musiikin tai kirjallisuuden genreen. Käännöksiä voidaan adaptoida myös erilaisten kääntämisnäkemysten mukaan, mikä näkyy lisäyksinä, poistoina, yhteen soveltamisina, ”kaunistuksina”, lisättyinä selityksinä ja korjauksina. (Mp.) Toisaalta brittiläiset ja amerikkalaiset lait määrittelevät kaikki käännökset adaptaatioiksi, jotka perustuvat kirjailijan alkuperäiseen työhön (Venuti 2008, 8). John Miltonin (2010, 3–4) mukaan adaptaatiota terminä käytetään laajasti elokuvissa, teatterissa musiikissa ja muissa medioissa, minkä vuoksi koko adaptaatioon liittyvien nimitysten kirjo on hyvin sekava. Adaptaatiosta on käytetty muiden muassa termejä omaksuminen, supistaminen, yksinkertaistaminen, lyhennelmä, erikoisversio ja muuttaminen. Se mitä adaptoidaan, riippuu yleensä tietyistä rajoituksista kuten kohdeyleisöstä ja sen iästä. Lapsiyleisö on tästä hyvä esimerkki. (Mp.)

Michael Schreiberin (1993, 99–100) mukaan adaptaatio on pelkästään jonkin tekstin sovittamista toiseen, ei puhtaasti kielelliseen viestintäkanavaan, johon sitä ei ole suunniteltu. Koska käännökset ovat pääasiassa tarkoitettu vastaanottajille, jotka eivät hallitse lähdekieltä ja jotka eivät voi verrata lähde- ja kohdekieltä, on tästä toisenlaisen viestintätarpeen takia useimmiten seurauksena adaptaatio. (Mp.) Oittisen (2000, 78, 90) mukaan suurin eroavaisuus käännöksen ja adaptaation välissä piilee asenteissa ja näkökannoissa, ei niinkään niiden kahden välisissä konkreettisissa eroissa. Kaikkien kääntäjien, jotka haluavat menestyä, täytyy aina adaptoida tekstejään tulevat lukijat huomioon ottaen. (Mp.)

5.2. Muunnelma vs. adaptaatio

Muunnelman ja käännöksen välille tehdään usein selkeä ero. Perinteistä käännöstä pidetään alkutekstille uskollisena, kun taas muunnelma ei sitä ole. Muunnelma on muuteltu, toinen teksti. Tästä syystä muunnelmaan on suhtauduttu torjuvasti, jopa vihamielisesti. Kirjallisuuden muunteleminen on usein ollut negatiivista manipulointia ja merkki arvostuksen puutteesta. (Oittinen 1995, 23.) Myös muunnelman ja adaptaation välinen suhde on ongelmallinen. Onko muunnelma lopulta yhtä kuin adaptaatio?

Käsitykseen muunnelmista vaikuttaa käsitys kääntämisestä. Jos kääntäminen mielletään samuuden etsinnäksi ja toistoksi, muunnelma merkitsee meille jotakin, joka on ”eri” kuin alkuteksti. Jos taas kääntäminen mielletään inhimilliseksi toiminnaksi inhimillisissä tilanteissa, joihin yksilö tuo aina oman näkökulmansa, muunnelman määrittelevä käännöksestä poikkeavana on tavattoman vaikeaa. Tällöin muunteleminen liittyy kaikkien kääntämiseen. Käännöstä ja muunnelmaa onkin mahdotonta erotella toisistaan, koska kummatkin sisältävät samanlaisia elementtejä ja määrittely riippuu aina näkökulmasta ja kokonaisesta tulkintatilanteesta. (Oittinen 1995, 30.)

Schreiberin (1993, 104–105) mukaan käännöksen ja muunnelman välisessä erossa käännöksessä pyritään säilyttämään mahdollisimman paljon – lähdekieltä lukuun ottamatta – kun taas muunnelmassa voidaan muuttaa tiettyjä tekstitunnusmerkkejä enemmän tai vähemmän. Toisin sanoen: käännös perustuu ennen kaikkea invarianssivaatimuksiin, muunnelma ensisijaisesti varianssivaatimuksiin. (Mp.) Nordin (2009, 27) mukaan muunnelma menetelmänä kuuluu jokaisen kääntäjän arkipäivään. Metodisesti muunnelma ja käännös ovat – koodinvaihdon tiukimman ajattelutavan mukaan – erotettavissa, jos sillä edes jotain saavutetaan. Muunnelma tulisi ennemminkin liittää mukaan kääntämisen käsitteeseen, jotta tehtäisiin mahdollisimman selväksi se, mistä kääntämisessä todella on kysymys. (Mp.)

Kääntämisen, adaptaation ja muunnelman välillä on selkeä yhteys, ja niiden väliset eroavaisuudet ovat lopulta Oittisen (2000) näkemysten mukaisesti ihmisten asenteissa. Kaikkien kääntäjien – erityisesti lastenkirjallisuuden kääntäjien – on kääntäessään adap-

toitava/muunneltava tekstejä sovittaakseen ne kohdekielen vastaanottajien tarpeisiin ja esimerkiksi kohdekulttuurin vallitseviin normeihin. Muutoin tekstit jäävät etäisiksi ja merkityksettömiksi.

5.3. Näkemyksiä adaptaatiosta lastenkirjallisuudessa

Lapsilla ei luonnollisesti voida olettaa olevan läheskään samanlaista käsitystä ympäröivästä maailmasta, eri kulttuureista, kielistä ja tavoista, joita monet aikuislukijat pitävät itsestään selvinä. Adaptaatio on yksi ratkaisu, kun tekstiä muokataan lapsiystävällisemmäksi, kuten Shakespearen näytelmästä lapsille tehty versio, josta on poistettu muun muassa rivo kielenkäyttö (Milton 2010, 4). Adaptaation ongelma nousee Oittisen (2000) mukaan esiin erityisesti lastenkirjallisuudessa, jossa kotouttaminen ja vieraannuttaminen ovat melko arkaluontoisia kysymyksiä, vaikka myös lastenkirjallisuutta on adaptoitu jo vuosisatojen ajan lähinnä aikuisten kasvatuksellisten näkemysten mukaisesti. Monet tutkijat ovat selvästi adaptaatiota vastaan: lastenkirjallisuus muuttuu luonnottomaksi adaptaation myötä. (Mts. 74–75, 82.)

Göte Klingbergin (1986) esittelemää kulttuurista kontekstiadaptaatiota on pidetty eräänlaisena sateenvarjoterminä kaikille niille strategioille, joissa alkuperäistä tekstiä viedään kohti kohdekulttuurin lapsilukijaa. Klingbergin (1986, 11–12) mukaan lastenkirjallisuutta tuotettaessa on syytä ottaa huomioon muun muassa tulevien lukijoiden tarpeet, tietämys ja lukutaito. Adaptaatio syntyy kirjailijan ja kustantajan ottaessa nämä kaikki huomioon. Lastenkirjallisuutta käännettäessä ongelmana on Klingbergin mukaan se, että kulttuurisen kontekstin tietyt elementit eivät ole niin tuttuja kohdetekstin lukijoille kuin lähdetekstin lukijoille. Jos kääntäjä ei tee asialle mitään, on kohdetekstin adaptaatioaste pienempi, jolloin kohdeteksti on vaikeammin ymmärrettävissä ja vähemmän mielenkiintoinen. Kääntäjän tulee lisätä adaptaation astetta tulevia lukijoita silmällä pitäen, ja tätä käännöstyöhön liittyvää adaptaatiota Klingberg nimittää kulttuuriseksi kontekstiadaptaatioksi, jonka tehtävänä on tehdä tekstistä mielenkiintoisempi kuin se muutoin olisi. (Mp.) Klingberg mainitsee lisäksi lokalisaation yhtenä kulttuurisen kon-

tekstiadaptaation tyyppinä: tällöin ruotsiksi kääntävä muuttaa esimerkiksi saksankielisen lähdetekstin nimiä ja kaupunkeja ruotsalaisiksi versioiksi (mts. 15).

Klingberg (1986) tekee kuitenkin eron kulttuurisen kontekstiadaptaation ja sellaisten muutosten välillä, joiden tavoitteena on saattaa kohdeteksti vastaavuuteen arvojen kanssa. Arvot kuuluvat Klingbergin mukaan toki kulttuuriin, mutta ne kohdetekstin poistetut tai muutetut kohdat, joissa arvot tulevat ilmi, eivät todennäköisesti olisi kiinnostaneet kohdetekstin lukijoita. Klingberg käyttääkin käsitettä puhdistus (*purification*), jolla poistetaan käännöksen arvoja. Käsitettä modernisaatio (*modernization*) Klingberg puolestaan käyttää silloin, kun koko teksti muutetaan kieleltään ja paikaltaan nykyaikaisemmaksi. Käännöksessä esiintyessään modernisaatio saattaa olla yksi adaptaation muoto, jonka tavoitteena on tehdä teksti mielenkiintoisemmaksi tai ymmärrettävämmäksi. (Mts. 12.)

Klingbergin (1986, 17) mielestä kulttuurinen kontekstiadaptaatio pitäisi rajoittaa useimpien tekstien yhteydessä yksityiskohtiin. Vaikka adaptaatiolle olisikin tarvetta, sitä tulisi käyttää vain pakkotilanteissa. Lähdetekstin tulee Klingbergin mielestä olla ensisijaisesti tärkein ja adaptaation ennemminkin poikkeus; lähdetekstiä tulisi siis manipuloida niin vähän kuin mahdollista. (Mp). Klingberg jakaa tutkimansa materiaalin perusteella kulttuurisen kontekstiadaptaation toteuttamistavat lisätyyn selitykseen, muokkaukseen (sananmuodon uusimiseen), selittävään käännökseen, tekstin ulkopuoliseen selitykseen, vastineen korvaamiseen kohdekielen kulttuurissa, yksinkertaistamiseen, poistoon ja lokalisaatioon, jossa koko kulttuuriympäristö on tuotu lähemmäs kohdekielen lukijoita. Näistä lokalisaatio, poisto, ja vastineen korvaus kuuluvat Klingbergin mielestä kohdetekstin kontekstiin, ja jos ne valitaan, vahingoitetaan kohdetekstiä. Usein lyhyt lisätty selitys on tarpeen. Muokkaus ja selittävä käännös voivat Klingbergin mielestä olla käytössä, sillä ne ovat selityksen muotoja. Jos välttämätöntä, myös tekstin ulkopuolinen selitys, esimerkiksi alaviite, voivat olla täydennyksiä, vaikkei lastenkirjoissa näitä saisi olla liikaa. (Mts. 18–19.)

Klingbergin näkemykset ovat sinänsä hyvin mielenkiintoiset, sillä hän puhuu adaptaatiosta kahdessa eri yhteydessä: kirjailijan ja kustantajan jo huomioima adaptaatio sekä

kääntäjän kulttuurinen kontekstiadaptaatio, joka pitäisi rajoittaa yksityiskohtiin. Klingberg olettaa, että kaikkien tulevien kohdetekstien lapsilukijoiden tarpeet on otettu kirjailijan ja kustantajan toimesta jo huomioon ja kääntäjälle jää pieni hienosäätömahdollisuus, jos sitäkään. Klingbergin tavoin myös Shavit (1981, 171) suhtautuu adaptoimiseen negatiivisesti. Shavitin mukaan lastenkirjallisuuden kanonisoimattoman luonteen vuoksi kääntäjällä on vapaus adaptoida ja manipuloida tekstiä, mitä hän pitää negatiivisena asiana (mp.). Ajatus siitä, että kirjailija ja kustantaja olisivat perillä kaikkien tulevien kohdetekstien lapsilukijoiden tarpeista ja kunkin kohdekulttuurin vallitsevista normeista sekä niiden synnyttämistä vaatimuksista on utopistista.

5.4. Pragmaattiset adaptaatiot

Pragmatiikka tutkii kielen merkkien ja niiden tulkitsejien välistä suhdetta ja sitä, kuinka merkinnät otetaan käyttöön, kuinka merkkejä käytetään, millä aikomuksella ja millä vaikutuksella. Pragmatiikka ottaa huomioon deiksiksi, implikaation, presuppositiot ja keskustelun rakenteet. Pragmatiikka on tekemisissä kielen ja kontekstin välisessä suhteessa, ja sillä tarkoitetaan yleensä kielen ymmärtämisen ja kielen käytön tutkimista. (Zöllner 1997, 113.)

Ritva Leppihalmeen (2007, 368) mukaan paikalliset käännösstrategiat voi tiivistää neljään vaihtoehtoon: säilytä, muuta, lisää ja poista (mp.). Chesterman (1997) puolestaan jakaa käännösmuutokset semanttisiin, syntaktisiin ja pragmaattisiin muutoksiin, jotka jakautuvat vielä noin 30 luokkaan (mts. 94–112). Leppihalme (2007, 370) jatkaa, että pragmaattisten strategioiden joukossa ehkä huomattavin on ns. kulttuurinen adaptaatio eli muuntaminen tutummaksi (vrt. myös Klingberg 1986.)

5.4.1. Poistot

Poisto merkitsee jonkin sanan tai ilmaisan kääntämättä jättämistä, niin että käännöksessä ei löydy sille lainkaan vastinetta (Leppihalme 2007, 386). Poistaa voidaan myös kokonaisia lauseita, kohtia ja kappaleita (Klingberg 1986, 18). Poisjätöissä on kyse se-

manttisesta poisjätöstä tai implisiittistamisesta: joko poistetaan olennaisia semanttisia komponentteja tai annetaan lähtötekstissä selvin sanoin ilmaistun merkitysaineksen käydä itsestään selvänä ilmi pelkästä tekstiyhteydestä (Ingo 1990, 294). Poisto voidaan tehdä myös silloin, kun käännettävässä tekstissä on jotain sellaista, joka on käännöksen lukijalle itsestään selvää. Käännöksestä voidaan joskus poistaa lisäksi sellaisia yksityiskohtia, joilla ei ole käännöksen lukijalle lainkaan mielenkiintoa. Poisto on hyvä vaihtoehto myös silloin, kun lähtötekstissä selitetään joitakin tulokielen ilmaisuja. (Vehmas-Lehto 1999, 100.)

5.4.2. Lisäykset

Lisäys on tarpeen silloin, kun kaivataan selitystä tai täsmennystä tai kun kääntäjä pyrkii kompensoimaan vaikkapa latistumista (Leppihalme 2007, 368). Kääntäjän tekemät lisäykset ovat poisjättöjen ohella kaikkein helpoimmat käännettäessä tehdyt muutokset. Sekä lisäysten että poisjättöjen syyt ovat yleensä pragmaattisia. Jos pragmaattista selitystarvetta ei ole, on lisäystä kahta tyyppiä. Semanttisessa lisäyksessä käännökseen lisätään olennaisia merkityskomponentteja, eksplisiittistamisessa käännökseen tehdään selväsanaisesti sellainen merkitysaines, joka lähdetekstissä on ollut implisiittisesti. (Ingo 1990, 293–294.) Klingberg (1986) puhuu lisäystä selityksestä, jossa jokin kulttuurinen elementti on säilytetty kohdetekstissä mutta jonka yhteyteen on kuitenkin lisätty lyhyt selitys. Tekstin ulkopuolinen selitys ilmenee puolestaan alaviitteenä tai alkusanoina. (Mts. 18.)

5.4.3. Korvaukset

Korvauksessa esimerkiksi jokin sana tai ilmaisu muutetaan kohdekielelle sopivammaksi. Klingberg (1986) puhuu lastenkirjallisuuden kääntämisen yhteydessä ekvivalentista tai karkeasti ekvivalentista korvauksesta (mts. 18). Klingberg esittelee tutkimusmateriaalistaan esiin nousseita tapoja vaikuttaa adaptaatioon kirjallisuusviittauksissa. Hän mainitsee ekvivalentin korvauksen yhteydessä ruotsinkielisen lähdetekstin *Pappa Pellerin's Daughter*, jossa siteerataan ruotsalaista runoa aikuisen keikuttaessa lasta polvel-

laan. Englantilainen kohdeteksti käyttää englanninkielistä runoa ”*Ride a cock-horse to Banbury cross*”, jolla on sama funktio. Karkeassa korvauksessa saman kirjan ruotsinkielisessä lähdetekstissä tyttö lausuu tunnetuimman ruotsinkielisen rukouksen. Englantiin kääntänyt on korvannut ruotsinkielisen rukouksen ilmaisulla ”*Our Father which art in heaven*”, joka ei ole lasten rukous, mutta rukous kuitenkin. (Mts. 22–23.)

5.4.4. Muut muutokset

Tutkimusaineistosta esiin nousseista muutoksista yksi oli järjestyksen muutokset. Chesterman (1997) mainitsee Catfordin (1965)² termin mukaisesti yksikön siirron, joka vaikuttaa morfeemeihin, sanoihin, fraaseihin, sivulauseisiin, päälauseisiin ja tekstikappaleisiin. Siirto tapahtuu, kun lähdetekstin yksikkö on käännetty kohdetekstin eri yksikköön (mts. 95). Vehmas-Lehdon (1999, 101) mukaan tarve tehdä järjestyksen muutos voi johtua tekstikonventioiden eroista. On esimerkiksi havaittu, että saksalainen lukija useimmiten odottaa tärkeintä asiaa lopuksi, englantilainen puolestaan jossain keskivaiheilla.

5.4.5. Eufemismit

Tutkimusaineistosta esiin nousivat lisäksi eufemismit. Eufemismi on epäsuora ilmaus tai lause, joita käytetään viittaamaan johonkin epämiellyttävään tai kiusalliseen asiaan. Joskus eufemismia käytetään, jotta jokin asia olisi todellista hyväksyttävämpi. (Oxford Advanced Learner’s Dictionary 2005, 521.) Nicole Zöllnerin (1997) mukaan eufemismi on peittävä kiertoilmaus, jota käytetään, jos jokin asia on epämiellyttävä, pahennusta herättävä tai pahaenteinen. Eufemismilla on lieventävä ja kaunisteleva vaikutus. Eufemismi on kompensatiomenetelmä, jonka avulla sanat voidaan kiertää. (Mts. 11, 54.)

² Catford, John C. 1965. *A Linguistic Theory of Translation*. Oxford University Press, Oxford. (Chesterman 1997, 202)

Eufemismiin liittyy vahvasti tabu, joka on asia, josta ei syystä tai toisesta haluta puhua tai siitä ei sallita puhuttavan. Eufemismin ja kaikenlaisten tabukäsitysten välillä on tiivis yhteys: Aina kun jokin asia herättää epämiellyttäviä mielikuvia, sille täytyy löytää korvaavia sanoja, jotka kiertävät kielteiset mielikuvat. Molemmat ilmiöt antavat tietoa ihmisten käyttäytymisestä yhteiskunnallisissa rakenteissa. Eufemismi havainnollistaa, ettei kieli ole vain tiedonvälitystä. Kieliyhteisön kielisysteemissä näkyvät kulttuuriset maailmankuvat ja moraaliset vaatimukset, joilla on vahvat emotionaaliset arvot. Viestinnän sujumiseksi puhuja ottaa puheikumppaninsa tunteet ja mielipiteet huomioon. Puhuja mukauttaa puhetapansa vallitsevan tilanteen ja asetettujen vaatimusten mukaisesti käyttäen eufemistisia korvaavia ilmaisuja. (Zöllner 2007, 125.)

6. Aineisto ja tutkimusmenetelmä

6.1. Grimmin sadut

Grimmin sadut ovat saksalaisten Jacob Grimmin ja Wilhelm Grimmin keräämiä ja julkaisemia satuja, joista jo klassikon asemaan ovat nousseet esimerkiksi *Prinsessa Ruusunen*, *Tuhkimo*, *Hannu ja Kerttu* sekä tässä tutkimuksessa *Kultahanhen* lisäksi tarkastelun kohteena olevat *Punahilkka* ja *Lumikki*.

6.1.1. Grimmin veljekset ja satujen synty

Saksalaiset kielitieteilijäveljekset Jacob Grimm (1785–1863) ja Wilhelm Grimm (1786–1859) käynnistivät kotimaassaan Saksassa elävän kansanperinteen tallentamisen, jonka esikuvallisina tuloksina syntyivät saksalaisten kansasatujen kokoelmat *Kinder- und Hausmärchen* (2 osaa, 1812–1814, suomeksi *Lasten- ja kotisatuja*, 1876) ja tarinakoelma *Deutsche Sagen* (2 osaa, 1816–1818.) Grimmin kokoelmien ilmestyminen merkitsi saksan kirjakielen uudistumista ja tarjosi kosolti virikkeitä vastaavanlaisiin suoriin myös muilla kielialueilla. (Lappalainen 1979, 25.)

Kinder- und Hausmärchen ei edusta ”kansan” eli maatyöläisten ja talonpoikaisväestön piirissä elävää suullista kerrontaa kuin osittain. Grimmit kokosivat kertomuksia monista lähteistä: naisilta ja miehiltä, kaupunkilaisilta ja maalaisilta, sivistyneistön jäseniltä ja aristokraateilta, majatalonpitäjiltä ja räätälinvaimoilta, saksalaisilta sekä Ranskasta muutteiden hugenottisukujen edustajilta. Grimmin veljekset olivat vaatimattomaan elämään tottuneita ja oppineita. Grimmin kokoelman ensimmäisen laitoksen ilmestyttyä arvostelijat paheksuivat satujen karkeutta ja kömpelyyttä. Yksinkertainen ja selkeä kerrontapa konkreettisine ja visuaalisine ilmaisuineen on kuitenkin säilyttänyt Grimmin sadut tuoreina jo kahden vuosisadan ajan. Toinen menestystä selittävä tekijä on satujuonen kiehtovuus ja se, että kertomukset synnyttävät voimakkaita mielikuvia ja tunteita. (Apo 2001, 13–14.)

Vastoin suosituinta uskomusta Grimmin veljekset eivät keränneet satuja vierailemalla eri lähteiden luona maaseudulla ja kirjoittamalla kuulemaansa ylös. Veljesten ensisijainen menetelmä oli kutsua tarinan kertojat kotiinsa, ja heidän kertoessaan tarinoita Grimmit merkitsivät kaiken ylös yhden tai kahden kuulemisen jälkeen. Muistilla olikin merkittävä osa tarinoiden puhtaaksikirjoituksissa. Suurin osa tarinan kertojista oli lisäksi koulutettuja, keskiluokkaisia tai aristokraattisia nuoria naisia. Veljesten tietolähteet tunsivat myös tarinan kertomisen suullisen ja kirjallisen perinteen käyttäen molempia lähteitä tulkinnoissaan. Näiden sekä myöhempien tietolähteiden lisäksi Grimmin veljekset ottivat tarinoita suoraan kirjoista, lehdistä ja kirjeistä editoiden niitä oman makunsa, mieltymyksensä ja eri versioiden tuttuuden perusteella. (Zipes 1989, 10–11.)

6.1.2. Grimmin satujen sisältö ja merkitys

Grimmin veljekset päättivät julkaista sadut itse ja alkoivat muuttaa niitä julkaisukuntoon. He lisäsivät vielä uusia satuja kokoelmaan. Veljekset olivat yhtä mieltä siitä, kuinka he muuttaisivat satuja, vaikka jotkut kriitikot ovat olleet asiasta eri mieltä. Wilhelm Grimm oli satujen ensisijainen toimittaja vuoden 1815 jälkeen, mutta Jacob Grimm loi puitteet vuosien 1807 ja 1812 väliselle toimitustyölle. Jacob Grimm myös toimitti suurimman osan ensimmäisen osan saduista. (Zipes 1989, 11–12.)

Grimmin veljekset eivät olleet vain satujen kerääjiä. Julkaistessaan 156 satua kahdessa osassa vuosina 1812 ja 1815 heidän suurin saavutuksensa oli kirjoitetun sadun ideaalityypin luominen, joka pyrki olemaan niin lähellä suullista perinnettä kuin mahdollista. Seitsemännen painoksen ilmestyttyä vuonna 1857 satuja oli yhteensä jo 211. Vuoden 1819 jälkeen suurin osa lisäyksistä oli kirjallisista lähteistä, loput olivat joko lähetetty veljeksille tai merkitty muistiin jostain ensisijaisesta lähteestä. Wilhelm Grimm oli tarkempi tyylillisten seikkojen kanssa ja siinä, että satujen sisältö olisi hyväksyttävämpi lapsiyleisölle tai oikeastaan aikuisille, jotka halusivat sensuroida satuja lapsille. Vuodesta 1819 lähtien Wilhelm Grimm teki kaikista painoksista lapsille soveltuvampia muutoksilla, jotka olivat hänen mielestään sopivampia lapsille oppia. (Zipes 1989, 12, 14.) Esimerkiksi sydämetön äiti on muuttunut saduissa julmaksi äitipuoleksi, sillä Wilhelm

Grimm havaitsi, että useimpien lasten oli helpompi kestää ajatus ilkeästä äitipuolesta kuin julmasta äidistä (Bengtsson 2007, 48).

Grimmin veljekset tekivät myös yhdessä suuria muutoksia toimittaessaan satuja. Karmaisevat kohtaukset lasten hyväksikäytöstä, nälkään nälännyttämisestä ja julmista rangaistuksista eivät kuitenkaan joutuneet sensuroinnin kohteeksi (Bengtsson 2007, 45). Veljekset poistivat sen sijaan sellaisia eroottisia ja seksuaalisia elementtejä, jotka saattaisivat olla loukkaavia keskiluokkaiselle moraalille. He lisäsivät useita kristillisiä ilmaisuja ja viittauksia sekä painottivat erityisiä miesten ja naisten roolimalleja sen ajan hallitsevan patriarkaalisen koodin mukaisesti. Grimmin taianomaiset sadut olivat suosituimpia ja hyväksytyimpiä Euroopassa ja Amerikassa 1800-luvulla. Grimmin kokoelma sisälsi satujen lisäksi myös epätavallisia eläinsatuja, legendoja, sotilaan ja matkamiehen tarinoita, anekdootteja, vitsejä ja uskonnollisia tarinoita. (Zipes 1989, 14–15.)

6.2. Tarkasteltavat sadut

Tutkimuksessa vertailtavat sadut ovat saksankieliset *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* ja *Die goldene Gans* sekä niistä tehdyt suomennokset *Punahilkka*, *Lumikki* ja *Kultahanhi*. Tarkasteltavat suomennokset ovat ilmestyneet kolmella eri vuosikymmenellä: 1927, 1962 ja 2008. Vuonna 1927 ilmestyneissä suomennoksissa ei mainita alkuteosta, mutta ne pohjautuvat hyvin todennäköisesti vuonna 1857 ilmestyneeseen seitsemänteen ja lopulliseen painokseen. Vuoden 1857 sadut ovat ilmestyneet alkuperäisessä muodossaan vuoden 1997 *Kinder und Hausmärchen I.* -teoksessa.

Vuoden 1962 suomennokset pohjautuvat varmuudella vuoden 1962 saksankieliseen Grimmin satukokoelmaan, vain Anni Swanin suomennokset ovat vanhempia. Vuoden 2008 suomennokset pohjautuvat puolestaan varmuudella vuoden 2004 saksankieliseen satukokoelmaan.

6.2.1. Punahilkka

Punahilkka-satua ei tunnettu painettuna versiona ennen vuotta 1697, jolloin ranskalainen Charles Perrault julkaisi sen. Tutkijat ovat yhä eri mieltä siitä, olisiko Perrault'n teksti voinut pohjautua suulliseen perinteeseen, koska sadun julma loppu – satu loppuu siihen, kun susi syö Punahilkan – oli suullista perinnettä vastaan. Suullista perinnettä puolustaneet ovat kuitenkin myöntäneet, että Perrault käytti suullista perinnettä pohjana omille teksteilleen. Syy siihen, miksi Perrault'n version loppu oli niin julma, saattoi liittyä hänen haluunsa yhdistää satiiria ja ironiaa traagisen lopun kanssa, jotta se vetoaisi aikuislukijoihin. Sadun traaginen loppu antaa ymmärtää sen, että teksti oli satiiri kaupungin ”herrasmiehestä”, joka ei epäröi käyttää hyväkseen köyhää ja naiivia maalaistytöitä. Tekstin kaksiselitteinen luonne oli ensisijaisesti suunnattu sekä sen virallisille että epävirallisille lukijoille. Perrault käytti sadun statusta teksteinä lapsille, ja osoitti ne virallisesti lapsille pääkuluttajina, mutta hän käytti samalla lapsikäsitystä huvittamisen lähteenä, jotta suurimmaksi osaksi yläluokasta koostuvat aikuisetkin voisivat nauttia teksteistä. (Shavit 1986, 13–15.)

Jo ennen Perrault'n julkaisua Punahilkalla oli takanaan pitkä historia. Tunnettu on myytti Kronoksesta, joka söi omat lapsensa, jotka kuitenkin jollain ihmeellisellä tavalla pääsivät pois hänen vatsastaan ja joiden tilalle pantiin painava kivi. Punahilkasta on myös muita ranskankielisiä muunnelmia, mutta niiden vaikutteista Perrault'n versioon ei ole varmuutta. Joissakin näissä muunnelmissa susi panee asiasta tietämättömän Punahilkan syömään isoäitinsä lihaa ja juomaan hänen vertaan, vaikka varoittavat äänet yrittävät estää Punahilkkaa tekemästä niin. (Bettelheim 1987, 205–206.) Ranskankielisessä versiossa sankaritar päättyy myös strippaamaan sudelle ja joutuu isoäidin kissan huoritelun kohteeksi (Tatar 1989, 23).

Grimmin veljesten versiossa Punahilkka saa äidiltään syötävää ja juotavaa, jotka Punahilkan tulee viedä sairaalle ja heikolle isoäidilleen virkistykseksi. Matkalla isoäidin luokse Punahilkka kohtaa suden, joka tiedustelee Punahilkan määränpäättä. Saatuaan tietää Punahilkan menevän isoäidin luokse, susi kehottaa Punahilkkaa keräämään kuk-

kia piristykseksi isoäidille, menee sillä aikaa itse isoäidin mökille, esiintyy Punahilkkana ja syö isoäidin.

Tämän jälkeen susi pukeutuu mummoksi ja jää odottamaan Punahilkkaa. Punahilkka ihmettelee mummon outoa olemusta ja tulee myös syödyksi. Suden kuorsatessa ohi kulkeva metsästäjä ihmettelee koväänistä mummoa, tunnistaa suden, leikkaa suden vatsan auki ja pelastaa Punahilkan ja isoäidin. Nukkuvan suden vatsa täytetään Punahilkan keräämillä kivillä ja suden lähtiessä juoksemaan pakoon se kaatuu kuolleen maahan.

Grimmin veljeksillä on kaksi eri muunnelmaa Punahilkka-sadusta, mikä on heille hyvin epätyypillistä (Bettelheim 1987, 207). Toinen muunnelma jatkuu vielä sen jälkeen, kun metsästäjä on pelastanut Punahilkan ja isoäidin suden vatsasta. Muunnelmassa toinen susi kohtaa isoäitinsä luokse jälleen matkaavan Punahilkan metsätiellä. Punahilkka kuitenkin aavistaa suden aikeet ja kertoo isoäidille, jolloin he piiloutuvat suden tullessa mökille. Susi hyppää katolle odottamaan kotiin lähtevää Punahilkkaa, mutta isoäiti aavistaa suden aikeet ja pyytää Punahilkan täyttämään talon edessä olevan sammion makkaroiden keitinvedellä. Makkaroiden tuoksu houkuttelee suden kurottamaan kaulaansa sammiota kohti, jolloin se putoaa katolta sammioon ja hukkuu. Punahilkka lähtee puolestaan iloisena kotimatalla eikä yksikään susi hätyyttele sitä enää.

6.2.2. Lumikki

Lumikki on yksi kaikkien aikojen tunnetuimmista saduista. Satua on vuosisatojen ajan kerrottu eri muodoissa kaikissa Euroopan maissa ja kaikilla eurooppalaisilla kielillä. Euroopasta satu on levinnyt muihin maanosiin. Useimmiten sadun nimenä on yksinkertaisesti *Lumikki*, mutta satu esiintyy myös nimellä *Lumikki ja seitsemän kääpiötä*, joka on väärennös, sillä siinä painotetaan liikaa kääpiöiden osuutta. (Bettelheim 1987, 241.)

Grimmin veljesten versiossa lapseton kuningatar istuu talvipäivänä ompelemassa ikkunan ääressä. Pistettyään neulalla sormeensa ja nähdessään punaiset verispisarot valkeaa lunta vasten kuningatar toivoo lasta, joka olisi valkea kuin lumi, punainen kuin veri ja

jonka hiukset olisivat mustat kuin eebenpuu. Pian tämän jälkeen kuningatar synnyttää tyttären, joka on valkea kuin lumi, punainen kuin veri, jonka hiukset ovat mustat kuin eebenpuu ja joka saa nimen Lumikki. Kuningatar kuolee pian Lumikin syntymän jälkeen, ja kuningas ottaa vuoden kuluttua uuden vaimon, josta tulee kuningatar ja Lumikin ilkeä äitipuoli.

Kuningattarella on taikapeili, jolta kysyttäessä ”kerro, kerro kuvastin, ken on maassa kaunehin?” peili kertoo kuningattaren olevan kaunein. Eräänä päivänä peili kuitenkin kertoo Lumikin olevan kaunein, minkä johdosta kateellinen äitipuoli haluaa tappaa Lumikin. Ilkeä kuningatar käskää metsästäjän viemään Lumikin metsään, tappamaan hänet ja tuomaan sisäelimet todisteeksi. Metsästäjä kuitenkin heltyy, antaa Lumikin paeta metsään ja vie tappamansa eläimen sisäelimet kuningattarelle, jotka kuningatar syö luulleen niiden kuuluvan Lumikille.

Lumikki päätyy metsään paettuaan seitsemän kääpiön mökille jäädessä lopulta hoitamaan heidän talouttaan. Kuullessaan Lumikin olevan yhä elossa kuningatar pukeutuu kulku-kauppiaaksi ja yrittää surmata Lumikin ensin kiristämällä hänen liivinpaulansa liian kireälle ja sitten kampaamalla myrkkykammalla Lumikin hiuksia. Kääpiöt kuitenkin pelastavat Lumikin molemmilla kerroilla. Lopulta kuningatar valmistaa myrkkymenan, jota haukattuaan Lumikki kuolee. Kääpiöt vievät Lumikin ruumiin pienen mäen päälle lasiseen arkkuun, jonka kuninkaanpoika löytää ja pyytää itselleen. Palvelijoiden kantaessa arkkuja he kompastuvat ja Lumikki herää myrkyllisen omenanpalan irrottua hänen kurkustaan. Prinssi saa Lumikin vaimokseen, ja ilkeä kuningatar kuolee jouduttuaan tanssimaan Lumikin ja prinssin häissä tulikuumilla kengillä.

Muutamat Lumikki-teeman varhaisimpiin muunnelmiin sisältyvät ainekset, jotka on löydetty Basilen kertomuksesta *Nuori orja*, osoittavat, että sankarittareen kohdistuva vaino johtuu äitipuolen (äidin) mustasukkaisuudesta, jonka syynä ei ole vain tytön kauneus, vaan äitipuolen aviomiehen ja tytön kasvatusisän tyttöä kohtaan tuntema todellinen tai kuviteltu rakkaus. Tytöllä on vain kasvatusisä, sillä tytön äiti on ennen pois matkustamistaan tullut raskaaksi ruusunlehdestä. Kertomuksessa Lisa-niminen tyttö vaipuu kuolemankaltaiseen uneen, kun kampa takertuu hänen hiuksiinsa. Lisa laitetaan lasiark-

kuun, jossa hän edelleen kasvaa seitsemän vuotta. Lopulta mustasukkainen äitipuoli ravistaa Lisan ulos arkusta, jolloin kampa irtoaa Lisan hiuksista, ja hän herää joutuen äitipuolen orjaksi. Kasvatustissa saa selville, kuka Lisa oikeasti on, palauttaa hänen oikean asemansa ja ajaa vaimonsa pois. (Bettelheim 1987, 242.)

6.2.3. Kultahanhi

On paljon satuja, joissa hyvin vakavan prinsessan saa omakseen mies, joka saa hänet nauramaan. Tämän sankari saa usein aikaan tekemällä tavallisesti kunnioitusta herättävät hahmot naurunalaisiksi. (Bettelheim 1987, 225.) Grimmin veljesten satu Kultahanhi on tästä hyvä esimerkki. Kultahanhi poikkeaa Punahilkasta ja Lumikista sekä monista muista Grimmin saduista myös siinä, että sadussa on paljon humoristisia piirteitä eikä lainkaan Punahilkka- ja Lumikki-satujen tapaisia julmuuksia.

Kultahanhi-sadussa kerrotaan miehestä, jolla on kolme poikaa. Nuorinta poikaa kutsutaan Tyhmyriksi, jota kaikki halveksivat, ivaavat ja syrjivät. Eräänä päivänä vanhin veli lähtee metsään eväineen hakkaamaan puita. Hän kohtaa vanhan miehen, joka pyytää osaa eväistä. Vanhin veli kieltäytyy ja saa rangaistuksen. Myös toinen veli kokee saman kohtalon. Tyhmyrin mennessä metsään hän kohtaa saman miehen, jolle antaa osan huonoista eväistään, jotka kuitenkin muuttuvat herkullisiksi. Kiitokseksi Tyhmyri saa vielä hanhen, jonka sulat ovat kultaa.

Tyhmyrin mennessä majataloon yöksi talon isännän kolme tytärtä kiinnostuvat hanhen kultaisista sulista ja jäävät kiinni hanheen. Seuraavana päivänä Tyhmyrin jatkaessa matkaa hanhen ja tyttärien kanssa hanheen jäävät kiinni myös pappi, suntio ja kolme talonpoikaa. Läheisessä kaupungissa kuninkaalla on totinen tytär, jonka nauramaan saava saisi hänet puolisoikseen. Nähdessään Tyhmyrin, hanhen ja letkan tytär alkaa nauraa eikä voi lopettaa. Kuningas ei kuitenkaan halua Tyhmyriä vävykseen, vaan vaatii häntä tuomaan jonkun, joka pystyisi ensin juomaan kellarillisen viiniä ja seuraavaksi syömään vuorellisen leipää. Kultahanhen lahjoittanut vanha mies auttaa Tyhmyriä molemmilla kerroilla.

Lopulta kuningas pyytää Tyhmyriltä vielä venettä, joka kulkisi sekä maalla että vedessä. Vanha mies auttaa tässäkin asiassa Tyhmyriä, joka lopulta saa kuninkaan tyttären puolisoiseksi ja perii valtakunnan.

6.2.4. Satujen kääntäjät

Tutkittavien Grimmin satujen kääntäjät ovat Helmi Krohn ja satujen runot kääntänyt Aune Krohn (1927), Anni Swan (1962), L. Aro (1962), oikealta nimeltään Inka Makkonen, sekä Heli Venhola (2008).

Sisaret Helmi Krohn ja Aune Krohn olivat suomentajia 1900-luvun alussa. He suomensivat yhteensä kolmisensataa kirjaa, minkä lisäksi Helmi Krohnilla oli oma osansa lastenkulttuurin kehittäjä. Hänellä oli myös 56 kirjaa käsittävä oma tuotanto. Helmi Krohnin mittava suomenkosuura kesti aina 1960-luvulle asti. Hän käänsi yhteensä lähes 160 teosta pohjoismaiset kielet, saksa ja englanti tärkeimpinä työkielinsä. Aune Krohn käänsi sisarensa tavoin lastenkirjallisuutta, elämäkertoja ja muistelmia, yhteensä 130 teoksen verran. Krohnin sisarukset kehittivät suomenkoksillaan sekä lastenkulttuuria, naiskirjailijoiden tuntemusta että hengellistä kirjallisuutta. (Kivistö 2007, 217–220.)

Anni Swan oli merkittävä lasten- ja nuortenkirjailija, joka pyrki kehittämään suomalaisen lasten ja nuorten suomen kielen taitoa. Swanin tuotanto sisältää noin kolmekymmentä satu- ja tarinakokoelmaa, näytelmää ja nuorisoromaania. Hän oli myös kääntäjä, jonka tuotantoon kuului kymmeniä mukaelmia ja suomenkoksia. Swan vahvisti esimerkiksi Lewis Carrollin *Liisa Ihmemaassa* -teoksen statusta nimenomaan lastenkirjallisuutena. (Oittinen 2007, 578–579.) Anni Swanin tuotannossa on kaksi selvästi toisistaan erottuvaa jaksoa: suurimmaksi osaksi nuoruusiässä kirjoitetut sadut ja avioliiton solmimisen jälkeen syntyneet nuorisokirjat. Tärkeää oli myös lastenlehtien *Pääskysen*, *Nuorten toverin* ja *Sirkan* toimittaminen. Swan oli lisäksi valmistunut Jyväskylästä kansakoulunopettajaksi. (Laukka 2000, 162.)

Inka Makkosen runsaan kolmenkymmenen vuoden työrupeama WSOY:ssä alkoi vuonna 1941 mainostoimittajana. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden osaston johtajana hän

työskenteli vuosina 1952–72. Makkonen loi lasten- ja nuortenkirjallisuuden osastolle ohjesäännöt, joiden keskeisenä tavoitteena oli pitää nuorisokirjallisuuden taso korkeana. (Helsingin Sanomat 2008.) Inka Makkonen teki ajoittain myös suomennoksia, ja *Aarteiden kirja* -antologiassa ja kansainvälisten satukokoelmien yksittäisten satujen käännöksissä hän käytti nimimerkkiä L. Aro (Heikkilä-Halttunen 2007, 480). Heli Venhola puolestaan työskentelee Psykologia-lehdessä ja toimii myös vapaana kustannustoimittajana, kääntäjänä, oikolukijana ja editoijana (Psykologia-lehti 2013).

6.3. Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on käännös- ja tekstianalyysi Nordin (2009) tekstianalyysiä apuna käyttäen ja siinä on sekä laadullisia että määrällisiä piirteitä. Vertailen vuosien 1927, 1962 ja 2008 *Punahilkan*, *Lumikin* ja *Kultahanhen* suomennoksia saksankielisiin lähdeteksteihin ja etsin niissä esiintyviä ja luvussa 5.4. esiteltyjä pragmaattisia adaptaatioita, toisin sanoen poistoja, lisäyksiä, korvauksia ja muita mahdollisia muutoksia. Kyseiset pragmaattisten adaptaatioiden lajit muodostavat analyysiosan pääotsikot, mutta niiden alaotsikot muodostan analyysin kuluessa nousseiden erityisteemojen – kuten alkoholin ja julmuuksien – mukaan. Luvussa 5.4. esiteltyt pragmaattisten adaptaatioiden lajit olivat lastenkirjallisuuden kääntämiseen keskittyvää Klingbergiä (1986) lukuun ottamatta hieman ylimalkaisia ja niiden esimerkit lastenkirjallisuuden ulkopuolelta, minkä vuoksi on myös tärkeää, että muodostan omat teemani. Jätän lisäksi Lumikki-saduissa esiintyvät runot kokonaan analysoimatta, sillä runokäännöksiin ja niiden analysoimiseen pätevät eri lainalaisuudet ja menetelmät.

7. Adaptaatio Grimmin satujen suomennoksissa

Tutkittavissa Grimmin satujen suomennoksissa esiintyi yhteensä 146 poistoa, 134 lisäystä, 216 korvausta ja 23 muuta muutosta. Olen eritellyt Punahilkkan, Lumikin ja Kultahanhen vuosien 1927, 1962 ja 2008 suomennoksissa esiintyneet pragmaattiset adaptaatiot taulukon 1 mukaisesti. Taulukossa ovat kaikki esiin nousseet pragmaattiset adaptaatiot, eivät vain seuraavissa kappaleissa esiteltävät esimerkit.

TAULUKKO 1: Analysoitavissa Grimmin saduissa esiintyvät pragmaattiset adaptaatiot

Poistot yht. 146	Punahilkka	Lumikki	Kultahanhi
1927	7	16	12
1962	12	27	17
2008	17	24	14
Lisäykset yht. 134			
1927	7	19	12
1962	13	19	14
2008	12	23	15
Korvaukset yht. 216			
1927	19	19	17
1962	23	41	27
2008	20	33	17
Muut muutokset yht. 23			
Järjestyksen muutokset yht. 21			
1927	-	-	-
1962	3	7	3
2008	3	5	-
Punahilkkan kaksi versiota yht. 2			
1927	1	-	-
1962	-	-	-
2008	1	-	-

Analyysini esimerkeissä esiintyvät alleviivaukset ja lihavoinnit ovat itse lisäämiäni. Analyysissä käytetyt lyhenteet ovat: RK Rotkäppchen, PH Punahilkka, SW Schneewittchen, LM Lumikki, GG Goldene Gans ja KH Kultahanhi. Esimerkkejä on runsaasti, koska haluan esitellä kattavasti selkeiden eri teemojen alle muodostuneet otteet analysoiduista teksteistä. Lähdetekstien kohdat ovat esimerkeissä sanatarkasti. Olen prag-

maattisten adaptaatioiden lisäksi koonnut poistamatta tai korvaamatta jätetyt alkoholia koskevat nimitykset Grimmin satujen suomennoksissa taulukon 2 mukaisesti, sillä niiden tarkastelu ja vertailu on analyysin kannalta tärkeää.

TAULUKKO 2: Analysoitavissa Grimmin saduissa poistamatta tai korvaamatta jätetyt alkoholia koskevat nimitykset

Poistamatta tai korvaamatta jätetyt alkoholia koskevat nimitykset			
yht. 31 kpl	Punahilkka	Lumikki	Kultahanhi
1927	4	2	10
1962	-	1	9
2008	-	-	5

Olen pyrkinyt pragmaattisia adaptaatioita Grimmin satujen suomennoksista etsiessäni selkeyteen. Etsin esimerkiksi kaikki korvaukset pitkän virkkeen sisältä ja merkitsin ne yhdeksi korvaukseksi, sillä muutoin esimerkkejä olisi liikaa ja ne olisivat epäselviä sekä raskaslukuisia. Olen kuitenkin poistanut analyysiesimerkeistä ne korvaukset ja poistot, jotka eivät liity käsiteltävään aiheeseen, mutta jotka ovat kuitenkin merkitty yhden korvauksen tai poiston alle liitteissä.

7.1. Poistot

Punahilkan, Lumikin ja Kultahanhen suomennoksista esiin nousseita poistoja olivat erityisesti alkoholia koskevat nimitykset, julmuuksia kuvaavat sanat ja puhuttelulisäykset, joita esittelen seuraavissa kappaleissa.

7.1.1. Alkoholi Punahilkka- ja Lumikki- saduissa

Ainoastaan vuoden 1962 Punahilkan ja vuoden 2008 Lumikin suomennoksessa esiintyi alkoholia koskevien nimitysten poistoja. Kultahanhi-saduissa niitä ei esiintynyt lainkaan. Vuoden 1962 Punahilkan ja vuoden 2008 Lumikin suomennokset noudattavat

selkeästi kummankin aikakauden lastenkirjallisuuden normeja (ks. luku 4.1.3.). Vaikka Housen (2004) mukaan kääntäjät ottavat erityisvapauksia lastenkirjallisuuden tekstien muuntelemisessa, oli klassinen satufantasia niin ahtaalla 1960-luvulla (ks. luku 2.2.), ettei kääntäjällä varmastikaan ollut varaa valita, jättääkö hän viinimaininnan esimerkiksi Punahilkan vuoden 1962 suomennokseen, sillä Grimmin sadut tuli siivota mahdollisimman tarkoin.

Esimerkki 1

RK 1962 s. 144: – – „da soll sich die kranke und schwache Großmutter den Kuchen gut schmecken lassen **und sich mit dem Wein stärken.**“

PH 1962 s. 144: – – ”ja minä vien tässä isoäidille vähän lämpimäisiä, kun hän on sairaana ja huonossa kunnossa.”

Esimerkki 2

RK 1962 s. 149: Der Jäger zog dem Wolf den Pelz ab und ging damit heim, die Großmutter aß den Kuchen **und trank den Wein**, den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder...

PH 1962 s. 149: Metsästäjä sai suden nahan, ja isoäiti söi Punahilkan tuoman kakun ja virkistyi entiselleen.

Esimerkki 3

SW 2004 s. 82: Sie hoben es auf, suchten, ob sie etwas Giftiges fänden, schnürten es auf, kämmten ihm die Haare, wuschen es mit Wasser und **Wein**, aber es half alles nichts...

LM 2008 s. 82: He avasivat hänen pukunsa nyörit, etsivät kampaa hänen hiuksistaan ja valelivat häntä vedellä, mutta mikään ei auttanut.

Vuoden 1962 suomennoksessa (esimerkki 6, ks. myös taulukko 2) kääpiöt kuitenkin pesevät Lumikin ruumiin viinillä, mikä poikkeaa hieman kääntäjän muutoin johdonmukaisesta alkoholista koskevien nimitysten poistamisesta tai korvaamisesta. Mielenkiintoista on myös se, ettei esimerkiksi vuoden 1927 Punahilkan tai Lumikin suomennoksista (esimerkit 4 ja 5) ole poistettu tai korvattu lainkaan alkoholia koskevia nimityksiä, vaikka sen ajan lastenkirjallisuuden normit antaisivat odottaa jotain muuta. Hieman yllättäen myös Kultahanhen vuosien 1927, 1962 ja 2008 suomennoksissa (esimerkit 7–9) alkoholia koskevien nimitysten poistot on jätetty muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta (ks. korvausesimerkit 37–39) suomentamatta. Kultahanhi-satu ei ole niin julma

eikä niin tunnettukaan kuin Punahilkka ja Lumikki, joten viinin ja oluen poistamatta tai korvaamatta jättäminen on siksi melko ymmärrettävää.

Esimerkki 4

RK 1997 s. 136: „Rotkäppchen, das bringt Kuchen und **Wein**, mach auf.“

PH 1927 s. 210: ”Punahilkka, minä tuon leipää ja **viiniä**, avaa ovi.”

Esimerkki 5

SW 1997 S. 251: – – trank aus jedem Becherlein einen Tropfen **Wein**...

LM 1927 S. 401: – – joi jokaisesta pikarista pisanan **viiniä**...

Esimerkki 6

SW 1962 s. 58: – – wuschen es mit Wasser und **Wein**...

LM 1962 s. 58: – – pesivät hänet vedellä ja **viinillä**...

Esimerkki 7

GG 1997 s. 327: „Gib mir doch ein Stück Kuchen aus deiner Tasche und laß mich einen Schluck von deinem **Wein** trinken...”

KH 1927 s. 528: ”Annahan minulle palanen kakustasi ja kulaus **viinistäsi**...”

Esimerkki 8

GG 1962 s. 210: – – und **das saure Bier** war ein guter **Wein**.

KH 1962 s. 210: – – **olut** hyväksi **viiniksi**.

Esimerkki 9

GG 2004 s. 116: – – der einen Keller voll **Wein** austrinken könnte.

KH 2008 s. 118: – – joka pystyisi juomaan tyhjäksi täyden kellarillisen **viiniä**.

Esimerkit 4–9 todistavat myös kahta mukauttamisen periaatetta (ks. luku 4.1.1.), jotka voivat olla ristiriidassa keskenään. Lapsen voidaan olettaa ymmärtävän alkoholia käsittelevää tekstiä, jolloin viinin ja happaman oluen mainitseminen kumoaa sen periaatteen, jossa tekstiä tulisi mukauttaa muun muassa yhteiskunnan kasvatuksellisten ja opettajaisten näkemysten mukaisesti.

7.1.2. Julmuudet Punahilkka- ja Lumikki-saduissa

Julmuuksia kuvaavien sanojen poistoja esiintyi ainoastaan Punahilkkan ja Lumikin suomennoksissa, erityisesti vuoden 1962 suomennoksissa. Kuten aikaisemmin mainittiin (ks. luku 6.2.3.), ei Kultahanhi-sadussa ole lainkaan korvauksia tai poistoja vaativia, julmuuksia kuvaavia sanoja. Erityisesti vuoden 1962 suomennoksissa esiintyneet julmuuksia kuvaavien sanojen korvaukset heijastelevat jälleen vahvasti 1960-luvun lastenkirjallisuuteen vaikuttaneita normeja, jotka olivat hieman tiukempia 1920- ja 2000-luvun normeihin verrattuna. Satujen sijaan 1960-luvulla markkinoitiin ja tuettiin oikeaoppista sekä yhteiskuntakelpoisuutta edistävää kirjallisuutta. Syy 1960-luvun tiukkoihin asenteisiin johtui varmasti osaltaan myös sotien jälkeisestä ajasta. Kuten alkoholiin liittyvien nimitysten poistoissa, myös julmuuksia koskevissa sanoissa kääntäjät ovat noudattaneet erityisesti sitä mukauttamisen periaatetta, jossa tekstiä mukautetaan tavalla, joka on yhteiskunnan odotusten mukaista. Lähdetekstit ovat siten selvästi kulkeutuneet kulttuurisen suodattimen läpi (ks. luku 4.1.2.), koska ne ovat adaptoitu lapsiyleisön tarpeiden ja vaatimusten mukaisesti.

Esimerkki 10

RK 1962 s. 144–145: Der Wolf dachte bei sich: „Das junge, zarte Ding, das ist ein fetter Bissen, **der wird noch besser schmecken als die Alte.**“
PH 1962 s. 145: Susi tuumi mielessään: ”Tuo pieni tyttöpä on mainio makupala.”

Esimerkki 11

SW 1962 s. 50: Aber als er den Hirschfänger gezogen hatte **und Schneewittchens unschuldiges Herz durchbohren wollte**, fing es zu weinen an und sprach...
LM 1962 s. 50: Mutta kun hän veti esiin puukkonsa, tyttö alkoi itkeä ja sanoi...

Esimerkki 12

SW 1962 s. 50: – – nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit. **Der Koch mußte sie mit Salz kochen, und das boshafte Weib aß sie auf und meinte, sie hätte Schneewittchens Lunge und Leber gegessen.**
LM 1962 s. 50: – – otti siltä sydämen ja kielen ja vei ne kuningattarelle.

7.1.3. Puhuttelulisäysten poisto

Puhuttelulisäyksiä käytetään muun muassa keskusteluja aloitettaessa ja päätettäessä. Puhuttelulla on lisäksi vastaanottajaa osoittava ja kontaktia ylläpitävä tehtävä. Puhuttelulisäyksillä vuorotetaan myös keskusteluja ja osoitetaan puhekumppaneiden välistä suhdetta. Puhuttelulisäysten käyttö vaihtelee eri tilanteissa, kulttuureissa ja kielissä. (Liimatainen 2013, 175.)

Grimmin satujen vuoden 2008 Punahilkkan, Lumikin ja Kultahanhen suomennoksista oli järjestelmällisesti poistettu saksankielisille saduille ominainen puhuttelu, joka on ylipäättään tärkeä saksankielisessä kulttuurissa.

Esimerkki 13

RK 2004 s. 64: Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm: „**Komm, Rotkäppchen**, da hast du ein Stück Kuchen und eine Flasche Wein.

PH 2008 s. 64: Eräänä päivänä äiti sanoi Punahilkalle: ”Tässä pala kakkua ja pullo mehua.”

Esimerkki 14

RK 2004 s. 64: „Schönen Dank, **Wolf**.”

PH 2008 s. 64: ”Hyvää päivää vain.”

Esimerkki 15

RK 2004 s. 64: „Wo hinaus so früh, **Rotkäppchen**?”

PH 2008 s. 64: ”Minne matka näin varhain?”

Esimerkki 16

RK 2004 s. 64: „**Rotkäppchen**, wo wohnt deine Großmutter?”

PH 2008 s. 64: ”Missä isoäiti asuu?”

Esimerkki 17

RK 2004 s. 66: „**Rotkäppchen**, sieh einmal die schönen Blumen, die ringsumher stehen!”

PH 2008 s. 66: ”Katsohan noita kauniita kukkia, jotka kasvavat kaikkialla metsässä!”

Esimerkki 18

RK 2004 s. 67: „**Ei, Großmutter**, was hast du für große Ohren!“

PH 2008 s. 67: ”Miksi sinulla on niin suuret korvat?” kysyi Punahilkka.

Esimerkki 19

RK 2004 s. 67: „**Ei, Großmutter**, was hast du für große Augen!“

PH 2008 s. 67: ”Miksi sinulla on niin suuret silmät?”

Esimerkki 20

RK 2004 s. 67: „**Ei, Großmutter**, was hast du für große Hände!“

PH 2008 s. 67: ”Miksi sinulla on niin suuret kädet?”

Esimerkki 21

RK 2004 s. 71: Da sprach sie zu dem Kind: „Nimm den Eimer, **Rotkäppchen**, gestern hab ich Würste gekocht...”

PH 2008 s. 71: Isoäiti sanoi Punahilkalle: ”Valmistin eilen makkaraa..

Esimerkki 22

SW 2004 s. 79: „Guten Tag, **liebe Frau**, was habt ihr zu verkaufen?”

LM 2008 s. 79: ”Hyvää päivää, mitä teillä on myytävänä?”

Esimerkki 23

GG 2004 s. 115: „Ei, **Herr Pfarrer**, wo hinaus so geschwind?”

KH 2008 s. 115: ”Hei, minne olette matkalla?”

Vuoden 2008 Grimmin satujen kääntäjä on puhuttelulisäysten poistoesimerkkien perusteella käyttänyt kotouttavampaa käännösstrategiaa (ks. luku 4.2.1.) vuoden 1927 ja vuoden 1962 satujen kääntäjiin verrattuna poistamalla suomen kielelle ei niin ominaisen puhuttelun. Puhuttelulisäysten poisto helpottaa varmasti luettavuutta (ks. luku 4.1.4.), vaikka se toisaalta selventäisi lapselle sen, keneen kulloinkin viitataan.

7.2. Lisäykset

Lisäyksistä Grimmin satujen suomennoksista selvästi esiin nousivat Punahilkkan vuosien 1962 ja 2008 suomennoksissa ilmenneet johtolause-lisäykset, joista osan poimin seuraaviin esimerkkeihin. Johtolause-lisäykset viittaavat selvästi kääntäjien omiin käännösratkaisuihin, sillä niiden poistoilla ei ole normien kanssa juuri mitään tekemistä.

Esimerkki 24

RK 1962 s. 145, „Wer ist draußen?“

PH 1962 s. 145: ”Kuka siellä?”, **kysyi isoäiti**.

Esimerkki 25

RK 1962 s. 146, „Rotkäppchen, das bringst du Kuchen und Wein, mach auf!“

PH 1962 s. 145: ”Punahilkka”, **vastasi susi**. ”Minä tuon sinulle kakkua ja muuta hyvää. Avaapa ovi!”

Esimerkki 26

RK 2004 s. 67: „Ei, Großmutter, was hast du für große Ohren!“

PH 2008 s. 67: ”Miksi sinulla on niin suuret korvat?” **kysyi Punahilkka**.

Esimerkki 27

RK 2004 s. 67: „Dass ich dich besser hören kann.“

PH 2008 s. 67: ”Jotta voisin kuulla sinut paremmin”, **isoäiti vastasi**.

Sytä suomentajan tekemiin lisäyksiin on monia. Lisäykset auttavat varmasti lasta, jolle satua luetaan, jäsentämään ja selventämään sen, kelle kulloinenkin repliikki kuului. Kyseiset lisäykset auttavat myös lapselle lukevaa aikuista tauottamaan lukemistaan, mikä vaikuttaa varmasti luettavuuteen pilkutuksen ohella.

7.3. Korvaukset

Tutkittavien Grimmin satujen suomennoksien korvauksista erottuivat korvatut alkoholia koskevat nimitykset ja julmuuksia kuvaavat sanat. Osa julmuuksia kuvaavista sanoista on korvattu eufemismeilla. Esittelen seuraavaksi muutamia esiin nousseita korvauksia sekä eufemismeja.

7.3.1. Alkoholi Punahilkka-, Lumikki- ja Kultahanhi-saduissa

Alkoholia koskevat nimitykset oli korvattu muilla ilmaisuilla Punahilkkan vuoden 1962 ja 2008 suomennoksissa, Lumikin vuoden 1962 ja 2008 suomennoksissa sekä Kultahanhen vuoden 2008 suomennoksessa.

Klingbergin (1986) kulttuurinen kontekstiadaptaatio (ks. luku 5.3.) toteutuu esimerkeissä 28–39, joissa alkuperäistä tekstiä on viety kohti kohdekulttuurin lapsilukijaa. Kyseessä ei ole kuitenkaan ole tekstin tekeminen mielenkiintoisemmaksi ja ymmärrettävämmäksi, jotka Klingbergin mukaan ovat kulttuurisen kontekstiadaptaation tehtäviä, vaan kohdekulttuurin normeihin mukautuminen.

Esimerkki 28

RK 1962 s. 144: Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm: „Komm, Rotkäppchen, da hast du ein Stück Kuchen und **eine Flasche Wein**, bring das der Großmutter; sie ist krank und schwach und wird sich damit stärken.

PH 1962 s. 144: ”Tulepas tänne Punahilkka! Tässä on palanen kakkua ja **vähän muutakin hyvää**, kipaisepas viemässä ne isoäidille! Hän on sairaana ja tarvitsee vahvistavaa ruokaa.

Esimerkki 29

RK 1962 s. 144: „Kuchen und **Wein**. Gestern haben wir gebacken, da soll sich die kranke und schwache Großmutter den Kuchen gut schmecken lassen und sich mit dem Wein stärken.“

PH 1962 s. 144: ”Kakkua ja **muuta hyvää**. Meillä leivottiin eilen, ja minä vien tässä isoäidille vähän lämpimäisiä, kun hän on sairaana ja huonossa kunnossa.”

Esimerkki 30

RK 1962 s. 146: „Rotkäppchen, das bringt dir Kuchen und **Wein**, mach auf!“

PH 1962 s. 145: ”Punahilkka”, vastasi susi. ”Minä tuon sinulle kakkua ja **muuta hyvää**. Avaapa ovi!”

Esimerkki 31

RK 2004 s. 64: Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm: „Komm, Rotkäppchen, da hast du ein Stück Kuchen und **eine Flasche Wein**.“

PH 2008 s. 64: Eräänä päivänä äiti sanoi Punahilkalle: ”Tässä pala kakkua ja **pullo mehua**. Vie ne isoäidille...”

Esimerkki 32

RK 2004 s. 64: „Kuchen und **Wein**.“

PH 2008 s. 64: ”Kakkua ja **mehua**.“

Esimerkki 33

RK 2004 s. 67: „Rotkäppchen, das bringt Kuchen und **Wein**. Mach auf!“

PH 2008 s. 67: ”Täällä on Punahilkka. Avaa ovi, niin tuon sinulle kakkua ja **mehua**!”

Esimerkki 34

RK 2004 s. 70: – – die Großmutter aß den Kuchen und trank den **Wein**, den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder.

PH 2008 s. 70: Isoäiti söi kakkua ja joi **mehua**, jotka Punahilkka oli tuonut, ja voi heti paremmin.

Esimerkki 35

SW 1962 s. 51: Weil Schneewittchen so hungrig und durstig war, aß es von jedem Tellerlein ein wenig Gemüse und Brot und trank aus jedem Becherlein einen Tropfen **Wein**; denn es wollte nicht einem alles wegnehmen.

LM 1962 s. 51: Lumikilla oli sekä nälkä että jano, ja hän söi hiukan puuroa joka lautaselta, lohkaisi murenen jokaisen leipäpalasesta ja joi pari pilsaraa **maitoa** joka kupista, sillä hän ei tahtonut ottaa kenenkään osuutta kokonaan.

Esimerkki 36

SW 2004 s. 75: Schneewittchen, weil es so hungrig und durstig war, aß von jedem Tellerlein ein wenig Gemüse und Brot und trank aus jedem Be-

cherlein einen Tropfen **Wein**, denn es wollte nicht einem allein alles wegnehmen.

LM 2008 s. 74–75: Lumikki oli niin nälkäinen ja janoinen, että söi jokaiselta lautaselta hiukan vihanneksia ja leipää ja joi jokaisesta astiasta siemauksen **juomaa**, sillä hän ei halunnut viedä kenenkään koko osuutta.

Esimerkki 37

GG 2004 s. 112: – – und eh er ging, gab ihm noch seine Mutter einen schönen feinen Eierkuchen und eine Flasche **Wein** mit, damit er nicht Hunger und Durst litte.

KH 2008 s. 112: Ennen lähtöä äiti antoi hänelle mukaan maukkaan kakun ja pullon **juomaa**, jotta hän ei kärsisi nälkää tai janoa.

Esimerkki 38

GG 2004 s. 112: Und die Mutter gab ihm, wie den ältesten, einen Eierkuchen und eine Flasche **Wein**.

KH 2008 s.112: Äiti antoi hänelle kuten esikoisellekin kakun ja **pullon juomaa**.

Esimerkki 39

GG 2004 s. 112: – – hielt um ein Stückchen Kuchen und einen Trunk **Wein**.

KH 2008 s. 112: – – joka pysäytti hänet saadakseen palan kakkua ja kulausten **juomasta**.

Klingbergin näkemys siitä, että kaikkien tulevien lukijoiden tarpeet, tietämys ja lukutaito on lastenkirjallisuutta, tässä tapauksessa analysoitavia Grimmin saksankielisiä satuja tuotettaessa otettu huomioon, kumoutuu erityisesti tämän analyysin julmuus- ja alkoholiesimerkkien myötä. Alkoholiesimerkkien poistot ja korvaukset ilmentävät myös uudelleenikäntämisen (ks. luku 4.2.3.) tarvetta vastaanottavan systeemin muuttuneiden odotusten vuoksi. Vuoden 1927 Grimmin satujen suomennosten useat poistamatta tai korvaamatta jätetyt alkoholia koskevat nimitykset eivät enää sopineet 1960-luvun ilmapiiriin, siksi sadut oli uudelleenikännettävä. Grimmin jo klassikkoasemassa olevat sadut toki uudelleenikännetään säännöllisin väliajoin, vaikkei esimerkiksi odotusnormeissa mitään radikaalia tapahtuisikaan.

Esimerkeissä ei ole myöskään kyse Housen (2004) puhumasta lastenkirjallisuuden piilokäännöksestä (*covert translation*), jonka suurin syy olisi taloudellinen, koska lähde-

tekstin kulttuuripiirteiden säilyttäminen ei ole markkinoinnillisesti kannattavaa. Näin on varmasti sellaisissa lastenkirjoissa, joissa esimerkiksi Saksan jouluperinteet on suomenoksessa muutettu suomalaisiksi perinteiksi. Grimmin saduissa ei esiinny tällaisia kulttuuripiirteitä.

7.3.2. Julmuudet Lumikki-saduissa

Julmuuksia kuvaavat sanat oli korvattu ja lievennetty yksinomaan Lumikin suomenoksissa, sillä Lumikissa on Punahilkkaan verrattuna julkempia piirteitä. Toki Lumikkiin mahtuu enemmän julmuuksia senkin vuoksi, koska se on Punahilkkaa pidempi satu. Mielenkiintoista julmuuksia kuvaavien sanojen korvauksissa oli kääntäjän päätös korvata vuoden 1962 Lumikin suomenoksessa lähdetekstin keuhkot ja maksa sydämellä ja kielellä (esimerkit 41–42). Miksi sydän ja kieli ovat keuhkoja ja maksaa parempi käännösratkaisu? Ovatko sydän ja kieli jollain tavalla ”inhimillisemmät” tai lapselle selvemmät ymmärtää?

Esimerkki 40

SW 1997 s. 252: Da erzählte es ihnen, daß seine Stiefmutter es hätte wollen umbringen lassen, der Jäger **hätte** ihm aber das **Leben geschenkt**, und da war es gelaufen den ganzen Tag, bis es endlich ihr Häuslein gefunden hätte.

LM 1927 s. 403–404: Silloin Lumikki kertoi, että hänen äitipuolensa oli tahtonut ottaa hänet hengiltä, mutta metsämies **oli säälinyt häntä**, ja silloin hän oli juossut kaiken päivää, kunnes hän vihdoinkin oli löytänyt heidän mökkinsä.

Esimerkki 41

SW 1962 s. 49–50: Da rief sie einen Jäger und sprach: „Bring das Kind hinaus in den Wald, ich will's nicht mehr vor meinen Augen haben. Du sollst es töten und mir **Lunge und Leber als Wahrzeichen mitbringen**.“

LM 1962 s. 49–50: Eräänä päivänä hän kutsui luokseen metsästäjän ja sanoi: ”Vie lapsi kauas metsään, en enää siedä häntä silmissäni. Sinun pitää tappaa hänet ja tuoda minulle hänen **sydämensä ja kielensä merkiksi siitä, että hän on kuollut**.“

Esimerkki 42

SW 1962 s. 50: Und als gerade ein junger Frischling dahergesprungen kam, **stach er ihn ab, nahm Lunge und Leber heraus** und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit.

LM 1962 s. 50: Samassa paikalle laukkasi nuori metsäauris. **Metsästäjä tappoi sen, otti siltä sydämen ja kielen** ja vei ne kuningattarelle.

Esimerkki 43

SW 1962 s. 61: Und wie sie in den Saal trat, erkannte sie Schneewittchen, **und vor Angst und Schrecken stand sie da und konnte sich nicht regen. Aber es waren schon eiserne Pantoffeln über Kohlenfeuer bereitgestellt und diese wurden mit Zangen herbeigetragen und vor die böse Frau hingestellt. Da mußte sie in die rotglühenden Schuhe treten und so lange tanzen, bis sie tot zu Boden fiel.**

LM 1962 s. 61: Niinpä hän lähti, mutta kun hän saliin astuttuaan tuns morsiamen Lumikiksi, **hän kimmastui niin, että syöksyi ulos linnasta, eikä häntä ole sen koommin nähty.**

Esimerkki 44

SW 2004 s. 74: Und weil es so schön war, hatte der Jäger Mitleid und sprach: „So lauf hin, du armes Kind.“ Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben, dachte er, und doch wars ihm, als wär ein Stein von seinem Herzen gewälzt, **weil er es nicht zu töten brauchte.** Und als gerade ein junger Frischling dahergesprungen kam, **stach er ihn ab,** nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit.

LM 2008 s. 74: Tyttö oli niin kaunis, että metsästäjä heltyi ja sanoi: ”Juokse vain lapsiparka.” Itsekseen hän ajatteli: ”Villieläimet syövät hänet pian”, ja silti oli kuin kivi olisi vierähtänyt hänen sydämeltään, **kun hän säästi tytön hengen.** Juuri silloin nuori saksanhirvi juoksi metsästäjän ohitse, **joten hän kaatoi sen** ja vei eläimen keuhkot ja maksan kuningattarelle.

Esimerkki 45

SW 2004 s. 77: Die Königin aber, nachdem sie Schneewittchens **Lunge und Leber glaubte gegessen zu haben,** dachte nicht anders, als sie wäre wieder die Erste und Allerschönste, trat vor ihren Spiegel und sprach...

LM 2008 s. 77: Sillä välin kuningatar, **joka uskoi Lumikin kuolleen** ja oli varma siitä, että hän itse oli jälleen kaikkein kaunein, astui kuvastimen eteen ja lausui...

Kaikissa korvausesimerkeissä 28–45 näkyy selvästi vallinneiden ja vallitsevien normien vaikutus juuri vuoden 1962 ja vuoden 2008 julmuuksia kuvaavien sanojen ja alkoholia

koskevien nimitysten korvauksiin poikkeuksena kuitenkin esimerkit 4–9. Kulttuurinen suodatin näkyy erityisen voimakkaasti esimerkissä 43, jossa kääntäjä on tehnyt hyvin radikaalin korvauksen ja kuningatar kokee lähdetekstin versioita huomattavasti hellemmän kohtalon.

7.3.3. Eufemismit Punahilkka- ja Lumikki-saduissa

Eufemismeja esiintyi ainoastaan Punahilkkan vuoden 1962 ja 2008 suomennoksessa sekä Lumikin vuoden 1927, 1962 ja 2008 suomennoksissa, joista osan esittelen seuraavissa esimerkeissä. Punahilkkan saksankielisten esimerkkien 46 ja 47 ensimmäinen lause heijastelee Perrault`n satiirista versiota (ks. luku 6.2.1.), jossa ”herrasmies” on naiivin ja köyhän maalaistytön kimpussa syöden hänet lopulta suihin.

Esimerkki 46

RK 1962 s. 148: **Wie der Wolf sein Gelüsten gestillt hatte**, legte er sich wieder ins Bett, schlief ein und fing an, überlaut zu schnarchen.

PH 1962 s. 148: **Vatsa pullollaan susi** sitten paneutui uudestaan vuoteeseen, vaipui uneen ja alkoi kohta mahdottoman kovasti kuorsata.

Esimerkki 47

RK 2004 s. 70: **Wie der Wolf sein Gelüsten gestillt hatte**, legte er sich wieder ins Bett, schlief ein und fing an, überlaut zu schnarchen.

PH 2008 s. 69: **Kun nälkä oli vihdoin vaimennettu**, susi asettui takaisin vuoteeseen, nukahti ja alkoi kuorsata kovaan ääneen.

Esimerkki 48

SW 1997 s. 256: – – das liebe Kind war tot und **blieb tot**.

LM 1927 s. 410: Lapsi kulta oli kuollut eikä **vironnut henkiin**.

Esimerkki 49

SW 2004 s. 74: „**Du sollst es töten** und mir Lunge und Leber zum Wahrzeichen mitbringen.

LM 2008 s. 74: ”**Päästä hänet päiviltä** ja tuo minulle keuhkot ja maksa todisteeksi.”

Esimerkki 50

SW 2004 s. 78: Und da sann und sann sie aufs Neue, **wie es sie umbringen wollte...**

LM 2008 s. 78: Hän mietiskeli ja suunnitteli kateellisena, **miten voisi päästä Lumikista eroon.**

Erityisesti kuolema – ei vain esimerkiksi Grimmin satujen Lumikki-esimerkeissä – ja kaikki siihen liittyvä on pysynyt yhteiskunnan vahvana tabuna aina nykyhetkeen saakka. Ajatus kuolemasta ja kaikkeen siihen liittyvästä aiheuttaa vaivaantuneisuutta ja tunkausta tunnetta. Siksi kuolemalle ja kuolemiselle on niiden välttämiseksi keksittävä ja löydetty sanoja, jotka tekevät kuolemasta vähemmän lopullisen, tuskallisen ja huolestuttavan. (Zöllner 1997, 162.)

Julmuuksia kuvaavien sanojen poistaminen tai korvaaminen joko eufemismeilla tai muilla ilmauksilla on ymmärrettävää, mutta kuten kappaleessa 2.2.1. todettiin, jos lasta ei huvita visualisoida, kuinka linnut nokkivat Tuhkimon sisarpuolten silmiä, hän sivuuttaa tämän yksityiskohdan. Vanhoissa psykologisesti palkitsevissa saduissa käsitellään sellaisia pelkoja ja toiveita, jotka herättävät voimakkaita ja positiivisia tunteita nuorissa vastaanottajissa. Vanhemmilla on toki oikeus sensuroida satuja oman arvomaailmansa mukaisesti, mutta he saattavat myös turhaan siistiä satuja tavalla, jonka myötä poistuu kokonaisia kappaleita, mikä vaikuttaa luonnollisesti juoneen. Jotta sadun monet tärkeät tehtävät toteutuisivat, on ne luettava aina kokonaisuudessaan.

Julmuuksia kuvaavien sanojen ja alkoholia koskevien nimitysten poistaminen tai korvaaminen muilla ilmauksilla heijastelee lisäksi lastenkirjallisuuden kahta kohderyhmää ja siihen liittyvää ambivalenssia (ks. luku 2.1.2.), tässä tapauksessa etenkin aikuisten miellyttämistä heidän ollessa ensisijaisena kohderyhmänä. Pelkästään lastenkirjallisuuden normit eivät ole ainoa syy satujen siivoamiseen, sillä kääntäjät ovat varmasti myös pyrkineet miellyttämään aikuisia kohderyhmänä, mikä myös osaltaan kuvaa Housen (2004) mainitsemaa aliarvostusta lastenkirjallisuutta kohtaan.

Toisaalta kääntäjien käyttämiin menetelmiin sopii hyvin skoposteoria ja lojaalisuus (ks. luku 4.2.2.). Kohdetilanteen tekijät – tässä tapauksessa erityisesti normit – ovat etusijalla, jolloin tarkoitus ja päämäärä pyhittävät kääntäessä tehdyt useat poistot ja korvaukset. Tuloksena on kohdekulttuuriin tarpeisiin sopiva teksti.

7.4. Muut muutokset

Muista muutoksista aineistosta nousivat esiin järjestyksen muutokset kaikissa tutkittavissa saduissa sekä Punahilkka-satujen erilaiset loput. Esittelen seuraavaksi kaikki ne järjestyksen muutokset, jotka liittyvät johtolauseiden siirtoihin, ja Punahilkka-satujen erilaiset loput.

7.4.1. Järjestyksen muutokset Punahilkka-, Lumikki- ja Kultahanhi-saduissa

Järjestyksen muutoksista esiin nousivat johtolauseiden siirrot Punahilkkan vuoden 1962 suomennoksessa, Lumikin vuosien 1962 ja 2008 suomennoksissa ja Kultahanhen vuoden 1962 suomennoksessa. Vuoden 1962 Punahilkkan suomennoksissa johtolauseet on järjestelmällisesti siirretty repliikkien väliin. Lumikin vuoden 1962 suomennoksessa johtolauseet ovat yhtä lukuun ottamatta ennen repliikkejä tai niiden perässä. Vuoden 1962 Kultahanhen suomennoksessa johtolauseet on siirretty joko loppuun tai keskelle.

Esimerkki 51

RK 1962 s. 144: „Noch eine gute Viertelstunde weiter im Wald, unter den drei großen Eichbäumen, da steht ihr Haus; unten sind die Nußhecken, das wirst du ja wissen“, **sagte Rotkäppchen.**

PH 1962 s. 144: ”Sinne on vielä hyvästikin neljännestunnin matka tätä metsätietä”, **selitti Punahilkka.** ”Hänen tupansa on kolmen suuren tammen alla, ja sitten siellä ovat ne pähkinäpensasaidat, kai tiedätkin sen paikan.”

Esimerkki 52

RK 1962 s. 145: – „**dachte es:** Wenn ich der Großmutter einen frischen Strauß mitbringe, der wird ihr auch Freude machen; es ist so früh am Tag, daß ich doch zu rechter Zeit ankomme.“

PH 1962 s. 145: ”Isoäiti tulee varmasti iloiseksi, jos vien hänelle sievän kukkakimpun”, **Punahilkka tuumi.** ”Nythän on vielä niin varhaista, että ehdin joka tapauksessa ajoissa perille.”

Esimerkki 53

RK 1962 s. 147: – daß **es dachte:** „Ei, du mein Gott, wie ängstlich wird mir's heute zumute, und bin sonst so gerne bei der Großmutter!“

PH 1962 s. 146: ”Voi kauheata, miten minua tänään pelottaa”, **hän ajatteli.** ”Tavallisestihan isoäidin luona on hauska ja hyvä olla.”

Esimerkki 54

SW 1962 s. 50: Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben, **dachte er,** und doch war's ihm, als wäre ein Stein von seinem Herzen gewälzt, weil er es nicht zu töten brauchte.

LM 1962 s. 50: **Hän ajatteli** itsekseen: ”Pian sinut kuitenkin pedot syövät.” Mutta silti hänestä tuntui kuin kivi olisi vierähtänyt sydämeltä, kun hänen ei tarvinnut surmata tyttöä.

Esimerkki 55

SW 1962 s. 52: „Ei, du mein Gott! Ei, du mein Gott!“ **riefen sie,** ”was ist das für ein schönes Kind!“

LM 1962 s. 52: ”Voi ihme, voi ihme, miten kaunis hän on!” **he huusivat.**

Esimerkki 56

SW 1962 s. 58: **Sie sprachen:** „ Das Mädchen können wir nicht in die schwarze Erde versenken“

LM 1962 s. 58: ”Emme voi haudata häntä mustaan maahan”, **pikku kääpiöt sanoivat toisilleen.**

Esimerkki 57

SW 1962 s. 59: **Da sprach er:** „ So schenkt ihn mir, denn ich kann nicht leben, ohne Schneewittchen zu sehen! Ich will es ehren und hochachten wie mein Liebstes.“

LM 1962 s. 59: ”Antakaa se sitten minulle lahjaksi!” **pyysi prinssi.** ”Minä en voi elää, ellen saa katsella Lumikkia. Tahdon kunnioittaa ja suojella häntä niin kauan kuin elän.”

Esimerkki 58

SW 1962 s. 60: **Der Königssohn sagte voll Freude:** „Du bist bei mir“
LM 1962 s. 60: ”Olet turvassa minun luonani”, **vastasi prinssi säteillen ilosta.**

Esimerkki 59

SW 2004 s. 74: Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben, **dachte er...**
LM 2008 s. 74: **Itsekseen hän ajatteli:** ”Villieläimet syövät hänet pian”

Esimerkki 60

SW 2004 s. 80: „Nun aber”, **sprach sie**, „will ich etwas aussinnen, das dich zugrunde richten soll!“
LM 2008 s. 80: ”Nyt keksin keinon, jolla tuhoan sinut lopullisesti!” **hän sanoi...**

Esimerkki 61

GG 1962 s. 210: **Da antwortete der Dummling:** „Ich habe nur Aschenkuchen und saures Bier.“
KH 1962 s. 209: ”Minulla on vain tuhkakakkua ja hapanta olutta“, **vastasi Tyhmyri.**

Esimerkki 62

GG 1962 s. 213: „Sobald du damit angesegelt kommst“, **sagte er**, „sollst du meine Tochter zu Gemahlin haben.“
KH 1962 s. 213: ”Kun purjehdit sillä luokseni, saat heti paikalle tyttäreni puolisoksesi“, **hän sanoi.**

Esimerkki 63

GG 1962 s. 213: – – **und sagte:** „Ich habe für dich getrunken und gegessen, ich will dir auch das Schiff geben...“
KH 1962 s. 213: ”Minä olen sinun puolestasi juonut ja syönyt”, **tämä sanoi**, ”ja nyt hankin sinulle myös laivan.”

Lukuisista esimerkeistä voi tehdä sen päätelmän, että mitä pidemmät repliikit ovat, sitä todennäköisemmin johtolause on siirretty niiden väliin. Kyseinen käännösratkaisu auttaa ääneen lukijaa rytmittämään ja tauottamaan lukemista. Jos repliikit ovat lyhyet tai niitä on vain yksi, on johtolause useimmiten siirretty loppuun.

7.4.2. Kaksi versiota Punahilkka-saduissa

Grimmin veljekset kirjoittivat Punahilkasta tärkeän muunnelman (ks. luku 6.2.1.), joka tuo yhden lisäyksen perustarinaa (Bettelheim 1987, 212). Tässä tutkielmassa analysoidavista Punahilkka-saduista vuosien 1927 ja 2008 suomennoksissa sekä niiden lähdeteksteissä satu vielä jatkuu, kun Punahilkka kohtaa toisenkin suden mennessään jälleen mummonsa luo. Vuoden 1962 suomennos loppuu lähdetekstinsä tavoin jo siihen, kun metsästäjä pelastaa Punahilkkan ja isoäidin ensimmäisen suden vatsasta.

Esimerkki 64

RK 1962 s. 149: Da waren alle drei vergnügt. Der Jäger zog dem Wolf den Pelz ab und ging damit heim, die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein, den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder, Rotkäppchen aber dachte: Du willst dein Lebtage nicht wieder allein vom Weg ab in den Wald laufen, wenn dir's die Mutter verboten hat.

PH 1962 s. 149: Ja kaikki olivat tyytyväisiä. Metsästäjä sai suden nahan, ja isoäiti söi Punahilkkan tuoman kakun ja virkistyi entiselleen. Mutta Punahilkka ajatteli: ”Älä enää milloinkaan poikkea yksi tieltä metsään, jos äiti on sinua kieltänyt.”

Esimerkki 65

RK 2004 s. 70–71: Da waren alle drei vergnügt. Der Jäger zog dem Wolf den Pelz ab und ging damit heim, die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein, den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder, Rotkäppchen aber dachte: „Du willst dein Lebtage nicht wieder allein vom Wege ab in den Wald laufen, wenn dir's die Mutter verboten hat.“

Es wird auch erzählt, dass einmal, als Rotkäppchen der alten Großmutter wieder Gebackenes brachte, ein anderer Wolf ihm zugesprochen und es vom Wege habe ableiten wollen. Rotkäppchen aber hüte sich und ging gerade fort seines Wegs und sagte der Großmutter, dass es dem Wolf begegnet wäre, der ihm guten Tag gewünscht, aber so böse aus den Augen geguckt hätte: „Wenns nicht auf offener Straße gewesen wäre, er hätte mich gefressen.“ „Komm“, sagte die Großmutter, „wir wollen die Tür verschließen, dass er nicht hereinkann.“

Bald darnach klopfte der Wolf an und rief: „Mach auf, Großmutter! Ich bin das Rotkäppchen, ich bring dir Gebackenes.“ Sie schwiegen aber still und machten die Tür nicht auf. Da schlich der Graukopf et-

liche Mal um das Haus, sprang endlich aufs Dach und wollte warten, bis Rotkäppchen abends nach Haus ginge.

Dann wollte er ihm nachschleichen und wollts in der Dunkelheit fresen. Aber die Großmutter merkte, was er im Sinn hatte. Nun stand vor dem Haus ein großer Steintrog. Da sprach sie zum dem Kind: „Nimm den Eimer, Rotkäppchen, gestern hab ich Würste gekocht, da trag das Wasser, worin sie gekocht sind, in den Trog.“ Rotkäppchen trug so lange, bis der große, große Trog ganz voll war. Da stieg der Geruch von den Würsten dem Wolf in die Nase. Er schnupperte und guckte hinab, endlich machte er den Hals so lang, dass er sich nicht mehr halten konnte und anfang zu rutschen. So rutschte er vom Dach herab gerade in den großen Trog hinein – und ertrank. Rotkäppchen aber ging fröhlich nach Haus, und tat ihm niemand etwas zuleide.

PH 2008 s. 70–71: Silloin olivat kaikki kolme tyytyväisiä. Metsästäjä nylki sudelta turkin ja lähti sen kanssa kotimatalle. Isoäiti söi kakkua ja joi mehua, jotka Punahilkka oli tuonut, ja voi heti paremmin. Punahilkka ajatteli: ”En enää ikipäivänä juokse polulta yksin metsään, koska äiti on sen kieltänyt.”

Kerrotaan, että kun Punahilkka seuraavan kerran lähti vanhan isoäidin luokse, hän kohtasi toisen suden, joka halusi johdattaa tytön pois polulta. Punahilkka oli kuitenkin varuillaan ja meni suorinta tietä isoäidin luokse. Perillä hän kertoi isoäidille, että oli tavannut suden, joka tosin toivotti hänelle hyvää päivää, mutta jonka ilkeä katse tuntui sanovan: ” Jos emme olisi avoimella tiellä, söisin sinut suihin.” ”Tule”, isoäiti sanoi, ”niin lukitaan ovi, jotta susi ei pääse sisään.”

Pian sen jälkeen susi kolkutti oveen ja huusi: ”Avaa ovi, isoäiti! Täällä on Punahilkka, tuon sinulle leivonnaisia.” Punahilkka ja isoäiti olivat hiirenhiljaa eivätkä avanneet ovea. Silloin sudenroikale hiipi muutaman kerran talon ympäri, piiloutui lopulta katolle ja jäi odottamaan, että ilta koittaisi ja Punahilkka lähtisi kotimatalle.

Susi aikoi hiipiä tyttöraukan perässä ja syödä tämän pimeyden suojissa, mutta isoäiti arvasi, mitä sillä oli mielessä. Talon ikkunan alla oli suuri vesisammio. Isoäiti sanoi Punahilkalle: ”Valmistin eilen makkaraa, joten ota ämpäri ja kaada keitinvesi sammioon.” Punahilkka kaatoi vettä pitkän aikaa, kunnes suurensuuri sammio oli melkein täysi. Makkaran tuoksu alkoi leijailla katolla odottavan suden kuonoon. Susi nuuski ja kurkisteli, kunnes lopulta venytti kaulaansa niin pitkälle, että rupesi liukumaan alas. Niin se luisui katolta alas suureen sammioon ja hukkui. Punahilkka lähti iloisena kotimatalle, eikä yksikään susi hätyytellyt sitä enää.

Bettelheimin (1987, 212) mukaan pidempi Punahilkka-versio kehittelee eteenpäin ajatusta, josta kertomuksen lukija tai kuulija on itsekin vakuuttunut, että Punahilkka pelot-

tavan kokemuksensa jälkeen on valmis yhteistyöhön äitinsä kanssa kiiruhtamalla suoraan isoäitinä luokse sen sijaan, että olisi piittaamatta vaarasta.

7.5. Yhteenveto

Tutkimuskysymyksinäni olivat, millaisia muutoksia lähde- ja kohdetekstien välillä on ja mitkä ovat mahdolliset syyt niihin. Analysoiduista aineistosta suurimman pragmaattisten adaptaatioiden ryhmän muodostivat mielestäni odotetusti korvaukset, joita löytyi yhteensä 216 kappaletta. Esiintyneistä korvauksista esiin puolestaan nousivat alkoholia koskevien nimitysten ja julmuuksia kuvaavien sanojen korvaukset. Poistojen ja lisäysten välillä ei ollut kovin suurta eroa: poistoja oli yhteensä 146 kappaletta ja lisäyksiä 134 kappaletta. Poistoista korostuivat niin ikään alkoholia koskevat nimitykset ja julmuuksia kuvaavat sanat, mutta myös useat puhuttelulisäysten poistot olivat selvä teema. Lisäyksistä omaksi selväksi ryhmäkseen muodostuivat johtolauselisäykset. Muista muutoksista selvimmät olivat Punahilkka-satujen erilaiset loput ja johtolauseiden siirrot.

Kun tarkastellaan taulukkoa 1 kappaleessa 7, voidaan havaita, että vuoden 1927 suomennoksissa oli melko selvästi vähiten pragmaattisia adaptaatioita. Hienoisesti eniten adaptaatioita oli vuoden 1962 suomennoksissa ja seuraavaksi vuoden 2008 suomennoksissa. Taulukossa huomion kiinnitti erityisesti vuoden 1962 Lumikin suomennos, jossa oli yhteensä 41 korvausta. Lumikki on toki selvästi pidempi satu kuin Punahilkka tai Kultahanhi, mikä osaltaan selittää suuren korvausmäärän vuoden 1962 suomennoksessa.

Mielenkiintoista oli se, että vuoden 1927 suomennoksissa ei ollut lainkaan alkoholista johtuvia korvauksia tai poistoja (ks. taulukko 2) esimerkeissä esiteltäviksi, kun otetaan huomioon sen ajan yhteiskunnallinen tilanne kieltolakeineen ja se, millaista lastenkirjallisuutta ihannoitiin. 1960-luvun lastenkirjallisuuden vaatimukset näkyvät järjestelmällisesti esimerkiksi Punahilkka- ja Lumikki-suomennoksen alkoholia koskevien nimitysten poistoina ja korvauksina. Vain Kultahanhi-satu tekee hienoisen poikkeuksen. Vuoden 1962 suomennoksissa ei ole korvattu tai poistettu yhtäkään mainintaa viinistä tai hap-

pamasta oluesta. Vuoden 2008 suomennoksissa ei ollut puolestaan korvattu tai poistettu mainintaa äidin Tyhmyrille evääksi antamasta happamasta oluesta, joka lopulta muuttuu hyväksi viiniksi (esimerkit 4–9). Muutoin viini oli korvattu kappaleessa 7.3.1. olevien esimerkkien 37–39 tavalla, mikä jatkaa vuoden 2008 satujen suomentajan johdonmu-
kaista korvaavaa ja poistavaa kääntämistä 2000-luvun lastenkirjallisuutta tukevalla ta-
valla. Onko Kultahanhi satuna Punahilkkaa ja Lumikkia sen verran tuntemattomampi,
ettei sitä tarvitse siistiä niin paljon? Kultahanhi on toisaalta satu ilman Punahilkassa ja
Lumikissa esiintyviä julmuuksia, joten esimerkiksi happaman oluen muuttuminen vii-
niksi ei ole ehkä niin vakava asia.

Selvimmät syyt suomennoksissa esiin nousseisiin muutoksiin eli alkoholiin ja julmuuk-
siin koskeviin sanoihin liittyvät vahvasti kunkin aikakauden lastenkirjallisuuden ihan-
teisiin: milloin korostettiin tervehenkisyyttä ja siveellisyyttä, milloin taas sadun sijasta
suosittiin opettavaista realismia. Vaikka kääntäjä pitäisikin esimerkiksi viinin jättämistä
kohdetekstiin sopivana ratkaisuna, vetävät sen hetken odotusnormit pidemmän korren.
Muut aineistosta esiin nousseet muutokset liittyvät selvästi kunkin kääntäjän omiin
käännösratkaisuihin: johtolauseita lisäämällä tai poistamalla selvennetään tai helpote-
taan tekstin luettavuutta.

Teoriaosassa esitelty uudelleenkääntämisen (ks. luku 4.2.3.) periaate näkyy tämän tut-
kimuksen myötä siinä, että aikojen saatossa käännetty teksti vanhentuu, esimerkiksi
Grimmin satujen 1920-luvun suomennos, jolloin syntyy tarve uudelle käännökselle,
esimerkiksi 1960-luvun ”uudelle” suomennokselle. Yksi syy uudelleenkäännösten tar-
peelle on lisääntynyt tietämys esimerkiksi kohdekulttuurista sekä vastaanottavan sys-
teemin yleisistä tarpeista, odotuksista ja asenteista, joihin liittyvät tämän tutkimuksen
myötä eri aikakausina vallinneet normit. Kun tiedetään, mikä on sallittu ja mikä ei, syn-
nyttää se tarpeen uudelle käännökselle, jos ”vanhassa” käännöksessä on jotain sopima-
tonta. Grimmin sadut ovat toki varma ja toistuva kääntämisen kohde säännöllisin vä-
liajoin. Lisäksi väite siitä, että uudelleenkäännökset olisivat vieraannutetumpia kuin
aiemmat käännökset, ei toteudu tämän tutkimuksen myötä. Kun tarkastellaan taulukkoa
1, voidaan havaita, että vuoden 1927 suomennoksissa on melko selvästi vähiten prag-

maattisia adaptaatioita, eli ne ovat siten vieraannutetumpia kuin vuoden 1962 ja 2008 suomennokset.

Kotouttaminen ja erityisesti skoposteoria näyttävät sen sijaan saavan vahvistusta analyysin perusteella. Skoposteoriassa kääntäminen on tavoitteellista toimintaa, joka määrittellään käännöksen päämäärän ja tavoitteen mukaan. Esimerkiksi 1960-luvulla lastenkirjallisuuden tavoitteena ja päämääränä oli tarjota Grimmin saduista lapsille siistittyjä ja ajan lapsipsykologian mukaan sensuroimattomia tai asiat parhain päin selittäviä satuja, mikä analyysin perusteella näytti myös toteutuvan.

8. Lopuksi

Lastenkirjallisuus heijastelee sitä maailmaa, joka on ihanteellinen. Tekstejä adaptoidessaan lastenkirjallisuuden kääntäjä on merkittävä tekijä tätä ihannetta edistettäessä ja ylläpidettäessä, sillä ihanteelliset maailmat ovat lopulta eri kulttuureissa ja eri aikoina erilaiset.

Rajallisen tutkimukseni myötä heräsi kuitenkin kysymys, miksi lastenkirjallisuutta ylipäätään käännetään, esimerkiksi juuri Grimmin satuja, jos ne aiheuttavat julmuuksillaan keskustelua ja saavat lapsilleen ääneen lukevat vanhemmat adaptoimaan lukutilanteessa jo kääntäjän adaptoimia satuja lisää. Nykypäivänä Suomesta löytyy jo iso joukko ansiokkaista lastenkirjailijoista ja kuvittajista, joten miksei pitäydyä omien kotimaisten lastenkirjailijoiden teoksissa, joissa on otettu huomioon vaaditut normit ja ihanteet?

On toki muistettava, että Grimmin sadut tai vaikkapa Harry Potter ovat tarinoita, jotka kaikkien tulisi saada lukea ja kokea. Julmuuksista huolimatta Grimmin saduissa korostuvat hyvyys, auttavaisuus ja ymmärtäväisyys ja niissä ylistetään hyvää työntekijää. Grimmin sadut kansallisesti turvallisina lastenkirjoina ovat tässä mielessä lapsille sopivaa kirjallisuutta (ks. myös luku 2.2.) ja lopulta mielestäni vähemmän harmittomia kuin esimerkiksi jotkin lapsille tarkoitettut televisiossa näytettävät väkivaltaiset piirretyt tai tietokonepelit. Kun yksi lastenkirjallisuuden tehtävistä on auttaa lasta ymmärtämään ja kunnioittamaan kulttuurista monimuotoisuutta, on lastenkirjallisuuden kääntäminen siinäkin mielessä ymmärrettävää, varsinkin silloin kun tiedetään lastenkirjallisuuden käännösten merkitys Suomen kokoisessa maassa.

Voisi myös kysyä, onko lastenkirjallisuus enää 2000-luvulla lopulta niin syrjäisessä ja aliarvostetussa asemassa kuin annetaan ymmärtää?

Lähteet

TUTKIMUSAINEISTO

Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm 1927. *Lasten- ja kotisatuja 1–2*. Suom. Auno Krohn. Runot Helmi Krohn. Arvi A. Karisto Osakeyhtiö.

Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm 1962. *Kinder- und Hausmärchen*. Mit vielen Bildern von Janusz Grabiński. Verlag Carl Ueberreuter, Wien-Heidelberg.

Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm 1962. *Grimmin satukirja*. Suom. L. Aro & Anni Swan. Kuvitus Janusz Grabiński. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo & Helsinki.

Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm 1997. *Kinder und Hausmärchen 1*. Gesamtausgabe mit allen Zeichnungen von Otto Ubbelohde/ Brüder Grimm. Nach der Grossen Ausgabe von 1857 herausgegeben von Hans-Jörg Uther. Diederichs, München.

Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm 2004. *Die allerschönsten Märchen der Brüder Grimm*. Mit Illustrationen von Bernhard Oberdieck. Arsedition GmbH, München.

Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm 2008. *Grimmin veljesten parhaat sadut*. Suom. Heli Venhola. Kuvitus Bernhard Oberdieck. Egmont Kustannus Oy Ab/ KIRJALITO, Helsinki.

PAINETUT LÄHTEET

Apo, Satu 2001. Klassinen satutraditio. Suojala & Karjalainen (toim.), 12–29.

Bengtsson, Niklas 2007. *Editoimaton äitipuoli*. Tyyris Tyllerö numero 2, 44–49.

Bettelheim, Bruno 1987. *Satujen lumous. Merkitys ja arvo*. Kolmas painos. WSOY, Juva.

Cambier, Yves & Doorslaer, Luc van (toim.) 2010. *Handbook of Translations Studies. Vol 1*. Benjamins, Amsterdam.

Chambers, Aidan 1990. ”The Reader in the Book”, in *Booktalk*; Occasional Writing on Literature and Children, Bodley Head, 1985, pp. 34–58. Hunt, Peter (toim.), *Children’s Literature: The Development of Criticism*. Routledge, London. 91–114.

Chesterman, Andrew 1997. *Memes of Translation*. Benjamins, Amsterdam.

Chesterman, Andrew 2000. A Causal Model for Translation Studies. Olohan, Maeve (toim.), *Intercultural Faultlines. Research Models in Translation Studies 1. Textual and Cognitive Aspects*. St. Jerome Publishing, Manchester, UK & Northampton MA. 15–27.

Chesterman, Andrew 2007. Kääntämisen normit. Kovala, Kujamäki & Paloposki (toim.), 357–364.

Havaste, Paula 2003. Lastenkirjojen kritiikki ja tutkimus. Huhtala, Liisi, Grönn, Karl, Loivamaa, Ismo & Laukka Maria (toim.), *Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia*. Tammi, Helsinki. 143–147.

Heikkilä-Halttunen, Päivi 1999. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden kehitys. Lassila, Pertti (toim.), *Suomen kirjallisuushistoria 3. Rintamakirjeistä tietoverkkoihin*. SKS, Helsinki. 133–147.

Heikkilä-Halttunen, Päivi 2003. Suomalaisen sadun suuret saappaat. *Onnimanni* 2/2003. 42–46.

Heikkilä-Halttunen, Päivi 2007. Satunnaisesta poiminnasta käännostulvaan – lasten- ja nuortenkirjallisuuden käännökset 1900-luvulla. Riikonen, Kovala, Kujamäki & Paloposki (toim.), 472–486.

Heinimaa, Elisse 2001. Kuvakirjat lapsen ja aikuisen maailmassa. Suojala & Karjalainen (toim.), 142–163.

House, Juliane 1997. *Translation Quality Assessment. A Model Revisited*. Narr, Tübingen.

House, Juliane 2004. Linguistic aspects of the translation of children's books. Kittel, Harald; Frank, Armin Paul; Greiner, Norbert; Hermans, Theo; Koller, Werner; Lambert, José & Paul, Fritz (toim.), *Übersetzung. Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung*. 1. Teilband. Walter de Gruyter, Berlin & New York. 683–697.

Huhtala, Liisi & Juntunen, Katariina 2004. *Ilosaarten seutuvilla. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden historiaa ja tutkimusta*. BJT, Helsinki.

Hunt, Peter, 1994. *An Introduction to Children's literature*. Oxford University Press, Oxford.

Ingo, Rune 1990. *Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käännostieteeseen*. WSOY, Juva.

Kanerva, Katja 2000. *Adaptaatio Grimmin satujen suomennoksissa*. Tampereen yliopisto, humanistinen tiedekunta, kieli- ja käännostieteiden laitos, käännostiede (saksa), pro gradu -tutkielma.

Kivistö, Sari 2007. Helmi Krohn (1871–1967) & Aune Krohn (1881–1967). Riikonen, Kovala, Kujamäki & Paloposki (toim.), 217–220.

Klingberg, Göte 1986. *Children's Fiction in the Hands of the Translators*. CWK Gleerup, Lund.

Kujamäki, Pekka 2007. Kääntämisen normit sotien välisenä aikana. Riikonen, Kovala, Kujamäki & Paloposki (toim.), 401–413.

Lappalainen, Irja 1979. *Suomalainen lasten- ja nuortenkirjallisuus*. 2, uudistettu painos. Amer-yhtymä Oy Weilin+Göösin kirjapaino.

Laukka, Maria 2000. Anni Swan. Loivamaa, Ismo (toim.), *Kotimaisia nuortenkirjailijoita 1*. BTJ, Helsinki. 161–164.

Leppihalme, Riitta 2007. Kääntäjän strategiat. Riikonen, Kovala, Kujamäki & Paloposki (toim.), 365–373.

Liimatainen, Annikki 2013. Ajan vaikutus puhuttelulisäysten kääntämiseen. Tarkastelussa Thomas Mannin teoksen Buddenbrooks ensi- ja uudelleensuomennos. Eronen, M. & M. Rodi-Risberg (toim.), *Haasteena näkökulma, Perspektivet som utmaning, Point of view as challenge, Perspektivität als Herausforderung*. VAKKI Publications 2. Vaasa. 173–184.

Milton, John 2010. Adaptation. Cambier & Doorslaer (toim.), 3–6.

Nord, Christiane 2009. *Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 4., parannettu painos. Julius Gross Verlag, Tübingen.

Oittinen, Riitta 1993. *I Am Me – I Am Other: On the Dialogics of Translating for Children*. Tampere University Press, Tampere.

Oittinen, Riitta 1995. *Kääntäjän karnevaali*. Tampere University Press, Tampere.

Oittinen, Riitta 1997. *Liisa, Liisa ja Alice. Matkakirja*. Tampere University Press, Tampere.

Oittinen, Riitta 1999. Kinderliteratur. Snell-Hornby, Mary, Hönig, Hans G., Kußmaul, Paul & Schmitt, Peter A.(toim.) 1999. *Handbuch Translation*. 2., parannettu painos. Stauffenburg Verlag, Tübingen. 250–253.

Oittinen, Riitta 2000. *Translating for Children*. Garland Publishing, Inc., New York.

Oittinen, Riitta 2007. Anni Swan (1875–1958). Riikonen, Kovala, Kujamäki & Paloposki (toim.), 578–581.

Oxford Advanced Learner's Dictionary 2005. 7. painos. Oxford University Press, New York.

Paloposki, Outi & Makkonen-Craig, Henna (toim.) 2000. *Käännöskirjallisuus ja sen kritiikki*. Helsingin yliopiston käännöstieteellisiä julkaisuja 1. Helsinki.

- Paloposki, Outi & Koskinen, Kaisa 2004. A thousand and one translations – Revisiting retranslation. Hansen, Gyde, Malmkjær, Kirsten & Gile, Daniel (toim.). *Claims, Changes and Challenges in Translation Studies. Selected contributions from the EST Congress*. Benjamins, Amsterdam. 27-38.
- Paloposki, Outi & Koskinen, Kaisa 2010. Reprocessing texts. The fine line between retranslating and revising. *Across Languages and Cultures* 11:1. 29–49.
- Paloposki, Outi & Koskinen, Kaisa 2010. Retranslations. Cambier & Doorslaer, (toim.), 294–297.
- Puurtinen, Tiina 1995. *Linguistic Acceptability in Translated Children's Literature*. University of Joensuu, Joensuu.
- Puurtinen, Tiina 1997. Syntactic Norms in Finnish Children's Literature. *Target* 9:2. 321–334.
- Puurtinen, Tiina 2000. Lastenkirjallisuuden kääntäminen: normit, luettavuus ja ideologia. Paloposki & Makkonen-Craig (toim.), 106–131.
- Puurtinen, Tiina 2004. Käännösten hyväksyttävyyys. Oittinen, Riitta & Mäkinen, Pirjo (toim.) *Alussa oli käänös*. Tampere University Press, Tampere. 82–94.
- Reiß, Katharina 1982. *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik*. Max Hueber Verlag, München.
- Reiß, Katharina & Vermeer, Hans. J. 1984. *Grundlegung einer allgemeinen Translations-theorie*. Max Niemeyer Verlag, Tübingen.
- Riikonen, H.K., Kovala, Urpo, Kujamäki, Pekka & Paloposki, Outi (toim.) 2007. *Suomennoskirjallisuuden historia 1–2*. SKS, Helsinki.
- Schreiber, Michael 1993. *Übersetzung und Bearbeitung. Zur Differenzierung und Abgrenzung des Übersetzungsbegriffs*. Narr, Tübingen.
- Shavit, Zohar 1981. Translation of Children's Literature as a Function of Its Position in the Literary Polysystem. *Poetics Today*. 2:4. 171–179.
- Shavit, Zohar 1986. *Poetics of Children's Literature*. The University of Georgia Press, Athens & London.
- Stöckell, Päivi 2007. Käännöskritiikki tänään. Riikonen, Kovala, Kujamäki & Paloposki (toim.), 452–458.
- Suojala, Marja 2001. Taidesatu elää ajassa ja ajattomana. Suojala & Karjalainen (toim.), 30–55.
- Suojala, Marja & Karjalainen, Maija (toim.) 2001. *Avaa lastenkirja! Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön*. Lasten Keskus, Helsinki.

Susam-Sarajeva, Şebnem 2006. *Theories on the Move. Translation's Role in the Travels of Literary Theories*. Rodopi, Amsterdam & New York.

Tatar, Maria 1989. *The Hard Facts of the Grimm's Fairy Tales*. Princeton University Press, Princeton & New Jersey.

Toury, Gideon 1995. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam & Philadelphia.

Tyyris Tyllerö 2008. *Arvoja, rähinää ja vallankäyttöä*. Tyyris Tyllerö numero 2, 86–106.

Vaismaa, Riitta 2002. *Näkymätön näkyväksi. Mitä käännöskirjallisuuden kriitikko arvioi?* Lukufiilis 4/2002 7.

Vehmas-Lehto, Inkeri 1999. *Kopiointia vai kommunikointia. Johdatus käännösteoriaan*. Finn Lectura, Helsinki.

Venuti, Lawrence 1995. *The Scandals of Translation. Towards an Ethics of Difference*. Routledge, London & New York.

Venuti, Lawrence 2008. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. 2. painos. Routledge, London & New York.

Waard, Jan de & Nida, Eugene A. 1986. *From One Language to Another: Functional Equivalence in Bible Translating*. Thomas Nelson Publishers, Nashville.

Wall, Barbara 1991. *The Narrator's Voice. The Dilemma of Children's Fiction*. Macmillan, Houndmills, Basingstoke, Hampshire & London.

Ylönen, Hilikka & Luumi, Pertti 2002. *Kertomus on tiet: sadut ja raamtunkertomukset lasten maailmassa*. Lastenkeskus, Helsinki.

Zipes, Jack 1989. *The Brothers Grimm. From Enchanted Forests to the Modern World*. Routledge, London & New York.

Zipes, Jack 2001. *Sticks and Stones: The Troublesome Success of Children's Literature from Slovenly Peter to Harry Potter*. Routledge, New York.

Zöllner, Nicole 1997. *Der Euphemismus im alltäglichen und politischen Sprachgebrauch der Englischen*. Peter Lang, Frankfurt am Main.

MUUT LÄHTEET

Helsingin Sanomat 20.1.2008. Muistot: Inka Makkonen. Kirjoittaja Maija Karjalainen. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa):

<<http://www.hs.fi/muistot/a1364353453652>>. Luettu 4.12.2013.

Psykologia-lehti 2013. Saatavilla www-muodossa:
<<http://www.psykologia.fi/yhteystiedot/toimituskunta>>. Luettu 4.12.2013.

Turun Sanomat 7.11.2010. Rankat aiheet palasivat takaisin lastenkirjoihin. Saatavilla
www-muodossa:
< <http://www.ts.fi/kulttuuri/172136/Rankat+aiheet+palasivat+takaisin+lastenkirjoihin>>.
Luettu 12.2.2014.

Heikkilä-Halttunen, Päivi 2014. Grimmin veljesten parhaat sadut 2008. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Heidi Sipinen. Lähetetty 31.1.2014. Luettu 31.1.2014.

Liitteet

Liite 1 Poistot Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi

nro	Katkelma lähdetekstissä	Katkelma suomennoksessa
1	Es war einmal eine kleine süße Dirne, die hatte jedermann lieb, der sie nur ansah , am allerliebsten aber ihre Großmutter, die wußte gar nicht, was sie alles dem Kinde geben sollte. (RK 1997 s. 135)	Olipa kerran pieni kiltti tyttö, jota kaikki ihmiset rakastivat, mutta rakkain hän oli mummolleen, joka ei tiennyt mitä kaikkea hyvää olisi tahtonut antaa lapselle. (PH 1927 s. 207)
2	„Mach dich auf, bevor es heiß wird, und wenn du hinauskommst , so geh hübsch sittsam und lauf nicht vom Weg ab...“ (RK 1997 s. 135)	”Mutta lähde matkaan, ennenkuin tulee kuuma, ja pysytele kauniisti tiellä äläkä juoksentele metsään...” (PH 1927 s. 208)
3	„Ich glaube, du hörst gar nicht, wie die Vöglein so lieblich singen?“ (RK 1997 s. 136)	”Luulenpa, ettet lainkaan kuule lintujen laulua?” (PH 1927 s. 209)
4	Rotkäppchen schlug die Augen auf, und als es sah, wie die Sonnenstrahlen durch die Bäume hin und her tanzten und alles voll schöner Blumen stand, dachte es: „Wenn ich der Großmutter einen frischen Strauß mitbringe, der wird ihr auch Freude machen; es ist so früh am Tag, daß ich doch zu rechter Zeit ankomme“ (RK 1997 s. 136)	Punahilkka avasi silmänsä, ja kun hän näki, miten auringonsäteet kisailivat puiden lomissa ja kaikkialla kasvoi kukkia, tuumi hän: ”Jos tuon mummolle kukkia, niin ne tuottavat hänelle iloa; on vielä niin varhainen aamu, että ennätänhän minä sittenkin vielä ajoissa perille.” (PH 1927 s. 209–210)
5	„Drück nur auf die Klinke“, rief die Großmutter, „ich bin zu schwach und kann nicht aufstehen.“ (RK 1997 s. 136)	”Painahan vain salpaa”, huusi mummo, ”en jaksa nousta vuoteesta”. (PH 1927 s. 210)
6	Rotkäppchen trug so lange bis der bis der große, große Trog ganz voll war. (RK 1997 s. 138)	Punahilkka kantoi kunnes suuri allas oli aivan täynnä. (PH 1927 s. 213–214)
7	– – endlich machte er den Hals so lang, daß er sich nicht mehr halten konnte und anfang zu rutschen. (RK 1997 s. 138)	– – ja lopulta hän kurotti niin pitkälle kaulaansa, että hän alkoi luistaa alaspäin. (PH 1927 s. 214)
8	Es war einmal eine kleine süße Dirne, die hatte jedermann lieb, der sie nur ansah , am allerliebsten aber ihre Großmutter. (RK 1962 s. 144)	Olipa kerran pieni tyttö, joka oli niin suloinen, että kaikki pitivät hänestä, mutta eniten häntä rakasti isoäiti. (PH 1962 s. 144)
9	Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm : „Komm, Rotkäppchen...“ (RK 1962 s. 144)	Eräänä päivänä äiti sanoi: ”Tulepas tänne Punahilkka!..” (PH 1962 s. 144)
10	„Sie ist krank und schwach und wird sich damit stärken.“ (RK 1962 s. 144.)	”Hän on sairaana ja tarvitsee vahvistavaa ruokaa.” (PH 1962 s. 144)
11	„Mach dich auf, bevor es heiß wird, und wenn du hinauskommst , so geh hübsch sittsam und lauf nicht vom Weg ab, sonst fällst du und zerbrichst das Glas, und die Großmutter hat nichts .“ (RK 1962 s. 144)	”Lähde nyt heti ennen kuin tulee kovin kuuma, ja kävele metsässä kiltisti tietä pitkin äläkä poikkeä minnekään, jottet vahingossa kaataisi koria.” (PH 1962 s. 144.)

12	„Und wenn du in ihre Stube kommst , so vergiß nicht, guten Morgen zu sagen...“(RK 1962 s. 144)	„Ja muista sanoa isoäidille huomenta.” (PH 1962 s. 144.)
13	– – „da soll sich die kranke und schwache Großmutter den Kuchen gut schmecken lassen und sich mit dem Wein stärken .“(RK 1962 s. 144)	– – ”ja minä vien tässä isoäidille vähän lämpimäisiä, kun hän on sairaana ja huonossa kunnossa.” (PH 1962 s. 144)
14	Der Wolf dachte bei sich: „Das junge, zarte Ding , das ist ein fetter Bissen, der wird noch besser schmecken als die Alte .“ (RK 1962 s. 144– 145)	Susi tuumi mielessään: ”Tuo pieni tyttöpä on mainio makupala.”(PH 1962 s. 145)
15	Rotkäppchen schlug die Augen auf, und als es sah , wie die Sonnenstrahlen durch die die Bäume hin und her tanzten...(RK 1962 s. 145)	Punahilkka katsoi ympärilleen. Päivänsäteet leikkivät oksien lomissa..(PH 1962 s. 145).
16	Da lief es vom Wege ab in den Wald hinein und suchte Blumen . Und wenn es eine gepflückt hatte, meinte es, weiter hinaus stände eine schönere. (RK 1962 s. 145)	Ja Punahilkka juoksi tieltä metsään. Poimittuaan yhden kukkasen hän oli näkevinään vähän matkan päässä toisen vielä kauniimman. (PH 1962 s. 145)
17	– – daß es keine mehr tragen konnte, fiel ihm der Großmutter wieder ein , und es machte sich auf den Weg zu ihr. (RK 1962 s. 146)	– – ettei jaksanut enää isompaa kantaa, hän lähti isoäidin luo. (PH 1962 s. 146)
18	Wie er ein paar Schnitte getan hatte, da sah er das rote Käppchen leuchten, und noch ein paar Schnitte , da sprang das Mädchen heraus und rief: „Ach, wie war ich erschrocken, wie war’s so dunkel in dem Wolf seinem Leib!“ (RK 1962 s. 148)	Vähän matkaa leikattuaan hän näki punaisen hilkan pilkottavan, ja kohta tyttö hypähti lattialle ja sanoi: ”Voi, miten minä säikähdin! Ja miten hirmuisen pimeää suden vatsassa olikaan!” (PH 1962 s. 148)
19	Der Jäger zog dem Wolf den Pelz ab und ging damit heim, die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein , den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder...(RK 1962 s. 149)	Metsästäjä sai suden nahan, ja isoäiti söi Punahilkan tuoman kakun ja virkistyi entiselleen. (PH 1962 s. 149)
20	Die wusste gar nicht, was sie alles dem Kind geben sollte. (RK 2004 s. 64)	– –
21	Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm: „ Komm, Rotkäppchen , da hast du ein Stück Kuchen und eine Flasche Wein. (RK 2004 s. 64)	Eräänä päivänä äiti sanoi Punahilkalle: ”Tässä pala kakkua ja pullo mehua.” (PH 2008 s. 64)
22	„ Und wenn du hinauskommst , so geh hübsch sittsam...“ (RK 2004 s. 64)	”Kulje matkalla sievästi ja siivosti...” (PH 2008 s. 64)
23	„Ich will schon alles gut machen“, sagte Rotkäppchen zur Mutter und gab ihr die Hand darauf . (RK 2004 s. 64)	”Teen niin kuin sanot”, lupasi Punahilkka äidilleen. (PH 2008 s. 64)
24	„Schönen Dank, Wolf .“ (RK 2004 s. 64)	”Hyvää päivää vain.” (PH 2008 s. 64)
25	„Wo hinaus so früh, Rotkäppchen ?“ (RK 2004 s. 64)	”Minne matka näin varhain?” (PH 2008 s. 64)
26	„ Rotkäppchen , wo wohnt deine Großmutter?“ (RK 2004 s. 64)	”Missä isoäiti asuu?” (PH 2008 s. 64)
27	„ Rotkäppchen , sieh einmal die schönen Blumen, die ringsumher stehen!“ (RK 2004 s. 66)	”Katsohan noita kauniita kukkia, jotka kasvavat kaikkialla metsässä!” (PH 2008 s. 66)
28	Und wenn es eine gebrochen hatte, meinte es, weiter hinaus stände eine schönere, und lief	– – ja aina kun hän poimi yhden, hän näki kauempana vielä kauniimman, ja niin hän päätyi yhä syvemmälle

	danach und geriet immer tiefer den Wald hinein. (RK 2004 s. 67)	metsään. (PH 2008 s. 67)
29	Rotkäppchen aber war nach den Blumen herumgelaufen, und als es so viel zusammen hatte, dass es keine mehr tragen konnte, fiel ihm der Großmutter wieder ein , und es machte sich auf den Weg zu ihr. (RK 2004 s. 67)	Sillä välin Punahilkka oli juoksennellut kukkia keräämässä, ja kun niitä oli koossa tarpeeksi, hän jatkoi matkaansa isoäidin luokse. (PH 2008 s. 67)
30	– – so kam es ihm so seltsam darin vor, dass es dachte : „Ei, du mein Gott, wie ängstlich wird mirs heute zumut...“ (RK 2004 s. 67)	– – hänelle tuli merkillinen tunne. ”Hyvän aika, miten pelokas olen tänään, vaikka käyn niin mielelläni isoäidin luona!” (PH 2008 s. 67)
31	„ Ei, Großmutter , was hast du für große Ohren!“ (RK 2004 s. 67)	”Miksi sinulla on niin suuret korvat?” kysyi Punahilkka. (PH 2008 s. 67)
32	„ Ei, Großmutter , was hast du für große Augen!“ (RK 2004 s. 67)	”Miksi sinulla on niin suuret silmät?” (PH 2008 s. 67)
33	„ Ei, Großmutter , was hast du für große Hände!“ (RK 2004 s. 67)	”Miksi sinulla on niin suuret kädet?” (PH 2008 s. 67)
34	Und dann kam auch die alte Großmutter auch noch lebendig heraus und konnte kaum atmen. (RK 2004 s. 70)	Sen jälkeen sieltä kömpi hengästyneenä ulos myös vanha isoäiti. (PH 2008 s. 70)
35	Es wird auch erzählt, dass einmal, als Rotkäppchen der alten Großmutter wieder Gebackenes brachte , ein anderer Wolf ihm zugesprochen und es vom Wege habe ableiten wollen. (RK 2004 s. 70)	Kerrotaan, että kun Punahilkka seuraavan kerran lähti vanhan isoäidin luokse, hän kohtasi toisen suden, joka halusi johdattaa tytön pois polulta. (PH 2008 s. 70)
36	Da sprach sie zu dem Kind: „Nimm den Eimer, Rotkäppchen , gestern hab ich Würste gekocht...“ (RK 2004 s. 71)	Isoäiti sanoi Punahilkalle: ”Valmistin eilen makkaraa..(PH 2008 s. 71)
37	Sneewittchen aber wuchs heran und wurde immer schöner, und als es sieben Jahr alt war, war es so schön wie der klare Tag und schöner als die Königin selbst. (SW 1997 s. 250)	Mutta Lumikki kasvoi ja kaunistui yhä, ja kun hän oli seitsemän vuoden vanha, oli hän niin kaunis kuin päivä ja kauniimpi itse kuningatartakin. (LM 1927 s. 399)
38	Und als gerade ein junger Frischling dahergesprungen kam, stach er ihn ab, nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit. (SW 1997 s. 250)	Ja koska hän samassa näki nuoren metsäsian porsaana juoksevan ohitseen, tappoi hän sen, otti keuhkot ja maksan siltä ja vei ne kuningattarelle. (LM 1927 s. 400)
39	Sneewittchen, weil es so hungrig und durstig war...(SW 1997 s. 251)	Lumikki söi nälissään...(LM 1927 s. 401)
40	Der siebente aber, als er in sein Bett sah, erblickte Sneewittchen, das lag darin und schlief. (SW 1997 s. 251)	Mutta seitsemäs, tarkastellessaan vuodettaan, näkikin siinä Lumikin nukkuvan. (LM 1927 s. 403)
41	– – da warnten es die guten Zwerglein und sprachen...(SW 1997 s. 252)	– – ja kääpiöt varoittivat häntä sanoen... (LM 1927 s. 404)
42	– – „Schöne Ware feil“ feil! “ (SW 1997 s. 253)	– – ”Kauniita tavaroita kaupan!” (LM 1927 s. 405)
43	– – aber die Alte schnürte geschwind und schnürte so fest...(SW 1997 s. 253)	– – Mutta eukko veti paulat niin lujalle...(LM 1997 s. 406)
44	– – „Gute Ware feil! feil! “ (SW 1997 s. 254)	– – ”Hyvää tavaraa kaupan!” (LM 1927 s. 407)
45	Als sie Sneewittchen wie tot auf der Erde liegen sahen, hatten sie gleich die Stiefmutter in Verdacht, suchten nach und fanden den giftigen Kamm... (SW 1997 s. 254)	Kun he näkivät Lumikin ikäänkuin kuolleenakaan maassa, epäilivät he heti äitipuolta ja löysivät myrkyllisen kamman. (LM 1927 s. 408)
46	Da warnten sie es noch einmal, auf seiner Hut	Silloin kääpiöt varoittivat häntä vielä kerran ja kielsi-

	zu sein und niemand die Türe zu öffnen. (SW 1997 s. 254)	vät häntä avaamasta ovea kellekään. (LM 1927 s. 408)
47	Darauf ging sie in eine ganz verborgene einsame Kammer (SW 1997 s. 255)	Sitten hän meni salakamariinsa (LM 1927 s. 409)
48	Sie legten es auf eine Bahre und setzten sich alle siebene daran und beweinten es , und weinten drei Tage lang. (SW 1997 s. 256)	Kääpiöt laskivat hänet nyt paareille ja kävivät kaikki seitsemän hänen viereensä istumaan ja itkivät kolme kokonaista päivää. (LM 1927 s. 411)
49	– – und ließen einen durchsichtigen Sarg von Glas machen...(SW 1997 s. 256)	– – ja he teettivät lasisen arkun. (LM 1927 s. 411)
50	Dann setzten sie den Sarg hinaus auf den Berg, und einer von ihnen blieb immer dabei und bewachte ihn. ...(SW 1997 s. 256)	Sitten he kantoivat arkun ylös vuorelle, ja yksi kääpiöistä vartioi häntä aina. (LM 1927 s. 411)
51	– – denn es war noch so weiß als Schnee, so rot als Blut und so schwarz haarig wie Ebenholz. (SW 1997 s. 256)	– – sillä hän oli valkea kuin lumi, punainen kuin veri ja musta kuin ebenpuu. (LM 1927 s. 411)
52	– – und von dem Schüttertn fuhr der giftige Apfelgrütz, den Sneewittchen abgeissen hatte , aus dem Hals. (SW 1997 s. 257)	Mutta sattuipa, että he kompastuivat risukossa, ja kolauksestaan myrkyllinen omenanpala irtaantui Lumikin kaulasta. (LM 1927 s. 412)
53	Es war eine schöne Frau , aber sie war stolz und hochmütig und konnte nicht leiden, daß jemand sie an Schönheit übertraf. (SW 1962 s. 48–49)	Uusi kuningatar oli hyvin kaunis, mutta samalla kovin häijy ja ylpeä. Hän ei sietänyt, että oli kauniimpi kuin hän itse. (LM 1962 s. 48)
54	Sie hatte einen wunderbaren Spiegel. Wenn sie vor den trat und sich darin anschaute , sprach sie...(SW 1962 s. 49)	Kuningattarella oli taikakuvastin, ja kun hän astui sen eteen ja pyysi...(LM 1962 s. 48–49)
55	– – und als es sieben Jahre alt war, war es so schön wie der klare Tag...(SW 1962 s. 49)	Seitsenvuotiaana hän oli kaunis kuin päivä...(LM 1962 s. 49)
56	Aber als er den Hirschfänger gezogen hatte und Schneewittchens unschuldiges Herz durchbohren wollte , fing es zu weinen an und sprach...(SW 1962 s. 50)	Mutta kun hän veti esiin puukkonsa, tyttö alkoi itkeä ja sanoi...(LM 1962 s. 50)
57	– – nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit. Der Koch mußte sie mit Salz kochen, und das boshafte Weib aß sie auf und meinte, sie hätte Schneewittchens Lunge und Leber gegessen. (SW 1962 s. 50)	– – otti siltä sydämen ja kielen ja vei ne kuningattarelle. (LM 1962 s. 50)
58	In dem Häuschen war alles klein, aber so zierlich und reichlich, daß es nicht zu sagen ist. (SW 1962 s. 51)	Tuvassa oli kaikki pientä, mutta hyvin siistiä ja sievää. (LM 1962 s. 51)

59	Da stand ein weißgedecktes Tischlein mit sieben kleinen Tellerlein, jedes Tellerlein mit seinem Löffelein, ferner sieben Messerlein und Gäbelein und sieben Becherlein (SW 1962 s. 51)	Keskellä lattiaa oli pieni pöytä, jolla oli valkea liina. Liinalla oli seitsemän pientä lautasta, ja jokaisen lautasen vieressä oli lusikka ja veitsi ja haarukka sekä pieni maitokuppi. (LM 1962 s. 51)
60	Sie zündeten ihre sieben Lichtlein an, und wie es nun hell im Häuslein wurde , sahen sie, daß jemand darin gewesen war; denn es stand nicht alles so in der gleichen Ordnung, wie sie es verlassen hatten. (SW 1962 s. 51)	He sytyttivät seitsemän pientä lyhtyä ja näkivät heti, että joku oli ollut tuvassa, sillä kaikki ei ollut samassa järjestyksessä kuin heidän lähtiessään. (LM 1962 s. 51)
61	Als der siebente aber in sein Bett sah, erblickte er Schneewittchen, das lag darin und schlief . (SW 1962 s. 52)	Mutta kun seitsemäs pikku mies juoksi vuoteensa viereen, hän näki siinä Lumikin... (LM 1962 s. 52)
62	– – der Jäger habe ihm aber das Leben geschenkt, und da sei es gelaufen den ganzen Tag , bis es endlich dies Häuslein gefunden habe. (SW 1962 s. 52)	– – kuinka metsästäjä oli säästänyt hänen henkensä ja kuinka hän oli vihdoinkin löytänyt heidän tuvalleen. (LM 1962 s. 52)
63	„Willst du unsern Haushalt führen, kochen, Betten machen, waschen, nähen und stricken und willst du alles ordentlich und reinlich halten, so kannst du bei uns bleiben, und es soll dir an nichts fehlen.“ (SW 1962 s. 52–53)	”Etkö haluaisi hoitaa talouttamme? Keittäisit ruokamme, laittaisit vuoteet, pesisit, ompelisit ja pitäisit kaikki hyvässä järjestyksessä? Jos vain haluat, saat jäädä tänne eikä sinulta puutu mitään.” (LM 1962 s. 52)
64	„Ja“, sagte Schneewittchen, „von Herzen gern“, und blieb bei ihnen. Es hielt ihnen das Haus in Ordnung . Morgens gingen die Zwerge in die Berge und suchten Erz und Gold, abends kamen sie wieder, und da mußte ihr Essen bereit sein. (SW 1962 s. 53)	”Haluan koko sydämestäni”, vastasi Lumikki. Ja hän jäi kääpiöiden luokse. Aamuisin kääpiöt lähtivät vuorille malmia ja kultaa etsimään, ja illalla he tulivat kotiin syömään. (LM 1962 s. 53)
65	Da erschrak sie, denn sie wußte , daß der Spiegel keine Unwahrheit sprach... (SW 1962 s. 53)	Kuningatar pelästyi kovin, sillä peilihän puhui aina totta. (LM 1962 s. 53)
66	Und dann sann sie aufs neue, wie sie das Mädchen umbringen könnte; denn solange sie nicht die Schönste war im ganzen Land, ließ ihr der Neid keine Ruhe . (SW 1962 s. 53–54)	Hän rupesi miettimään uudestaan, miten voisi tuhota tytön. (LM 1962 s. 53)
67	Aber die Alte schnürte geschwind und schnürte so fest, daß dem Schneewittchen der Atem verging und es wie tot hinfiel. (SW 1962 s. 54)	Mutta kun eukko kiristi liivin niin tiukalle, että Lumikki oli tukehtumaisillaan ja vaipui kuin kuolleen maahan. (LM 1962 s. 54)
68	„Nun bist du die Schönste gewesen“, sprach die böse Königin und eilte hinaus. (SW 1962 s. 55)	”Siitä sait, mokoma kaunotar”, sanoi kuningatar ja kiiruhti ulos. (LM 1962 s. 54)

69	Nicht lange darauf , zur Abendzeit, kamen die sieben Zwerge nach Haus. (SW 1962 s. 55)	Illan suussa kääpiöt palasivat kotiin. (LM 1962 s. 54)
70	Als sie das hörte , lief ihr alles Blut zum Herzen...(SW 1962 s. 56)	Kuningatar kalpeni vihasta ja säikähdyksestä...(LM 1962 s. 55)
71	Dann verkleidete sie sich und nahm die Gestalt eines andern alten Weibes an. (SW 1962 s. 56)	Sitten hän pukeutui taas vanhaksi eukoksi...(LM 1962 s. 57)
72	„Fürchtest du dich vor Gift? “ sprach die Alte...(SW 1962 s. 57)	”Mitä, pelkäätkö sinä?” huudahti vanha vaimo. (LM 1962 s. 57)
73	– – und ließen einen durchsichtigen Sarg von Glas machen...(SW 1962 s. 58)	He teettivät lasisen arkun...(LM 1962 s. 58)
74	Einer von ihnen blieb immer dabei und bewachte den Sarg. (SW 1962 s. 59)	– – ja yksi heistä oli aina vartioimassa sitä. (LM 1962 s. 59)
75	Nun lag Schneewittchen lange, lange Zeit in dem Sarg...(SW 1962 s. 59)	Kauan aikaa Lumikki makasi rauhallisena arkussaan. (LM 1962 s. 59)
76	Da geschah es, daß diese über eine Wurzel stolperten, und von der Erschütterung fiel das giftige Apfelstück, das Schneewittchen abgebissen hatte , aus dem Hals. (SW 1962 s. 60)	Mutta kuinka kävikään: lähtiessään kulkemaan kanta-jat sattuiivat kompastumaan puunjuureen, ja silloin myrkyllinen omenanpala irtosikin Lumikin kurkusta. (LM 1962 s. 60)
77	Kurz darauf öffnete es die Augen, hob den Deckel vom Sarg in die Höhe , richtete sich auf...(SW 1962 s. 60)	Kohta hän avasi silmänsä, nousi istumaan...(LM 1962 s. 60)
78	„ Ach Gott , wo bin ich?“ rief es. (SW 1962 s. 60)	– – ja kysyi hämmästyneenä: ”Missä minä olen?” (LM 1962 s. 60)
79	Zu dem Fest war aber auch Schneewittchens gottlose Stiefmutter eingeladen worden. (SW 1962 s. 60)	Lumikin äitipuoli kutsuttiin myös häihin. (LM 1962 s. 60)
80	Da erschrak die Königin und ward gelb und grün vor Neid. (SW 2004 s. 74)	Kuningatar järkyttyi ja muuttui kateudesta vihreäksi. (LM 2008 s. 72)
81	Der Jäger gehorchte und führte es hinaus, und als er den Hirschfänger gezogen hatte und Schneewittchens unschuldiges Herz durchbohren wollte, fing es an zu weinen und sprach: „Ach lieber Jäger, lass mir mein Leben...“(SW 2004 s. 74)	Metsästäjä totteli kauhuissaan, mutta kun hän tähtäsi Lumikin viattomaan sydämeen, alkoi tyttö itkeä ja sanoi: ”Kiltti metsästäjä, säästä henkeni. (LM 2008 s. 74)
82	– – nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit. (SW 2004 s. 74)	– – ja vei eläimen keuhkot ja maksan kuningattarelle. (LM 2008 s. 74)
83	Da fing es an zu laufen und lief über die spitzen Steine und durch die Dornen, und die wilden Tiere sprangen an ihm vorbei, aber sie taten ihm nichts. (SW 2004 s. 74)	Silloin hän lähti juoksemaan yli terävien kivien ja läpi piikkipensaikkojen, ja villieläimet juoksivat hänen ohitseensa, mutta eivät tehneet hänelle mitään pahaa. (LM 2008 s. 74)
84	Das eine war zu lang, das andere zu kurz, bis endlich das siebente recht war; und darin blieb es liegen, befahl sich Gott und schlief ein. (SW 2004 s. 75)	Vuode oli liian pitkä, toinen liian lyhyt ja lopulta vasta seitsemäs oli juuri oikeanlainen, ja siihen hän kävi lepäämään ja nukahti. (LM 2008 s. 75)
85	Der siebente aber, als er in sein Bett sah, erblickte Schneewittchen, das lag darin und schlief. (SW 2004 s. 76)	Mutta seitsemäs näki vuoteessaan Lumikin, joka yhä nukkui. (LM 2008 s. 76)
86	„Ei du mein Gott! Ei du mein Gott! “ riefen sie. (SW 2004 s. 76)	”Hyvän aika!” he ihmettelivät. (LM 2008 s. 76)
87	Und hatten so große Freude , dass es sich nicht aufweckten, sondern im Bettlein fortschlafen ließen. (SW 2004 s. 76)	He eivät hennoneet herättää nukkuvaa tyttöä vaan kävivät vuoteisiinsa nukkumaan. (LM 2008 s. 76)

88	Da erschrak sie, denn sie wusste , dass der Spiegel keine Unwahrheit sprach...(SW 2004 s. 78)	Kuningatar kauhistui, sillä peili ei koskaan valehdellut...(LM 2008 s. 78)
89	”Schöne Ware feil! feil! ” (SW 2004 s. 78)	”Kauniita tavaroita kaupan!” (LM 2008 s. 78)
90	„Guten Tag, liebe Frau , was habt ihr zu verkaufen?” (SW 2004 s. 79)	”Hyvää päivää, mitä teillä on myytävänä?” (LM 2008 s. 79)
91	Und mit Hexenküsten, die sie verstand , machte sie einen giftigen Kamm. (SW 2004 s. 80)	– – ja valmisti noitakeinoillaan myrkytetyn kamman. (LM 2008 s. 80)
92	„Gute Ware feil! feil! ” (SW 2004 s. 80)	”Hienoja tavaroita kaupan!” (LM 2008 s. 80)
93	Als der Apfel fertig war, färbte sie sich das Gesicht und verkleidete sich in eine Bauersfrau, und so ging sie über die sieben Berge zu den sieben Zwergen. (SW 2004 s. 81)	Kun omena oli valmis, kuningatar pukeutui talonpojan emännäksi, tuhri kasvonsa ja kulki vuorten yli kääpiöiden luokse. (LM 2008 s. 81)
94	Da betrachtete es die Königin mit grausigen Blicken und lachte überlaut und sprach...(SW 2004 s. 82)	Silloin kauhistuttava kuningatar katsahti häneen, nauroi ääneen ja sanoi...(LM 2008 s. 82)
95	Die Zwerglein, wie sie abends nach Haus kamen, fanden sie Schneewittchen auf der Erde liegen, und es ging kein Atem mehr aus seinem Mund, und es war tot . (SW 2004 s. 82)	Kun kääpiöt palasivat illalla kotiin, he löysivät maassa makaavan Lumikin, jonka suusta ei tullut henkäystäkään. (LM 2008 s. 82)
96	Sie hoben es auf, suchten, ob sie etwas Giftiges fänden, schnürten es auf, kämmten ihm die Haare, wuschen es mit Wasser und Wein , aber es half alles nichts...(SW 2004 s. 82)	He avasivat hänen pukunsa nyörit, etsivät kampa hänen hiuksistaan ja valelivat häntä vedellä, mutta mikään ei auttanut.(LM 2008 s. 82)
97	Sie legten es auf eine Bahre und setzten sich alle siebene daran und beweinten es , und weinten drei Tage lang. (SW 2004 s. 82)	Kääpiöt asettivat hänet paareille, ja kaikki seitsemän istuivat siinä itkemässä kokonaista kolme päivää. (LM 2008 s. 82)
98	Sie sprachen: „Das können wir nicht in die schwarze Erde versenken”, und ließen einen durchsichtigen Sarg von Glas machen...(SW 2004 s. 82)	Silloin he sanoivat: ”Emme voi haudata häntä maan pimeyteen”, ja valmistuttivat lasisen arkun, jonka joka puolelta näkyi läpi. (LM 2008 s. 82)
99	Dann setzten sie den Sarg hinaus auf den Berg, und einer von ihnen blieb immer dabei und bewachte ihn . (SW 2004 s. 83–84)	Sitten he veivät arkun ylös mäelle, ja yksi heistä istui aina arkun vierellä vahdissa. (LM 2008 s. 84)
100	Da sprach er: „So schenkt mir ihn, denn ich kann nicht leben, ohne Schneewittchen zu sehen .” (SW 2004 s. 85–86)	Silloin prinssi sanoi: ”Antakaa se sitten minulle, siellä en voi elää ilman Lumikkia.” (LM 2008 s. 86)
101	”Ich will es ehren und hochachten wie mein Liebstes.” (SW 2004 s. 86)	”Lupaun kunnioittaa häntä kuin omaa armastani.” (LM 2008 s. 86)
102	Da geschah es, dass sie über einen Strauch stolpterten, und von der Erschütterung fuhr der giftige Apfelbutzen, das Schneewittchen abgebissen hatte , aus dem Hals. (SW 2004 s. 86)	Matkalla kävi niin, että palvelijat kompastuivat juurakkoon, ja horjahdus sai myrkytetyn omenanpalan putoamaan ulos Lumikin kurkusta. (LM 2008 s. 86)
103	Da musste sie in die rot glühenden Schuhe treten und so lange tanzen, bis sie tot zur Erde fiel. (SW 2004 s. 87)	– – ja niin hänen piti tanssia punaisena hohkaavilla kengillä, kunnes kaatui kuolleena maahan. (LM 2008 s. 87)
104	Es geschah, daß der älteste in den Wald gehen wollte, Holz hauen, und eh er ging, gab ihm noch seine Mutter einen schönen feinen Eierkuchen und eine Flasche Wein mit, damit er nicht Hunger und Durst litte. (GG 1997 s. 327)	Sattuipa, että vanhin veli alkoi lähteä metsään puita hakkaamaan, ja ennen hänen lähtöään antoi äiti hänelle kauniin munakakun ja pullollisen viiniä eväiksi, jotta hän ei näkisi nälkää eikä kärsisi janoa. (KH 1927 s. 528)

105	Aber der zweite Sohn sprach auch ganz verständig: „Was ich dir gebe, das geht mir selber ab, pack dich deiner Wege“, ließ das Männlein stehen und ging fort. (GG 1997 s. 327)	Mutta toinenkin poika sanoi järkevästi: ”Jos annan sinulle, jään itse ilman, mene tiehesi”, jätti pikkumiehen siihen ja astui edemmäksi. (KH 1927 s. 529)
106	„Gib mir ein Stück von deinem Kuchen und einen Trunk aus deiner Flasche, ich bin so hungrig und durstig.“ Antwortete der Dummling: „Ich habe aber nur Aschekuchen und saueres Bier, wenn dir das recht ist, so wollen wir uns setzen und essen.“ (GG 1997 s. 327)	”Anna minulle pala kakustasi ja kulaus pullostasi, minun on nälkä ja jano.” Tyhmeliini vastasi: ”Minulla ei ole muuta kuin tuhassa paistettua leipää ja hapanta olutta, mutta jos se kelpaa niin käykäämme istumaan ja syödään yhdessä.” (KH 1927 s. 529–530)
107	Der Dummling ging hin und hieb den Baum um, und wie er fiel , saß in den Wurzeln eine Gans, die hatte Federn von reinem Gold. Er hob sie heraus , nahm sie mit sich und ging in ein Wirtshaus, da wollte er übernachten. (GG 1997 s. 327)	Tyhmeliini kaatoi puun ja sen tyvessä oli hanhi, jonka höyhenet olivat puhdasta kultaa. Hän otti sen mukaanaan ja läksi majataloon, jossa hän aikoi olla yötä. (KH 1927 s. 530)
108	Der Wirt hatte aber drei Töchter, die sahen die Gans, waren neugierig, was das für ein wunderlicher Vogel wäre, und hätten gar gern eine von seinen goldenen Federn gehabt. (GG 1997 s. 327)	Mutta isännällä oli kolme tytärtä; he näkivät hanhen ja olivat uteliaita tietämään mikä merkillinen lintu se oli, olisivatpa halunneet yhden sen kultaisista höyhenistäkin. (KH 1927 s. 530)
109	„Sind die dabei, so kann ich auch dabei sein “ (GG 1997 s. 327)	”Koska toiset ovat siinä, niin kai minäkin” (KH 1927 s. 531)
110	Damit faßte er die jüngste an die Hand und wollte sie zurückziehen; wie er sie aber anrührte, blieb er gleichfalls hängen und mußte selber hinterdreinlaufen. (GG 1997 s. 327)	Ja kun hän tarttui nuorinta käteen kiinni ja aikoi estää häntä seuraamasta toisia, mutta hänkin takertui kiinni ja oli pakotettu perässä juoksemaan. (KH 1927 s. 531)
111	Nicht lange, so kam der Küster daher und sah den Herrn Pfarrer, der drei Mädchen auf dem Fuß folgte. (GG 1997 s. 327)	Jonkun ajan kuluttua tuli lukkari vastaan ja näki papin, joka juoksi kolmen tytön kintereillä. (KH 1927 s. 532)
112	Wie die fünf so hintereinander hertrabten, kamen zwei Bauern mit ihren Hacken vom Feld ; da rief der Pfarrer sie an und bat, sie möchten ihn und den Küster losmachen. (GG 1997 s. 327)	Kun nämä viisi henkeä juoksivat täten perätysten, tuli heitä vastaan kaksi talonpoikaa kuokat olalla. Pappi huusi heille ja pyysi heitä irrottamaan hänet ja lukkarin. (KH 1927 s. 532)
113	Der Dummling besann sich nicht lange, sondern ging gleich hinaus in den Wald...(GG 1997 s. 329)	Tyhmeliini ei vitkastellut kauan, vaan meni heti metsään. (KH 1927 s. 533)
114	„Ich habe einen ganzen Backofen voll Raspelbrot gegessen...“ (GG 1997 s. 329)	”Minä söisin kokonaisen uunillisen leipää...” (KH 1927 s. 534)
115	„ Mach dich auf und geh mit mir, du sollst dich satt essen.“ (GG 1997 s. 329)	”Tule minun mukaani, niin saat syödä kylliksesi.” (KH 1927 s. 534)
116	Es geschah einmal , daß der älteste in den Wald gehen sollte, Holz hauen, und ehe er ging , gab ihm seine Mutter einen schönen, feinen Eierkuchen und eine Flasche Wein mit, damit er nicht Hunger und Durst leide. (GG 1962 s. 208)	Lähtipä kerran vanhin veli metsään hakkaamaan halkoja. Äiti antoi hänelle evääksi hyvän, maukkaan pannukakun ja pullollisen viiniä, jottei hänen tarvitsisi kärsiä nälkää eikä janoa. (KH 1962 s. 208)
117	Darauf ging der zweite Sohn in den Wald, und die Mutter gab ihm, wie dem ältesten , einen Eierkuchen und eine Flasche Wein. (GG 1962 s. 209)	Sitten toinen poika lähti metsään, ja äiti antoi hänellekin evääksi pannukakun ja pullollisen viiniä. (KH 1962 s. 209)
118	Auch der zweite Sohn sprach ganz verständig ...(GG 1962 s. 209)	Ja tämäkin poika vastasi...(KH 1962 s. 209)
119	Als er in den Wald kam, begegnete ihm gleichfalls das alte, graue Männlein, grüßte ihn und sprach...(GG 1962 s. 209)	Kun poika tuli metsään, häntäkin vastaan tuli vanha harmaa äijä, joka tervehti ja pyysi...(KH 1962 s. 209)
120	„Wenn dir das recht ist, so wollen wir uns setzen “	”Mutta jos niistä välität, niin ruvetaan syömään.” (KH

	und essen.“ (GG 1962 s. 210)	1962 s. 209)
121	– – und das saure Bier war ein guter Wein. (GG 1962 s. 210)	– – ja olut hyväksi viiniksi. (KH 1962 s. 210)
122	Der Dummling ging hin und hieb den Baum um, und wie er fiel , saß in den Wurzeln eine Gans, die hatte Federn von reinem Gold. (GG 1962 s. 210)	Tyhmyri seurasi ukon neuvoa ja kaatoi puun, ja sen juuressa istui hanhi, jonka höyhenet olivat puhdasta kultaa. (KH 1962 s. 210)
123	Er hob sie heraus , nahm sie mit sich und ging in ein Wirtshaus, da wollte er übernachten. (GG 1962 s. 210)	Poika otti sen kainaloonsa ja meni majataloon yöksi. (KH 1962 s. 210)
124	– – es wird sich schon eine Gelegenheit finden, wo ich mir eine Feder ausziehen kann...(GG 1962 s. 210)	”Heti kun tulee tilaisuus, minä nyhtäisin siitä yhden.” (KH 1962 s. 210)
125	– – als sich eine goldene Feder zu holen...(GG 1962 s. 210)	– – hänkin aikoi siepata hanhelta höyhenen. (KH 1962 s. 210)
126	Und wie sie ihre Schwester angerührt hatte, blieb sie an ihr hängen. (GG 1962 s. 211)	– – ja tuskin hän oli kosketanut sisartaan, kun juuttui kiinni. (KH 1962 s. 210–211)
127	Am andern Morgen nahm der Dummling die Gans in den Arm, ging fort...(GG 1962 s. 211)	Aamulla Tyhmyri otti linnun kainaloonsa ja lähti pois. (KH 1962 s. 211)
128	Mitten auf dem Feld begegnete ihnen der Pfarrer, und als er den Aufzug sah , sprach er...(GG 1962 s. 211)	Niittytiellä he kohtasivat papin ja tämä puuskah-ti...(KH 1962 s. 211)
129	Schämt euch, ihr garstigen Mädchen, was lauft ihr dem jungen Burschen durchs Feld nach, schickt sich das?“ (GG 1962 s. 211)	”Hävetkää toki, tytönluntut! Kuinka te juoksentelette tuolla tavoin nuoren pojan perässä! Onko se sopivaa!” (KH 1962 s. 211)
130	Nicht lange darauf kam der Küster daher und sah den Herrn Pfarrer, der drei Mädchen auf dem Fuß folgte. Da wunderte er sich und rief: „Ei, Herr Pfarrer, wo hinaus so geschwind?“ (GG 1962 s. 211)	Nähdessään kirkkoherran juoksevan kolmen tytön kintereillä lukkari ällistyi ja huusi: ”Hei, kirkkoherra, mihin tuollainen kiire?” (KH 1962 s. 211)
131	– – und machte neue Bedingungen: er müsse ihm erst einen Mann herbeischaffen, der einen Berg voll Brot aufessen könne. (GG 1962 s. 212)	Hän pani uuden ehdon: pojan pitäisi tuoda hänen eteensä mies, joka söisi kokonaisen vuoren leipää. (KH 1962 s. 212)
132	Da gab er ihm das Schiff, das zu Land und zu Wasser fuhr, und als der König das sah , konnte er ihm seine Tochter nicht länger vorenthalten. (GG 1962 s. 213)	Ja antoi Tyhmyrille laivan, joka kulki sekä maalla että merellä, eikä kuningas voinut enää kieltää pojalta tytärtään. (KH 1962 s. 213)
133	– – gab ihm noch seine Mutter einen schönen feinen Eierkuchen...(GG 2004 s. 112)	– – äiti antoi hänelle mukaan maukkaan kakun...(KH 2008 s. 112)
134	Als er in den Wald kam, begegnete ihm gleich-falls das alte graue Männchen...(GG 2004 s. 114)	Kun Tyhmyri pääsi metsään, hän tapasi saman vanhan miekkosen...(KH 2008 s. 114)
135	Darauf nahm das Männlein Abschied. (GG 2004 s. 114)	– –
136	Der Dummling ging hin und hieb den Baum um, und wie er fiel , saß in den Wurzeln eine Gans, die hatte Federn von reinem Gold. (GG 2004 s. 114)	Tyhmyri kaatoi puun ja löysi sen juurakosta hanhen, jonka sulat olivat puhdasta kultaa. (KH 2008 s. 114)
137	Er hob sie heraus, nahm sie mit sich und ging in ein Wirtshaus, da wollte er übernachten. (GG 2004 s. 114)	Hän nosti sen ylös ja otti mukaansa majataloon, jossa aikoi yöpyä. (KH 2008 s. 114)

138	– – waren neugierig, was das für ein wunderlicher Vogel wäre , und hätten gar gern eine von seinen goldenen Federn gehabt. (GG 2004 s. 115)	– – tulivat uteliaiksi ja olisivat mielusti ottaneet itselleen yhden sen ihmeellisistä, kultaisista sulista. (KH 2008 s. 115)
139	„Schämt euch, ihr garstigen Mädchen...“ (GG 2004 s. 115)	”Hävetkää tytöt...” (KH 2008 s. 115)
140	Wie er sie aber anrührte, blieb er gleichfalls hängen und musste selber hinterdreinlaufen. (GG 2004 s. 115)	– kun hän kosketti tyttöä, myös hän jäi kiinni ja joutui juoksemaan jonon jatkona. (KH 2008 s. 115)
141	Nicht lange, so kam der Küster daher und sah den Herrn Pfarrer, der drei Mädchen auf dem Fuß folgte. (GG 2004 s. 115)	Eipä kauankaan, niin vastaan tuli suntio, joka näki papin kiiruhtavan kolmen tytön jalanjäljissä. (KH 2008 s. 115)
142	„Ei, Herr Pfarrer , wo hinaus so geschwind ?“ (GG 2004 s. 115)	”Hei, minne olette matkalla?” (KH 2008 s. 115)
143	Er kam darauf in eine Stadt, da herrschte ein König, der hatte eine Tochter, die war so ernsthaft, dass sie niemand zum Lachen bringen konnte. (GG 2004 s. 116)	Pian tämän jälkeen Tyhmyri saapui kaupunkiin, jonka kuninkaalla oli niin totinen tytär, että kukaan ei pystynyt saamaan tätä hymyilemään. (KH 2004 s. 116)
144	Darum hatte er ein Gesetz erlassen...(GG 2004 s. 116)	Siksi kuningas oli säätänyt...(KH 2008 s. 116)
145	Der Dummling war froh darüber und sprach: „ Mach dich auf und geh mit mir! Du sollst dich satt essen.“ (GG 2004 s. 118)	Tyhmyri ilahtui ja sanoi: ”Tule mukaani, niin saat syödä itsesi kylläiseksi.” (KH 2008 s. 118)
146	Da saß das alte, graue Männchen...(GG 2004 s. 119)	Siellä istui vanha miekkonen...(KH 2008 s. 119)

Liite 2 Lisäykset Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi

nro	Katkelma lähdetekstissä	Katkelma suomennoksessa
1	– – „und die Großmutter hat nichts.“ (RK 1997 s. 135)	– – ”eikä mummo saa mitään hyvää juodakseen .” (PH 1927 s. 208)
2	Rotkäppchen aber wußte nicht, was für ein böses Tier war...(RK 1997 s. 135)	Mutta Punahilkka ei tiennyt, miten paha eläin susi on...(PH 1927 s. 208)
3	– – lief vom Weg ab in den Wald hinein...(RK 1997 s. 136)	Hän juoksi tieltä metsään...(PH 1927 s. 210)
4	„Drück nur auf die Klinke“, rief die Großmutter, „ich bin zu schwach und kann nicht aufstehen.“ (RK 1997 s. 136)	”Painahan vain salpaa“, huusi mummo, ”en jaksa nousta vuoteesta .” (PH 1927 s. 210)
5	– – und es machte sich auf den Weg zu ihr. (RK 1997 s. 136)	– – ja hän alkoi kävellä mummon mökille . (PH 1927 s. 210)
6	„Daß ich dich besser hören kann.“ (RK 1997 s. 137)	”Jotta paremmin voisin kuulla sinun äänesi.” (PH 1927 s. 211)
7	Wie er ein paar Schnitte getan hatte, da sah er das rote Käppchen leuchten...(RK 1997 s. 137)	”Kun oli leikattu vähän matkaa, pilkisti punainen hilkka vatsasta esiin ...(PH 1927 s. 212)
8	Rotkäppchen aber wußte nicht, was für ein böses Tier war, und fürchtete sich nicht vor ihm. (RK 1962 s. 144)	Mutta Punahilkka ei ollenkaan tiennyt miten ilkeä eläin susi on eikä osannut yhtään pelätä tätä. (PH 1962 s. 144)
9	„Schönen Dank, Wolf.“ (RK 1962 s. 144)	”Päivää, päivää, susi”, Punahilkka vastasi . (PH

		1962 s. 144)
10	„Zur Großmutter.“ (RK 1962 s. 144)	” Minä menen isoäidin luokse.” (PH 1962 s. 144)
11	„Was trägst du da unter der Schürze?“ (RK 1962 s. 144)	”Mitä sinulle on kopassasi liinan alla?” (PH 1962 s. 144)
12	„Rotkäppchen, wo wohnt deine Großmutter?“ (RK 1962 s. 144)	” Sanopa , Punahilkka, missä isoäitisi asuu?” (PH 1962 s. 144)
13	„Rotkäppchen, sieh einmal die schönen Blumen...” (RK 1962 s. 145)	” Kuulepas , Punahilkka, oletko huomannut miten kauniita kukkia...” (PH 1962 s. 145)
14	„Wer ist draußen?“ (RK 1962 s. 145)	”Kuka siellä?”, kysyi isoäiti . (PH 1962 s. 145)
15	„Rotkäppchen, das bringt dir Kuchen und Wein, mach auf!“ (RK 1962 s. 146)	”Punahilkka”, vastasi susi . ”Minä tuon sinulle kakkua ja muuta hyvää. Avaapa ovi!” (PH 1962 s. 145)
16	„Ich bin zu schwach und kann nicht aufstehen.“ (PH 1962 s. 146)	”Olen kovin heikkona ja enkä jaksa nousta vuoteesta .” (PH 1962 s. 146)
17	„Ei, Großmutter, was hast du für große Ohren!“ (RK 1962 s. 147)	”Mutta, isoäiti”, kysyi Punahilkka , ”miten sinulla on noin isot korvat?” (PH 1962 s. 147)
18	„Aber, Großmutter, was hast du für ein entsetzlich großes Maul!“ (RK 1962 s. 148)	”Mutta sanohan , isoäiti, miksi sinulla on noin hirmuisen suuri suu?” (PH 1962 s. 147)
19	– – und verschlang das arme Rotkäppchen. (RK 1962 s. 148)	– – ja nielaisi pienen Punahilkka-raukan. (PH 1962 s. 148)
20	Und dann kam die alte Großmutter auch noch lebendig heraus und konnte kaum atmen. (RK 1962 s. 149)	Sitten saatiin vielä vanha isoäitikin pois suden vatsasta. Hän oli hyvässä kunnossa vaikka niin hengästyksissään, että vain huohotti . (PH 1962 s. 149)
21	– – hieß es nur das Rotkäppchen. (RK 2004 s. 64)	Siitä lähtien häntä alettiin kutsua Punahilkaksi. (PH 2008 s. 64)
22	„Was trägst du unter der Schürze?“ (RK 2004 s. 64)	”Mitä kannat korissasi liinan alla?” (PH 2008 s. 64)
23	„Noch eine gute Viertelstunde weiter im Wald, unter den drei großen Eichbäumen, da steht ihr Haus, unten sind die Nußhecken, das wirst du ja wissen“, sagte Rotkäppchen. (RK 2004 s. 66)	” Isoäidin tupa on vielä runsaan vartin matkan päässä metsässä kolmen suuren tammen alla. Siellä on pähkinäpensaita, kuten varmaan tiedätkin”, sanoi Punahilkka. (PH 2008 s. 64)
24	Der Wolf dachte bei sich: Das junge, zarte Ding, das ist ein fetter Bissen, der wird noch besser schmecken als die Alte. (RK 2004 s. 66)	Susi ajatteli mielessään: ”Tämä nuori, murea tyttö on hiukan lihavampi ja maistuu toki paremmalta kuin sitkeä vanhus.” (PH 2008 s. 66)
25	„Wenn ich der Großmutter einen frischen Strauß mitbringe, wird ihr auch Freude machen!“ (RK 2004 s. 67)	”Kun vien mukanani kimpun tuoreita metsäkukkia , isoäiti tulee iloiseksi.” (PH 2008 s. 66)
26	„Wer ist draußen?“ (RK 2004 s. 67)	”Kuka siellä?” kysyi isoäiti . (PH 2008 s. 67)
27	„Rotkäppchen, das bringt Kuchen und Wein. Mach auf!“ (RK 2004 s. 67)	” Täällä on Punahilkka. Avaa ovi, niin tuon sinulle kakkua ja mehua!” (PH 2008 s. 67)
28	– – und er ging ohne ein Wort zu sprechen gerade zum Bett der Großmutter und verschluckte sie. (RK 2004 s. 67)	– – ja tallusti sanaakaan sanomatta suoraan isoäidin luokse ja nielaisi tämän kokonaisena . (PH 2008 s. 67)
29	„Ei, Großmutter, was hast du für große Ohren!“ (PH 2004 s. 67)	”Miksi sinulla on niin suuret korvat?” kysyi Punahilkka . (PH 2008 s. 67)
30	„Dass ich dich besser hören kann.“ (RK 2004 s. 67)	”Jotta voisin kuulla sinut paremmin”, isoäiti vastasi . (PH 2008 s. 67)

31	Wie er ein paar Schnitte getan hatte, da sah er das rote Käppchen leuchten, und noch ein paar Schnitte, da sprang das Mädchen heraus und rief: „Ach, wie war ich erschrocken, wie wars so dunkel in dem Wolf seinem Leib!“ (RK 2004 s. 70)	Kun hän oli tehnyt pari viiltoa, hän näki punaisen hilkan pilkistävän vatsasta , ja vielä parin viillon jälkeen sieltä hypähti ulos tyttö, joka huudahti: ”Voi miten minä pelästyin, suden vatsassa oli kovin pimeää!” (PH 2008 s. 70)
32	Da stieg der Geruch von den Würsten dem Wolf in die Nase...(RK 2004 s. 71)	Makkaran tuoksu alkoi leijaillla katolla odottavan suden kuonoon. (PH 2008 s. 71)
33	Da erschrak die Königin und ward gelb und grün vor Neid. (SW 1997 s. 250)	Silloin kuningatar pelästyi ja hänen kasvonsa muuttuivat kateudesta keltaisiksi ja vihreiksi. (LM 1927 s. 399)
34	– – sahen sie, daß jemand darin gewesen war, denn es stand nicht alles so in der Ordnung, wie es verlassen hatte. (SW 1997 s. 251)	– – niin he huomasivat, että joku oli käynyt siellä, sillä kaikki ei ollut samassa järjestyksessä kuin heidän kotoa lähtiessään. (LM 1927 s. 402)
35	Der erste sprach...(SW 1997 s. 251)	Ensimmäinen kääpiö sanoi...(LM 1927 s. 402)
36	Der zweite...(SW 1997 s. 251)	Toinen sanoi ...(LM 1927 s. 402)
37	Der dritte...(SW 1997 s. 251)	Kolmas sanoi ...(LM 1927 s. 402)
38	Der vierte...(SW 1997 s. 251)	Neljäs sanoi ...(LM 1927 s. 402)
39	Der fünfte...(SW 1997 s. 251)	Viides sanoi ...(LM 1927 s. 402)
40	Der sechste...(SW 1997 s. 251)	Kuudes sanoi ...(LM 1927 s. 402)
41	Der siebente...(SW 1997 s. 251)	Seitsemäs sanoi ...(LM 1927 s. 402)
42	Dann sah sich der erste um und sah, daß auf seinem Bett eine kleine Delle war, da sprach er: „Wer hat in mein Bettchen getreten?“ (SW 1997 s. 251)	Sitten ensimmäinen kääpiö katseli ympärilleen huoneessa ja huomasi, että hänen vuoteessaan on pieni syvennys. ”Kuka on astunut vuoteeseeni?” sanoi hän. (LM 1927 s. 402–403)
43	Nun rief er die andern, die kamen herbeigelaufen und schrien vor Verwunderung...(SW 1997 s. 251–252)	Hän kutsui nyt toiset vuoteensa ääreen ; nämä kiiruhtivat lähemmäksi ja huudahtivat ihmetyksensä. (LM 1927 s. 403)
44	Als es Morgen war, erwachte Sneewittchen, und wie es die sieben Zwerge sah, erschrak es. (SW 1997 s. 252)	Aamulla Lumikki heräsi, ja nähdessään nuo seitsemän kääpiötä hän pelästyi pahasti . (LM 1927 s. 403)
45	Sie waren aber freundlich und fragten: „Wie heißt du?“ (SW 1997 s. 252)	Mutta nämä olivat hänelle ystävällisiä ja kysyivät: ”Mikä on sinun nimesi?” (LM 1927 s. 403)
46	Sneewittchen hatte kein Arg, stellte sich vor sie und ließ sich mit dem neuen Schnürriemen schnüren...(SW 1997 s. 253)	Lumikki ei epäillyt mitään pahaa, asettui eukon eteen seisomaan ja antoi hänen pujottaa uudet paulat liiviinsä . (LM 1927 s. 406)
47	Äußerlich sah er schön aus, mit roten Backen, daß jeder, der ihn erblickte, Lust danach bekam, aber wer ein Stückchen davon aß, der mußte sterben. (SW 1997 s. 255)	Ulkonaisesti se näytti erittäin kauniilta; se oli valkea ja punaposkinen, niin että jokainen, joka sen näki, halusi syödä sitä, mutta pieninkin pala tuotti heti kuoleman. (LM 1927 s. 409)
48	– – so konnte es nicht länger widerstehen, streckte die Hand hinaus und nahm die giftige Hälfte. (SW 1997 s. 255)	– – niin ei hän voinut enää vastustaa haluaan, vaan ojensi kätensä ikkunasta ulos ja sai myrkyllisen puoliskon. (LM 1927 s. 409–410)
49	– – legten es hinein und schrieben mit goldenen Buchstaben seinen Namen darauf, und daß es eine Königstochter wäre. (SW 1997 s. 256)	– – laskivat hänet siihen lepäämään ja kirjoittivat kultaisin kirjaimin hänen nimensä arkkuun sekä merkitsivät , että hän oli kuninkaantytär. (LM 1927 s. 411)
50	Und wie sie hineintrat, erkannte sie Sneewittchen, und vor Angst und Schrecken stand sie da und konnte sich nicht regen. (SW 1997 s. 258)	Ja kun hän astui saliin, tunsi hän Lumikin, ja pelosta ja tuskasta hän jäi paikalleen seisomaan voimatta liikuttaa jäsentäkään . (LM 1927 s. 413)
51	Da mußte sie in die rotglühenden Schuhe treten	Eikä siinä auttanut mikään : hänen täytyi ottaa

	und so lange tanzen, bis sie tot zur Erde fiel. (SW 1997 s. 258)	hehkuvat kengät jalkaansa ja tanssia niin kauan, kunnes hän kaatui kuolleen maahan. (LM 1927 s. 413)
52	Es war einmal mitten im Winter, die Schneeflocken fielen wie Federn vom Himmel herab. (SW 1962 s. 48)	Tapahtuipa kerran keskellä talvea, kun lumihuutalet putoilivat pilvistä pehmeinä kuin höyhenet... (LM 1927 s. 48)
53	Da saß eine Königin an einem Fenster, das einen Rahmen von schwarzem Ebenholz hatte, und nähte. (SW 1962 s. 48)	– – että kuningatar istui ompelemassa lennansa ikkunassa, jonka puitteet olivat mustaa eebenpuuta. (LM 1962 s. 48)
54	Bald darauf bekam sie ein Töchterlein, das war so weiß wie Schnee so rot wie Blut und so schwarzhaarig wie Ebenholz und wurde darum das Schneewittchen genannt. (SW 1962 s. 48)	Vähän ajan kuluttua hänelle syntyi pikkuinen tyttö, jonka iho oli valkea kuin lumi posket punaiset kuin veri ja tukka musta kuin eebenpuu; sen tähden tyttö sai nimen Lumikki. (LM 1962 s. 48)
55	Es war eine schöne Frau... (SW 1962 s. 48–49)	Uusi kuningatar oli hyvin kaunis... (LM 1962 s. 48)
56	Da stand ein weißgedecktes Tischlein mit sieben kleinen Tellern, jedes Tellerlein mit seinem Löfflein, ferner sieben Messerlein und Gäbelein und sieben Becherlein. (SW 1962 s. 51)	Keskellä lattiaa oli pieni pöytä, jolla oli valkea liina. Liinalla oli seitsemän pientä lautasta, ja jokaisen lautasen vieressä oli lusikka ja veitsi ja haarukka sekä pieni maitokuppi. (LM 1962 s. 51)
57	– – das einen war zu lang, das andere zu kurz. (SW 1962 s. 51)	Ensimmäinen oli pitkä, toinen lyhyt, kolmas kova, neljäs kapea . (LM 1962 s. 51)
58	– – bis endlich das siebente recht war. (SW 1962 s. 51)	Vihdoin hän tuli seitsemännelle vuoteelle , ja se oli kuin hänelle tehty. (LM 1962 s. 51)
59	Als der siebente aber in sein Bett sah, erblickte er Schneewittchen, das lag darin und schlief. (SW 1962 s. 52)	Mutta kun seitsemäs pikku mies juoksi vuoteensa viereen, hän näki siinä Lumikin ja kutsui toisia. (LM 1962 s. 52)
60	Der siebente Zwerg aber schlief bei seinen Kameraden, bei jedem eine Stunde, dann war die Nacht herum. (SW 1962 s. 52)	Seitsemäs kääpiö, jonka vuoteessa hän oli , nukkui yhden tunnin jokaisen toverinsa sängyssä. Niin kului yö. (LM 1962 s. 52)
61	Als es Morgen war, erwachte Schneewittchen, und wie es die sieben Zwerge sah, erschrak es. (SW 1962 s. 52)	Aamun sarastaessa Lumikki heräsi, ja kun hän näki nuo seitsemän pikku miestä, hän säikähti pahanpäiväisesti . (LM 1962 s. 52)
62	Die Königin aber, die Schneewittchens Lunge und Leber gegessen zu haben glaubte, dachte, sie sei wieder die Allerschönste, trat vor ihren Spiegel und sprach... (SW 1962 s. 53)	Kuningatar, joka Lumikin kuolleen, uskoi nyt vihdoinkin olevansa maailman kaunein nainen. Eräänä päivänä hän pysähtyi peilin eteen ja sanoi... (LM 1962 s. 53)
63	„Schnürriemen in allen Farben“ (SW 1962 s. 54)	”Kaikenvärisiä nauhoja ja nyörejä liivinpauloiksi .” (LM 1962 s. 54)
64	„Diese ehrliche Frau kann ich hereinlassen...“ (SW 1962 s. 54)	” Totta kai minä voin päästää tuon kelpo vaimon sisään...” (LM 1962 s. 54)
65	„Kind“, sprach die alte, „wie du aussiehst! Komm, ich will dich einmal ordentlich schnüren.“ (SW 1962 s. 54)	”Lapsi kulta, miltä sinä näytät!” päivitteli eukko. ”Tulehan, minä nyöritän liivisi siististi.” (LM 1962 s. 54)
66	Schneewittchen hegte keinen Verdacht, stellte sich vor sie und ließ sich mit dem neuen Schnürriemen das Mieder schnüren. (SW 1962 s. 54)	Pahaa aavistamatta Lumikki seisoi hänen edessään ja antoi hänen vaihtaa samettiliiviinsä uuden paulan. (LM 1962 s. 54)
67	Sie hoben es in die Höhe, und weil sie sahen, daß	Mutta kohottaessaan tyttöä he huomasivat, että

	es zu fest geschnürt war, schnitten sie den Schnürriemen entzwei. (SW 1962 s. 55)	hänen pukunsa oli liian kireällä, ja katkaisivat nyörin. (LM 1962 s. 55)
68	Nun lag Schneewittchen lange, lange Zeit in dem Sarg...(SW 1962 s. 59)	Kauan aikaa Lumikki makasi rauhallisena arkussaan. (LM 1962 s. 59)
69	-- denn es war noch so weiß wie Schnee so rot wie Blut...(SW 1962 s. 59)	Hänen ihonsa oli vielä valkea kuin lumi posket punaiset kuin veri...(LM 1962 s. 59)
70	Der Königssohn sagte voll Freude: „Du bist bei mir“...(SW 1962 s. 60)	”Olet turvassa minun luonani”, vastasi prinssi säteillen ilosta. (LM 1962 s. 60)
71	-- das war so weiß wie Schnee so rot wie Blut...(SW 2004 s. 72)	-- jonka iho oli valkea kuin lumi huulet punaiset kuin veri...(LM 2008 s. 72)
72	Da fing es an zu laufen und lief über die spitzen Steine und durch die Dornen...(SW 2004 s. 74)	Silloin hän lähti juoksemaan yli terävien kivien ja läpi piikkipensain, ja villieläimet juoksivat hänen ohitseensa...(LM 2008 s. 74)
73	In dem Häuschen war alles klein, aber so zierlich und reinlich, dass es nicht zu sagen ist. (SW 2004 s. 74)	Mökissä kaikki oli pientä, mutta kodikasta ja moitteettoman siistiä. (LM 2008 s. 74)
74	Der zweite: „Wer hat von meinem Tellerchen gegessen?“ (SW 2004 s. 74)	Toinen jatkoi : ”Kuka on syönyt lautaseltani?” (LM 2008 s. 75)
75	Der dritte: „Wer hat von meinem Brötchen genommen?“ (SW 2004 s. 74)	Siihen kolmas: ”Kuka on haukannut leipääni?” (LM 2008 s. 76)
76	Der vierte: „Wer hat von meinem Gemüschchen gegessen?“ (SW 2004 s. 74)	Mihin neljäs: ”Kuka on nakertanut vihanneksiani?” (LM 2008 s. 76)
77	Der fünfte: „Wer hat mit meinem Gabelchen gestochen?“ (SW 2004 s. 74)	Johon viides: ”Kuka on käyttänyt haarukkaani?” (LM 2008 s. 76)
78	Der sechste: „Wer hat mit meinem Messerchen geschnitten?“ (SW 2004 s. 74)	Ja kuudes: ”Kuka on leikannut veitselläni?” (LM 2008 s. 76)
79	Der siebente: „Wer hat aus meinem Becherlein getrunken?“ (SW 2004 s. 74)	Ja lopulta seitsemäs: ”Kuka on juonut pikaristani?” (LM 2008 s. 76)
80	„Die ehrliche Frau kann ich hereinlassen”, dachte Schneewittchen, riegelte die Türe auf und kaufte sich den hübschen Schnürriemen. (SW 2004 s. 79)	”Rehellen kauppiaan voin toki laskea sisään”, ajatteli Lumikki, avasi salvan ja osti pukuunsa sievän nyörin. (LM 2008 s. 79)
81	„Kind”, sprach die Alte, „wie du aussiehst!“ (SW 2004 s. 79)	” Hyvä lapsi, miltä sinä näytät!” sanoi vanhus. (LM 2008 s. 79)
82	„Komm, ich will dich einmal ordentlich schnüren.“ (SW 2004 s. 79)	”Anna kun nyöritän pukusi kunnolla.” (LM 2008 s. 79)
83	Schneewittchen hatte kein Arg, stellte sich vor sie und ließ sich mit dem neuen Schnürriemen schnüren... (SW 2004 s. 79)	Lumikki ei aavistanut pahaa vaan asettui eukon eteen ja antoi nyörittää pukunsa nyörillä. (LM 2008 s. 79)
84	Schneewittchen schaute heraus und sprach...(SW 2004 s. 80)	Lumikki katsoi ulos ikkunasta ja sanoi... (LM 2008 s. 80)
85	Sie klopfte an, Schneewittchen streckte den Kopf zum Fenster heraus und sprach: „Ich darf keinen	Hän koputti oveen , jolloin Lumikki pisti päänsä ulos ikkunasta ja sanoi: ”En saa päästää ketään

	Menschen einlassen, die sieben Zwerge haben mirs verboten.“ (SW 2004 s. 81)	sisälle, sillä seitsemän kääpiötä ovat kieltäneet minua tekemästä niin.” (LM 2008 s. 81–82)
86	„Nein“, sprach Schneewittchen, „ich darf nichts annehmen.“ (SW 2004 s. 82)	”Ei”, sanoi Lumikki, ”en saa ottaa keneltäkään mitään.” (LM 2008 s. 82)
87	Da betrachtete es die Königin...(SW 2004 s. 82)	Silloin kauhistuttava kuningatar katsahti häneen...(LM 2008 s. 82)
88	Sie hoben es auf, suchten, ob sie was Giftiges fänden...(SW 2004 s. 82)	He nostivat tytön ylös ja alkoivat etsivät myrkyllisiä esineitä . (LM 2008 s. 82)
89	Sie sprachen...(SW 2004 s. 82)	Silloin he sanoivat...(LM 2008 s. 82)
90	– – einer von ihnen blieb immer dabei und bewachte ihn. (SW 2004 s. 84)	– – yksi heistä istui aina arkun vierellä vahdissa. (LM 2008 s. 84)
91	– – denn es war noch so weiß als Schnee, so rot als blut...(SW 2004 s. 85)	– – sillä hänen ihonsa oli yhä valkoinen kuin lumi, huulensa punaiset kuin veri...(LM 2008 s. 85)
92	– – und sprach...(SW 2004 s. 86)	Sitten hän sanoi...(LM 2008 s. 86)
93	Zu dem Fest war aber auch Schneewittchens gottlose Stiefmutter einladen. (SW 2004 s. 86–87)	Hää juhlaan oli kutsuttu myös Lumikin julma äiti-puoli. (LM 2008 s. 87)
94	Es geschah, daß der älteste in den Wald gehen wollte, Holz hauen, und eh er ging, gab ihm noch seine Mutter einen schönen feinen Eierkuchen und eine Flasche Wein mit, damit er nicht Hunger und Durst litte. (GG 1997 s. 327)	Sattuipa, että vanhin veli alkoi lähteä metsään puita hakkaamaan, ja ennen hänen lähtöään antoi äiti hänelle kauniin munakakun ja pullollisen viiniä eväiksi , jotta hän ei näkisi nälkää eikä kärsisi janoa. (KH 1927 s. 528)
95	– – er mußte heimgehen und sich verbinden lassen. (GG 1997 s. 327)	– – hänen täytyi palata kotiin ja sidottaa haavansa . (KH 1927 s. 528)
96	Darauf ging der zweite Sohn in den Wald, und die Mutter gab ihm, wie dem ältesten, einen Eierkuchen und eine Flasche Wein. (GG 1997 s. 327)	Sitten läksi toinen poika metsään, ja äiti antoi hänelle, samoin kuin vanhimmallekin, munakakun ja viinipullon eväiksi . (KH 1927 s. 528–529)
97	Die Strafe blieb nicht aus, als er ein paar Hiebe am Baum getan, hieb er sich ins Bein, daß er mußte nach Hause getragen werden. (GG 1997 s. 327)	Rangaistus ei jäänyt häneltäkään saamatta: hakattuaan pari kertaa puuta hän satutti kirveen jalkaansa ja oli kannettava kotiin. (KH 1927 s. 529)
98	Bald danach kam die zweite...(GG 1997 s. 327)	Hetken kuluttua tuli toinenkin sisar ... (KH 1927 s. 530)
99	Endlich kam auch die dritte...(GG 1997 s. 327)	Vihdoin saapui paikalle kolmaskin sisar ... (KH 1927 s. 531)
100	„Sind die dabei, so kann ich auch dabei sein“, und sprang herzu, und wies sie ihre Schwester angerührt hatte, so blieb sie an ihr hängen. So mußten sie die Nacht bei der Gans zubringen. (GG 1997 s. 327)	”Koska toiset ovat siinä, niin kai minäkin”, ja hän kiiruhti lähemmäksi, ja heti kun hän oli kosketanut sisartaan, takertui hän häneen kiinni. Niinpä heidän piti viettää koko yö hanhen luona. (KH 1927 s. 531)
101	Da verwunderte er sich und rief...(GG 1997 s. 327)	Hän ihmetteli suuresti ja huusi...(KH 1927 s. 532)
102	Wie die fünf so hintereinander hertrabten, kamen zwei Bauern mit ihren Hacken vom Feld...(GG 1997 s. 327)	Kun nämä viisi henkeä juoksivat täten perätysten, tuli heitä vastaan kaksi talonpoikaa kuokat olalla . (KH 1927 s. 532)

103	– – fing sie überlaut an zu lachen und wollte gar nicht wieder aufhören. (GG 1997 s. 327)	– – alkoi hän ääneensä nauraa ja nauroi niin , että töin tuskin saattoi enää lakata nauramasta. (KH 1927 s. 532)
104	„Ich habe so großen Durst und kann ihn nicht lösen,...“ (GG 1997 s. 329)	”Minua vaivaa ääretön jano, enkä voi sitä millään sammuttaa...”(KH 1927 s. 533)
105	Der Dummling forderte zum drittenmal seine Braut...(GG 1997 s. 329)	Tyhmeliini vaati nyt kolmannen kerran puolisoaan...(KH 1927 s. 543)
106	– – er wurde verachtet, verspottet und bei jeder Gelegenheit zurückgesetzt. (GG 1962 s. 208)	Kaikki tätä nuorinta halveksivat ja pitivät pilkkaamaan ja häntä sysittiin aina syrjään. (KH 1962 s. 208)
107	– – daß er heimgehen und sich verbinden lassen mußte. (GG 1962 s. 209)	– – ja hänen täytyi lähteä kotiin sidottamaan haavaa . (KH 1962 s. 209)
108	– – als er ein paar Hiebe am Baum getan hatte, hieb er sich ins Bein, daß er nach Hause getragen werden mußte. (GG 1962 s. 209)	Iskettyään puuta pari kertaa hän löi säärensä niin pahasti , että hänet täytyi kantaa kotiin. (KH 1962 s. 209)
109	Darauf nahm das Männlein Abschied. (GG 1962 s. 210)	Sitten hän sanoi hyvästi ja lähti. (KH 1962 s. 209)
110	Bald danach kam die zweite und hatte keinen anderen Gedanken, als sich eine goldene Feder zu holen...(GG 1962 s. 210)	Hetken kuluttua toinen tytär tuli huoneeseen ; hänkin aikoi siepata hanhelta höyhenen. (KH 1962 s. 210)
111	Endlich kam auch die dritte in gleicher Absicht. (GG 1962 s. 210)	Viimein tuli kolmaskin tytär sisään mielessään sama tuuma. (KH 1962 s. 210)
112	„Bleib weg, um Himmels willen, bleib weg!“ (GG 1962 s. 210–211)	”Pysy meistä kaukana, pysy ihmeessä kaukana!” (KH 1962 s. 210)
113	Damit faßte er die jüngste an der Hand und wollte sie zurückziehen. (GG 1962 s. 211)	Ja hän tarttui nuorinta tyttöä kädestä vetääkseen hänet pois. (KH 1962 s. 211)
114	Wie die fünf so hintereinander hertrabten, kamen zwei Bauern mit ihren Hacken vom Feld. (GG 1962 s. 211)	Näin nämä viisi laukkasivat peräkkäin. Sattuipa silloin tulemaan kaksi talonpoikaa kuokkineen pelloilta. (KH 1962 s. 211–212)
115	– – und sagte, er müsse ihm erst einen Mann bringen, der einen Keller voll Wein austrinken könnte. (GG 1962 s. 212)	Ensiksi hän vaati, että pojan täytyi tuoda hänen eteensä mies, joka joisi tyhjäksi koko kellarillisen viiniä. (KH 1962 s. 212)
116	„Da kann ich dir helfen“, sagte der Dummling, „komm nur mit mir, du sollst genug haben.“ Er führte ihn darauf in des Königs Keller, und der Mann machte sich über die großen Fässer...(GG 1962 s. 212)	”Minäpä voin auttaa sinua”, sanoi Tyhmyri, ”tule vain mukaani, niin saat viiniä mielin määrin.” Ja hän vei miehen kuninkaan linnan kellariin, missä tämä kävi isojen viinitynnyrien kimppuun...(KH 1962 s. 212)
117	Da saß auf demselben Platz ein Mann, der schnürte sich den Leib mit einem Riemen zusammen...(GG 1962 s. 212)	Samalla paikalla kuin aikaisemminkin istui mies, joka kiristi äreän näköisenä suolivyötään ... (KH 1962 s. 212)
118	„Mein Magen blieb leer, und ich muß meinen Riemen zuschnüren, wenn ich nicht Hungers sterben soll.“ (GG 1962 s. 212)	Vatsani jäi aivan tyhjäksi, ja minun täytyy kiristää suolivyötä , muuten kuolen nälkään. (KH 1962 s. 212)
119	Der Dummling ging geradewegs in den Wald. (GG 1962 s. 213)	Tyhmyri meni oikopäätä metsään vanhalle paikalle . (KH 1962 s. 213)
120	Davon hieß der jüngste der Dummling und wurde verachtet und verspottet und bei jeder Gelegenheit zurückgesetzt. (GG 2004 s. 112)	Nuorinta kutsuttiin Tyhmyriksi ja häntä halveksittiin, ivattiin ja aina tilaisuuden tullen syrjittiin. (KH 2008 s. 112)
121	Als er in den Wald kam, begegnete ihm ein altes, graues Männlein...(GG 2004 s. 112)	Kun poika saapui metsään, hän kohtasi vanhan, harmaap artaisen miekkosen... (KH 2008 s. 112)
122	– – hieb er sich ins Bein...(GG 2004 s. 112)	– – hän osui jalkaansa niin pahasti ... (KH 2008 s.112)

123	– – und hätten gar gern eine von seinen goldenen Federn gehabt. (GG 2004 s. 115)	– – olisivat mieluusti ottaneet itselleen yhden sen ihmeellisistä , kultaisista sulista. (KH 2008 s. 115)
124	Die älteste Dachte...(GG 2004 s. 115)	Vanhin tytär ajatteli... (KH 2008 s. 115)
125	Bald danach kam die Zweite...(GG 2004 s. 115)	Pian tämä jälkeen tuli paikalle toinen tytär ... (KH 2008 s. 115)
126	Endlich kam auch die Dritte in gleicher Absicht. (GG 2004 s. 115)	Lopulta tuli kolmaskin sisar samoissa aikeissa. (KH 2008 s. 115)
127	Damit fasste er die Jüngste an die Hand und wollte sie zurückziehen. (GG 2004 s. 115)	Siinä samalla hän tarttui nuorinta tyttöä kädestä pysäyttääkseen tämän...(KH 2008 s. 115)
128	– – lief auf ihn...(GG 2004 s. 115)	Suntio juoksi papin luokse...(KH 2008 s. 115)
129	– – so blieben sie hängen und waren ihrer nun siebene, die dem Dummling mit der Gans nachliefen. (GG 2004 s. 116)	– – kun he jäivät kiinni, ja joutuivat juoksemaan jonossa Tyhmyrin ja hanhen perässä. (KH 2008 s. 116)
130	Der Dummling, als er das hörte, ging mit seiner Gans und ihrem Anhang...(GG 2004 s. 116)	Tästä kuultuaan Tyhmyri meni hanhensa ja sen perässä kulkevan letkan kanssa kuninkaantytären eteen...(KH 2008 s. 116)
131	Der Dummling dachte an das graue Männchen, das könnte ihm wohl helfen...(GG 2004 s. 118)	Tyhmyri ajatteli, että harmaapartainen miekkonen pystyisi ehkä auttamaan häntä. (KH 2008 s. 118)
132	„Komm nur mit, du sollst satt haben.“ (GG 2004 s. 118)	„uule vain mukaani, niin saat juoda kylliksesi.“ (KH 2008 s. 118)
133	„Mein Magen bleibt leer, und ich muss mich nur zuschnüren, wenn ich nicht Hungers sterben soll.“ (GG 2004 s. 118)	„Vatsani pysyy tyhjänä ja minun pitää kiristää nälkävyötä , jotta en nääntyisi.“ (KH 2004 s. 118)
134	Der Mann aber aus dem Walde stellte sich davor...(GG 2004 s. 118)	Metsästä löytynyt mies astui esiin... (KH 2008 s. 119)

Liite 3 Korvaukset Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahani

nro	Katkelma lähdetekstissä	Katkelma suomennoksessa
1	Es war einmal eine kleine süße Dirne, die hatte jedermann lieb, der sie nur ansah, am allerliebsten aber ihre Großmutter, die wußte gar nicht, was sie alles dem Kinde geben sollte. (RK 1997 s. 135)	Olipa kerran pieni kiltti tyttö, jota kaikki ihmiset rakastivat, mutta rakkain hän oli mummolleen, joka ei tiennyt mitä kaikkea hyvää olisi tahtonut antaa lapselle. (PH 1927 s. 207)
2	– – „sie ist krank und schwach und wird sich daran laben .“ (RK 1997 s. 135)	”Hän on sairas ja heikko voimiltansa; ne vahvistavat häntä varmaan.” (PH 1927 s. 208)
3	„Mach dich auf, bevor es heiß wird, und wenn du hinauskommst, so geh hübsch sittsam und lauf nicht vom Weg ab , sonst fällst du und zerbrichst das Glas, und die Großmutter hat nichts.“ (RK 1997 s. 135)	„Mutta lähde matkaan, ennenkuin tulee kuuma, ja pysyttele kauniisti tiellä äläkä juoksentele metsään , muuten rikot pullon eikä mummo saa mitään hyvää juodakseen.” (PH 1927 s. 208)
4	„ Schönen Dank , Wolf.“ (RK 1997 s. 135)	” Jumal`antakoon , susi.” (PH 1927 s. 208)
5	„Noch eine gute Viertelstunde weiter im Wald , unter den drei großen Eichbäumen, da steht ihr Haus, unten sind die Nußhecken, das wirst du ja wissen“, sagte Rotkäppchen. (RK 1997 s. 136)	”Noin neljänneksen päässä täältä , kahden suuren tammen varjossa seisoo talo, ja ympärillä on pähkinäpensaikko, etkö sinä nyt sitä tiedä”, sanoi Punahilkka. (PH 1927 s. 209)
6	Der Wolf dachte bei sich: „Das junge zarte Ding, das ist ein fetter Bissen, der wird noch besser	Susi tuumi itsekseen: ”Tuo nuori hento tyttö olisi erinomainen makupala, se maistuisi vieläkin pa-

	schmecken als die Alte: du mußt es listig anfangen, damit du beide erschnappst.“ (RK 1997 s. 136)	remmalta kuin vanha eukko. Olepa nyt oikein viekas, niin saat kummankin.” (PH 1927 s. 209)
7	Da ging er Weilchen neben Rotkäppchen her, dann sprach er: „Rotkäppchen, sieh einmal die schönen Blumen, die ringsumher stehen , warum guckst du dich nicht um? (RK 1997 s. 136)	Hetken aikaa susi istui Punahilkkan rinnalla, sitten hän sanoi: ”Punahilkka, katsohan noita kauniita kukkia, jotka kasvavat tienpuolella ; miksikä et katso ympärilläsi? (PH 1927 s. 209)
8	Du gehst ja für dich hin, als wenn du zur Schule gingst, und ist so lustig draußen in dem Wald. “ (RK 1997 s. 136)	”Sinähän astut niin vakavana kuin olisit kouluun menossa, ja kuitenkin metsässä on niin kaunista. ” (PH 1927 s. 209)
9	Rotkäppchen schlug die Augen auf, und als es sah, wie die Sonnenstrahlen durch die Bäume hin und her tanzten ... (RK 1997 s. 136)	Punahilkka avasi silmänsä, ja kun hän näki, miten auringonsäteet kisailivat puiden lomissa... (PH 1927 s. 209)
10	„Wenn ich der Großmutter einen frischen Strauß mitbringe, der wird ihr auch Freude machen; es ist so früh am Tag, daß ich doch zu rechter Zeit ankomme“ (RK 1997 s. 136)	”Jos tuon mummolle kukkasia , niin ne tuottavat hänelle iloa; on vielä niin varhainen aamu, että ennätänhän minä sittenkin vielä ajoissa perille.” (PH 1927 s. 209–210)
11	– – lief vom Weg ab in den Wald hinein und suchte Blumen. (RK 1997 s. 136)	Hän juoksi tieltä metsään ja alkoi poimia kukkia. (PH 1927 s. 210)
12	„Rotkäppchen, das bringt Kuchen und Wein, mach auf.“ (RK 1997 s. 136)	”Punahilkka, minä tuon leipää ja viiniä, avaa ovi.” (PH 1927 s. 210)
13	Rotkäppchen aber war nach den Blumen herumgelaufen , und als es so viel zusammen hatte, daß es keine mehr tragen konnte, fiel ihm die Großmutter wieder ein, und es machte sich auf den Weg zu ihr . (RK 1997 s. 136)	Punahilkka oli sillä välin poiminut kukkia, ja kun hänellä oli siksi paljon kerättynä, ettei hän jaksanut sen enempää kantaa, muistui mummo jälleen hänen mieleensä, ja hän alkoi kävellä mummon mökille . (PH 1927 s. 210)
14	Es wunderte sich, daß die Türe aufstand, und wie es in die Stube trat , so kam es ihm so seltsam darin vor, daß er dachte: „Ei, du mein Gott, wie ängstlich wir mir`s heute zumut, und bin sonst so gerne bei Großmutter!“ (RK 1997 s. 136)	Hän huomasi ihmeekseen, että ovi oli auki, ja kun hän astui sisään , tuntui hänestä siellä niin oudolta, että hän tuumi: ”Voi hyvänen aika, miten minua tänään ahdistaa, vaikka olen muulloin aina niin kernaasti ollut mummon luona!” (PH 1927 s. 210–211)
15	Es rief „Guten Morgen “, bekam aber keine Antwort. (RK 1997 s. 136)	Ja hän huusi ”hyvää päivää ”, mutta ei saanut vastausta. (PH 1927 s. 211)
16	Nun wollte er seine Büchse anlegen , da fiel ihm ein, der Wolf könnte die Großmutter gefressen haben und sie wäre noch zu retten: schoß nicht, sondern nahm eine Schere und fing an, dem schlafenden Wolf den Bauch aufzuschneiden. (RK 1997 s. 137)	Hän aikoi laukaista , mutta samassa juolahti hänen mieleensä, että susi varmaankin oli syönyt mummon; ehkäpä tämä oli vielä pelastettavissa. (PH 1927 s. 212)
17	Es wird auch erzählt, daß einmal, als Rotkäppchen der alten Großmutter wieder Gebackenes brachte, ein anderer Wolf ihm zugesprochen und es vom Wege habe ableiten wollen. (RK 1997 s. 137)	Kerrotaanpa niinikään, että kerran, kun Punahilkka jälleen toi lämmintä leipää mummolle, toinen susi puhutteli häntä tiellä ja koetti viekoitella häntä metsään . (PH 1927 s. 213)
18	Sie schwiegen aber still und machten die Türe nicht auf... (RK 1997 s. 138)	Mutta tuvassa olijat olivat ääneti eivätkä avanneet ovea. (PH 1927 s. 213)
19	Da stieg der Geruch von den Würsten dem Wolf in die Nase , er schnupperte und guckte hinab, endlich machte er den Hals so lang, daß er sich nicht mehr halten konnte und anfang zu rut-	Silloin nousi makkaroiden haju suden sieraimiin ; hän haisteli ja kurkisteli alas maahan, ja lopulta hän kurotti niin pitkälle kaulaansa, että hän alkoi luistaa alaspäin. (PH 1927 s. 214)

	schen...(RK 1997 s. 138)	
20	Die wußte gar nicht, was die dem Kinde alles geben sollte. (RK 1962 s. 144)	Hän ei tiennyt, mitä kaikkea olisi keksinytkään pikkuisen iloksi. (PH 1962 s. 144)
21	Einmal schenkte sie ihm ein Käppchen von rotem Samt, und weil ihm das so gut stand und es nichts anders mehr tragen wollte, hieß es nur das Rotkäppchen. (RK 1962 s. 144)	Kerran isoäiti antoi lapselle punaisen samettihilkan. Se oli hyvin soma , eikä tyttö tahtonut enää mitään muuta päähänsä pannakaan, ja siksi kaikki rupesivat sanomaan häntä Punahilkaksi. (PH 1962 s. 144)
22	Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm: „Komm, Rotkäppchen, da hast du ein Stück Kuchen und eine Flasche Wein , bring das der Großmutter; sie ist krank und schwach und wird sich damit stärken. (RK 1962 s. 144)	”Tulepas tänne Punahilkka! Tässä on palanen kakkua ja vähän muutakin hyvää , kipaisepas viemässä ne isoäidille! Hän on sairaana ja tarvitsee vahvistavaa ruokaa. (PH 1962 s. 144)
23	– – und lauf nicht vom Weg ab, sonst fällst du und zerbrichst das Glas... (RK 1962 s. 144)	– – äläkä poikkea minnekään, jottet vahingossa kaataisi korja. (PH 1962 s. 144)
24	Als nun Rotkäppchen in den Wald kam, begegnete ihm der Wolf. (RK 1962 s. 144)	Heti metsän laidassa Punahilkkaa vastaan tuli susi. (PH 1962 s. 144)
25	„ Schönen Dank , Wolf.“ (RK 1962 s. 144)	” Päivää, päivää , susi”, Punahilkka vastasi. (PH 1962 s. 144)
26	„Was trägst du da unter der Schürze? “ (RK 1962 s. 144)	”Mitä sinulla on kopassasi liinan alla?” (PH 1962 s. 144)
27	„Kuchen und Wein . Gestern haben wir gebacken, da soll sich die kranke und schwache Großmutter den Kuchen gut schmecken lassen und sich mit dem Wein stärken.“ (RK 1962 s. 144)	”Kakkua ja muuta hyvää . Meillä leivottiin eilen, ja minä vien tässä isoäidille vähän lämpimäisiä , kun hän on sairaana ja huonossa kunnossa.” (PH 1962 s. 144)
28	„Noch eine gute Viertelstunde weiter im Wald , unter den drei großen Eichbäumen, da steht ihr Haus; unten sind die Nußhecken, das wirst du ja wissen“, sagte Rotkäppchen. (RK 1962 s. 144)	”Sinne on vielä hyvästikin neljännestunnin matka tätä metsätietä ”, selitti Punahilkka. ”Hänen tupansa on kolmen suuren tammen alla, ja sitten siellä ovat ne pähkinäpensasaidat, kai tiedätkin sen paikan.” (PH 1962 s. 144)
29	Der Wolf dachte bei sich: Das junge , zarte Ding, das ist ein fetter Bissen, der wird noch besser schmecken als die Alte. (RK 1962 s. 144–145)	Susi tuumi mielessään: ”Tuo pieni tyttöpä on mainio makupala. Mutta jos olen oikein ovela, saan siepatuksi sekä tytön että eukon.” (PH 1962 s. 145)
30	„Rotkäppchen, sieh einmal die schönen Blumen, die ringsumher stehen! “ (RK 1962 s. 145)	”Kuulepas, Punahilkka, oletko huomannut miten kauniita kukkia tuolla metsässä kasvaa? ” (PH 1962 s. 145)
31	Rotkäppchen schlug die Augen auf , und als es sah, wie die Sonnenstrahlen durch die die Bäume hin und her tanzten und alles voll schöner Blume stand, dachte es: Wenn ich der Großmutter einen frischen Strauß mitbringe, der wird ihr auch Freude machen; es ist so früh am Tag, daß ich doch zu rechter Zeit ankomme. (RK 1962 s. 145)	Punahilkka katsoi ympärilleen . Päivänsäteet leikkivät oksien lomissa, ja maa oli kirjavanaan kauniita kukkia. ”Isoäiti tulee varmasti iloiseksi, jos vien hänelle sievän kukkakimpun”, Punahilkka tuumi. ”Nythän on vielä niin varhaista, että ehdin joka tapauksessa ajoissa perille.” (PH 1962 s. 145)
32	– – und lief danach und geriet immer tiefer den Wald hinein. (RK 1962 s. 145)	Hän juoksenteli edestakaisin ja joutui yhä syvemmälle metsään. (PH 1962 s. 145)
33	„Rotkäppchen, das bringt dir Kuchen und Wein , mach auf!“ (RK 1962 s. 146)	”Punahilkka”, vastasi susi. ”Minä tuon sinulle kakkua ja muuta hyvää . Avaapa ovi!” (PH 1962 s. 145)
34	Rotkäppchen aber war nach den Blumen herumgelaufen , und als es so viele beisammen hatte, daß es keine mehr tragen konnte, fiel ihm der	Punahilkka oli sillä välin juoksennellut poimimassa kukkia , ja kun hän oli saanut noukituksi niin ison kimpun ettei jaksanut enää isompaa kantaa,

	Großmutter wieder ein, und es machte sich auf den Weg zu ihr. (RK 1962 s. 146)	hän lähti isoäidin luo. (PH 1962 s. 147)
35	„ Ei, Großmutter , was hast du für große Hände!“ (RK 1962 s. 147)	” Mutta kuule , miten sinulla on noin isot kädet?” (PH 1962 s. 147)
36	„Daß ich dich besser packen kann.“ (RK 1962 s. 148)	”Jotta voin hyvin taputtaa sinua.” (PH 1962 s. 147)
37	Kaum hatte der Wolf gesagt ... (RK 1962 s. 148)	Ja samassa susi loikkasi ... (PH 1962 s. 148)
38	Wie der Wolf sein Gelüsten gestillt hatte , legte er sich wieder ins Bett, schlief ein und fing an, überlaut zu schnarchen. (RK 1962 s. 148)	Vatsa pullollaan susi sitten paneutui uudestaan vuoteeseen, vaipui uneen ja alkoi kohta mahdotto- man kovasti kuorsata. (PH 1962 s. 148)
39	Da trat er in die Stube, und wie er vor das Bett kam, sah er, daß der Wolf darin lag . (RK 1962 s. 148)	Metsästäjä meni tupaan, ja tullessaan vuoteen ää- reen hän näki, että susihan siinä kuorsasi . (PH 1962 s. 148)
40	Nun wollte er seine Büchse anlegen , da fiel ihm ein, der Wolf könnte die Großmutter gefressen haben, und sie wäre noch zu retten; darum schoß er nicht, sondern nahm eine Schere und fing an, dem schlafenden Wolf den Bauch aufzuschneiden. (RK 1962 s. 148)	Hän kohotti pyssynsä , mutta samassa hänen mie- leensä juolahti, että ehkäpä susi oli syönyt mummon ja tämän voisi vielä pelastaa. Hän ei ampunutkaan, vaan otti sakset ja rupesi leikkaamaan nukkuvan suden vatsaa auki. (PH 1962 s. 148)
41	Wie er ein paar Schnitte getan hatte, da sah er das rote Käppchen leuchten, und noch ein paar Schnitte, da sprang das Mädchen heraus und rief: „Ach, wie war ich erschrocken, wie war’s so dunkel in dem Wolf seinem Leib!“ (RK 1962 s. 148)	Vähän matkaa leikattuaan hän näki punaisen hiljan pilkottavan, ja kohta tyttö hypähti lattialle ja sanoi: ”Voi, miten minä säikähdin! Ja miten hirmuisen pimeää suden vatsassa olikaan!” (PH 1962 s. 148)
42	Und dann kam die alte Großmutter auch noch lebendig heraus und konnte kaum atmen. (RK 1962 s. 149)	Sitten saatiin vielä vanha isoäitikin pois suden vat- sasta. Hän oli hyvässä kunnossa vaikka niin hen- gästyksissään, että vain huohotti. (PH 1962 s. 149)
43	Eines Tages sprach seine Mutter zu ihm: „Komm, Rotkäppchen, da hast du ein Stück Kuchen und eine Flasche Wein .“ (RK 2004 s. 64)	Eräänä päivänä äiti sanoi Punahilkalle: ”Tässä pala kakkua ja pullo mehua . Vie ne isoäidille...” (PH 2008 s. 64)
44	Und wenn du hinauskommst, so geh hübsch sitt- sam und lauf nicht vom Weg ab, sonst fällst du und zerbrichst das Glas , und die Großmutter hat nichts. (RK 2004 s. 64)	Kulje matkalla sievästi ja siivosti äläkä juokse tieltä, sillä muuten kaadut ja rikot pullon , ja silloin isoäiti ei saa mitään. (PH 2008 s. 64)
45	„ Schönen Dank, Wolf .“ (RK 2004 s. 64)	” Hyvää päivää vain .“ (PH 2008 s. 64)
46	„Was trägst du unter der Schürze ?“ (RK 2004 s. 64)	”Mitä kannat korissasi liinan alla?” (PH 2008 s. 64)
47	„Kuchen und Wein .“ (RK 2004 s. 64)	”Kakkua ja mehua .“ (PH 2008 s. 64)
48	Da ging er ein Weilchen neben Rotkäppchen her, dann sprach er: „Rotkäppchen, sieh einmal die schönen Blumen, die ringsumher stehen !“ (RK 2004 s. 66)	Sitten se käveli hetken Punahilkan rinnalla ja sanoi: ”Katsohan noita kauniita kukkia, jotka kasvavat kaikkialla metsässä!” (PH 2008 s. 66)
49	„ Du gehst ja für dich hin, als wenn du zur Schule gingst , und ist so lustig im Wald zu sein.“ (RK 2004 s. 66)	” Pääset varmasti perille vähemmälläkin kiireel- lä, joten nauti siitä , kuinka hauskaa metsässä on.” (PH 2008 s. 66)
50	Rotkäppchen schlug die Augen auf (RK 2004 s. 66)	Punahilkka katseli ympärilleen ... (PH 2008 s. 66)
51	– – lief vom Wege ab in den Wald hinein und	Sitten hän juoksi polulta metsään poimimaan kuk-

	suchte Blumen. Und wenn es eine gebrochen hatte, meinte es, weiter hinaus stände eine schönere, und lief darnach und geriet immer tiefer den Wald hinein. (RK 2004 s. 67)	kia, ja aina kun hän poimi yhden, hän näki kauempana vielä kauniimman, ja niin hän päätyi yhä syvemmälle metsään. (PH 2008 s. 67)
52	„Rotkäppchen, das bringt Kuchen und Wein . Mach auf!“ (RK 2004 s. 67)	”Täällä on Punahilkka. Avaa ovi, niin tuon sinulle kakkua ja mehua !” (PH 2008 s. 67)
53	Der Wolf drückte auf die Klinke, die Türe sprang auf , und er ging, ohne ein Wort zu sprechen gerade zum Bett der Großmutter und verschluckte sie. (RK 2004 s. 67)	Susi painoi ovenkahvaa, avasi oven ja tallusti sanaakaan sanomatta suoraan isoäidin luokse ja nielaisi tämän kokonaisena. (PH 2008 s. 67)
54	Rotkäppchen aber war nach den Blumen herumgelaufen...(RK 2004 s. 67)	Sillä välin Punahilkka oli juoksennellut kukkia keräämässä ...(PH 2008 s. 67)
55	Da lag die Großmutter und hatte die Haube tief ins Gesicht gesetzt und sah so wunderlich aus. (RK 2004 s. 67)	Vuoteessa makasi isoäiti, joka oli vetänyt myssyn tiukasti päähänsä ja näytti muutenkin kummalliselta. (PH 2008 s. 67)
56	„Dass ich dich besser packen kann.“ (RK 2004 s. 67)	”Jotta voisin halata sinua paremmin.” (PH 2008 s. 67)
57	Wie der Wolf sein Gelüsten gestillt hatte , legte er sich wieder ins Bett, schlief ein und fing an, überlaut zu schnarchen. (RK 2004 s. 70)	Kun nälkä oli vihdoin vaimennettu , susi asettui takaisin vuoteeseen, nukahti ja alkoi kuorsata kovaa ääneen. (PH 2008 s. 69)
58	Nun wollte er seine Büchse anlegen... (RK 2004 s. 70)	Hän aikoi juuri tähdätä sutta kiväärillään... (PH 2008 s. 70)
59	– – die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein , den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder . (RK 2004 s. 70)	Isoäiti söi kakkua ja joi mehua , jotka Punahilkka oli tuonut, ja voi heti paremmin . (PH 2008 s. 70)
60	Sie schwiegen aber still und machten die Türe nicht auf. Da schlich der Graukopf etliche Mal um das Haus, sprang endlich aufs Dach und wollte warten, bis Rotkäppchen abends nach Haus ginge...(RK 2004 s. 71)	Silloin sudenroikale hiipi muutaman kerran talon ympäri, piiloutui lopulta katolle ja jäi odottamaan, että ilta koittaisi ja Punahilkka lähtisi kotimatalle. (PH 2008 s. 71)
61	Nun stand vor dem Haus ein großer Steintrog. (RK 2004 s. 71)	Talon ikkunan alla oli suuri vesisammio. (PH 2008 s. 71)
62	Rotkäppchen trug so lange, bis der große, große Trog ganz voll war. (RK 2004 s. 71)	Punahilkka kaatoi vettä pitkän aikaa, kunnes suuren suuri sammio oli melkein täysi. (PH 2008 s. 71)
63	Und weil das Rote im weißen Schnee so schön aussah, dachte sie bei sich: „Hätt ich ein Kind so weiß wie Schnee, so rot wie Blut und so schwarz wie das Holz an dem Rahmen .“ (SW 1997 s. 249)	Ja koska punainen valkealla lumella näytti kauniilta, tuumi hän mielessänsä: ”Jospa minulla olisi lapsi, niin valkoinen kuin lumi, niin punainen kuin veri ja niin musta kuin ebenpuu .” (LM 1927 s. 398)
64	„Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben “, dachte er, und doch war's ihm, als wäre ein Stein von seinem Herzen gewälzt, weil er es nicht zu töten brauchte. Und als gerade ein junger Frischling dahergesprungen kam, stach er ihn ab , nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit. (SW 1997 s. 250)	”Petoeläimet raatelevat hänet varmaan”, tuumi metsämies, ja sittenkin hänestä tuntui ikään kuin kivi olisi pudonnut hänen sydämeltyään, kun hänen ei tarvinnut Lumikkia tappaa. Ja koska hän samassa näki nuoren metsäsian porsaana juoksevan ohitse, tappoi hän sen, otti keuhkot ja maksan siltä ja vei ne kuningattarelle. (LM 1927 s. 400)
65	Da fing es an zu laufen und lief über die spitzen Steine und durch die Dornen , und die wilden Tiere sprangen an ihm vorbei, aber sie taten ihm nichts. (SW 1997 s. 251)	Sitten hän alkoi juosta ja juoksi terävien kivien yli ja orjantappurapensaiden läpi, ja villit eläimet kiiruhtivat hänen ohitse tekemättä hänelle kuitenkaan mitään pahaa. (LM 1927 s. 401)
66	Hernach, weil es so müde war, legte es sich in ein Bettchen, aber keins paßte; das eine war zu lang,	Sitten hän väsyneenä aikoi käydä vuoteeseen makaamaan, mutta ei ainoakaan ollut hänelle oikein

	das andere zu kurz, bis endlich das siebente recht war : und darin blieb es liegen, befahl sich Gott und schlief ein. (SW 1997 s. 251)	sopiva. Toinen oli liian pitkä, toinen liian lyhyt, kunnes seitsemäs oli kaikin puolin mukava . Ja siihen hän jäi lepäämään, heitti itsensä Jumalan huomaan ja nukahti. (LM 1927 s. 401–402)
67	Sie zündeten ihre sieben Lichtlein an, und wie es nun hell im Häuslein ward, sahen sie, daß jemand darin gewesen war, denn es stand nicht alles so in der Ordnung, wie es verlassen hatte. (SW 1997 s. 251)	He sytyttivät seitsemän kynttiläänsä ja kun tupa oli nyt valoisa, niin he huomasivat, että joku oli käynyt siellä, sillä kaikki ei ollut samassa järjestyksessä kuin heidän kotoa lähtiessään. (LM 1927 s. 402)
68	– – holten ihre sieben Lichtlein und beleuchteten Sneewittchen. „Ei, du mein Gott! Ei, du mein Gott!“ riefen sie. „Was ist das Kind so schön!“ (SW 1997 s. 252)	Sitten he hakivat kaikki kynttilänsä ja valaisivat Lumikkia. ”Hyvänen aika! Hyvänen aika!” huusivat he, ”onpas tuo lapsi kaunis!” (LM 1927 s. 403)
69	Da erzählte es ihnen, daß seine Stiefmutter es hätte wollen umbringen lassen, der Jäger hätte ihm aber das Leben geschenkt , und da war es gelaufen den ganzen Tag, bis es endlich ihr Häuslein gefunden hätte. (SW 1997 s. 252)	Silloin Lumikki kertoi, että hänen äitipuolensa oli tahtonut ottaa hänet hengiltä, mutta metsämies oli säälinyt häntä , ja silloin hän oli juossut kaiken päivää, kunnes hän vihdoinkin oli löytänyt heidän mökkinsä. (LM 1927 s. 403–404)
70	Es hielt ihnen das Haus in Ordnung; morgens gingen sie in die Berge und suchten Erz und Gold, abends kamen sie wieder , und da mußte ihr Essen bereit sein. (SW 1997 s. 252)	Lumikki piti huolta kääpiöiden taloudesta. Aamuisin kääpiöt menivät vuorille, etsivät malmia ja kultaa, ja tulivat iltaisin taas kotiin , ja silloin piti heidän ruokansa olla valmista. (LM 1927 s. 404)
71	Da erschrak sie, denn sie wußte, daß der Spiegel keine Unwahrheit sprach, und merkte, daß der Jäger sie betrogen hatte und Sneewittchen noch am Leben war. Und da sann und sann sie aufs neue, wie sie es umbringen wollte; denn solange sie nicht die Schönste war im ganzen Land, ließ ihr der Neid keine Ruhe. Und als sie sich endlich etwas ausgeruht hatte , färbte sie sich das Gesicht und kleidete sich wie eine alte Krämerin, und war ganz unkenntlich (SW 1997 s. 252–253)	Silloin kuningatar pelästyi, sillä hän tiesi, ettei kuvastin valehdellut, ja hän huomasi, että metsämies oli pettänyt hänet ja että Lumikki yhä oli elossa. Hän alkoi kovasti aprikoida, miten voisi saada hänet hengiltä. Sillä niin kauan kuin hän itse ei ollut kaunein koko maassa, ei kateus antanut hänelle vähintäkään rauhaa. Ja kun hän vihdoinkin oli mielessään jotakin keksinyt , värjäsi hän kasvonsa ja pukeutui vanhaksi kauppiiaaksi, niin ettei kukaan voinut tuntea häntä. (LM 1927 s. 405)
72	Nicht lange darauf, zur Abendzeit , kamen die sieben Zwerge nach Haus... (SW 1997 s. 253)	Vähän ajan kuluttua, illallisaikana , palasivat kääpiöt kotiin... (LM 1927 s. 406)
73	„Du Ausbund von Schönheit“, sprach das boshafte Weib, „ jetzt it's um dich geschehen “, und ging fort. (SW 1997 s. 254)	”Sinä kauneuden kummitus ”, sanoi eukko, ” nyt päiväsi ovat päättyneet ”, ja läksi pois. (LM 1927 s. 408)
74	Darauf ging sie in eine ganz verborgene einsame Kammer, wo niemand hinkam, und machte da einen giftigen, giftigen Apfel. Äußerlich sah er schön aus, mit roten Backen, daß jeder, der ihn erblickte, Lust danach bekam , aber wer ein Stückchen davon aß, der mußte sterben. (SW 1997 s. 255)	Sitten hän meni salakamariinsa, jonne ei kukaan muu saanut jalallaan astua, ja valmisti hyvin myrkyllisen omenan. Ulkonaisesti se näytti erittäin kauniilta; se oli valkea ja punaposkinen, niin että jokainen, joka sen näki, halusi syödä sitä , mutta pieninkin pala tuotti heti kuoleman. (LM 1927 s. 409)
75	„Siehst du, da schneide ich den Apfel in zwei Teile; den roten Baken iß du, den weißen will ich essen.“ (SW 1997 s. 255)	”Katsohan, minä halkaisen omenan kahtia. Punaisen puolen saat sinä, minä syön valkean.” (LM 1927 s. 409)
76	Sneewittchen lusterte den schönen Apfel an, und als es sah, daß die Bäurin davon aß, so konnte es nicht länger widerstehen, streckte die Hand hin-	Lumikin teki mieli saada omenaa, ja kun hän näki eukon sitä syövän, niin ei hän voinut enää vastustaa haluaan, vaan ojensi kätensä ikkunasta ulos ja sai

	aus und nahm die giftige Hälfte. (SW 1997 s. 255)	myrkyllisen puoliskon. (LM 1927 s. 409–410)
77	– – und es ging kein Atem mehr aus seinem Mund , und es war tot. (SW 1997 s. 256)	Ei vähinkään hengitys huokunut hänen huuliensa yli , vaan hän oli kuollut. (LM 1927 s. 410)
78	– – das liebe Kind war tot und blieb tot . (SW 1997 s. 256)	Lapsi kulta oli kuollut eikä vironnut henkiin . (LM 1927 s. 410)
79	Da sprach er zu den Zwergen: „Laßt mir den Sarg, ich will euch geben , was ihr dafür haben wollt.“ (SW 1997 s. 256)	Silloin hän sanoi kääpiöille: ”Antakaa arkku minulle, minä maksan siitä mitä ikinä te haluatte.” (LM 1927 s. 411)
80	Da geschah es, daß sie über einen Strauch stolperten, und von dem Schütterten fuhr der giftige Apfelgrütz, den Sneewittchen abgebissen hatte, aus dem Hals. (SW 1997 s. 257)	Mutta sattuipa, että he kompastuivat risukossa , ja kolauksestaan myrkyllinen omenanpala irtaantui Lumikin kaulasta. (LM 1927 s. 412)
81	Und wie sie hinein trat, erkannte sie Sneewittchen, und vor Angst und Schrecken stand sie da und konnte sich nicht regen. (SW 1997 s. 258)	Ja kun hän astui saliin , tunsi hän Lumikin, ja pelosta ja tuskasta hän jäi paikalleen seisomaan voimatta liikuttaa jäsentäkään. (LM 1927 s. 413)
82	Und wie sie so nähte und nach dem Schnee aufblickte , stach sie mit der Nadel in den Finger, und es fielen drei Tropfen Blut in den Schnee. (SW 1962 s. 48)	Siinä ommellessaan ja katsellessaan ikkunasta hän sattui pistämään neulalla sormeensa, ja kolme veripisaraa putosi lumeen. (LM 1962 s. 48)
83	Und weil Rot im weißen Schnee so schön aussah, dachte sie bei sich: Hätt` ich ein Kind so weiß wie Schnee, so rot wie Blut und so schwarz wie das Holz an dem Rahmen! (SW 1962 s. 48)	Punaiset pisarat näyttivät valkoisella pohjalla niin hauskoilta , että kuningatar ajatteli: ”Voi, jospa minulla olisi lapsi, valkea kuin lumi, punainen kuin veri ja musta kuin eebenpuu! ” (LM 1962 s. 48)
84	Ein Jahr später nahm sich der König eine andere Gemahlin . Es war eine schöne Frau, aber sie war stolz und hochmütig und konnte nicht leiden, daß jemand sie an Schönheit übertraf. (SW 1962 s. 48–49)	Vuoden kuluttua kuningas meni jälleen naimisiin . Uusi kuningatar oli hyvin kaunis, mutta samalla kovin häijy ja ylpeä. Hän ei sietänyt, että joku oli kauniimpi kuin hän itse. (LM 1962 s. 48)
85	Sneewittchen aber wuchs heran und wurde immer schöner... (SW 1962 s. 49)	Mutta pikku Lumikki kasvoi ja tuli päivä päivältä kauniimmaksi. (LM 1962 s. 49)
86	Da erschrak die Königin und wurde gelb und grün vor Neid. Von nun an kehrte sich ihr das Herz im Leib um, wenn sie Sneewittchen erblickte , so haßte sie das Mädchen. Und der Neid und der Hochmut wuchsen wie ein Unkraut in ihrem Herzen immer höher, so daß sie Tag und Nacht keine Ruhe mehr hatte. (SW 1962 s. 49)	Vastaus harmitti kuningatarta niin että hän tuli aivan keltaiseksi ja vihreäksi kateudesta. Siitä hetkestä alkaen kuningatar vihasi Lumikkia. Kauna ja kateus kasvoivat kuin rikkaruoho hänen sydämessään, eikä hänellä ollut lepoa päivällä eikä yöllä. (LM 1962 s. 49)
87	Da rief sie einen Jäger und sprach: „Bring das Kind hinaus in den Wald, ich will`s nicht mehr vor meinen Augen haben. Du sollst es töten und mir Lunge und Leber als Wahrzeichen mitbringen .“ (SW 1962 s. 49–50)	Eräänä päivänä hän kutsui luokseen metsästäjän ja sanoi: ”Vie lapsi kauas metsään, en enää siedä häntä silmissäni. Sinun pitää tappaa hänet ja tuoda minulle hänen sydämensä ja kielensä merkiksi siitä, että hän on kuollut .” (LM 1962 s. 49–50)
88	Der Jäger gehorchte und führte es weg. Aber als er den Hirschfänger gezogen hatte und Sneewittchens unschuldiges Herz durchbohren wollte, fing es zu weinen an und sprach: „Ach, lieber Jäger, laß mir mein Leben! (SW 1962 s. 50)	Metsästäjä totteli ja vei Lumikin metsään. Mutta kun hän veti esiin puukkonsa , tyttö alkoi itkeä ja sanoi: ”Voi, rakas metsästäjä, säästä henkeni! Minä juoksen kauas synkkään korpeen enkä koskaan enää tule kotiin.” (LM 1962 s. 50)
89	“ Und weil es so schön war, hatte der Jäger Mitleid und sprach: „So lauf hin, armes Kind.“ Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben... (SW 1962 s. 50)	Lumikin kauneus liikutti metsästäjää , ja hellyneenä hän sanoi: ”Juokse pois sitten, lapsiparka.” Hän ajatteli itseksensä: ”Pian sinut kuitenkin pedot syövät.” (LM 1962 s. 50)

90	Und als gerade ein junger Frischling dahergesprungen kam, stach er ihn ab, nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit. (SW 1962 s. 50)	Samassa paikalle laukkasi nuori metsäkauris. Met-sästää tappoi sen, otti siltä sydämen ja kielen ja vei ne kuningattarelle. (LM 1962 s. 50)
91	Da stand ein weißgedecktes Tischlein mit sieben kleinen Tellern, jedes Tellerlein mit seinem Löffelein, ferner sieben Messerlein und Gäbelein und sieben Becherlein . (SW 1962 s. 51)	Kesellä lattiaa oli pieni pöytä, jolla oli valkea liina . Liinalla oli seitsemän pientä lautasta, ja jokaisen lautasen vieressä oli lusikka ja veitsi ja haarukka sekä pieni maitokuppi . (LM 1962 s. 51)
92	Weil Schneewittchen so hungrig und durstig war, aß es von jedem Tellerlein ein wenig Gemüse und Brot und trank aus jedem Becherlein einen Tropfen Wein ; denn es wollte nicht einem alles wegnehmen. (SW 1962 s. 51)	Lumikilla oli sekä nälkä että jano, ja hän söi hiukan puuroa joka lautaselta, lohkaisi murenen jokaisen leipäpalasesta ja joi pari pisaraa maitoa joka kupista, sillä hän ei tahtonut ottaa kenenkään osuutta kokonaan. (LM 1962 s. 51)
93	– – bis endlich das siebente recht war. Und darin blieb es liegen, befahl sich Gott und schlief ein. (SW 1962 s. 51)	Vihdoin hän tuli seitsemännelle vuoteelle, ja se oli kuin hänelle tehty . Lumikki kiipesi siihen, luki iltarukouksensa ja nukahti. (LM 1962 s. 51)
94	Sie zündeten ihre sieben Lichtlein an, und wie es nun hell im Häuslein wurde, sahen sie, daß jemand darin gewesen war; denn es stand nicht alles so in der gleichen Ordnung, wie sie es verlassen hatten. (SW 1962 s. 51)	He sytyttivät seitsemän pienää lyhtyä ja näkivät heti, että joku oli ollut tuvassa, sillä kaikki ei ollut samassa järjestyksessä kuin heidän lähtiessään. (LM 1962 s. 51)
95	Der vierte: „Wer hat von meinem Gemüsch gegessen? “ (SW 1962 s. 52)	”Kuka on käynyt puurokupillani? ” neljäs. (LM 1962 s. 51)
96	Die andern kamen gelaufen und riefen: „In meinem hat auch jemand gelegen.“ Als der siebente aber in sein Bett sah , erblickte er Schneewittchen, das lag darin und schlief. Nun rief er die andern, die kamen herbeigelaufen, schrien vor Verwunderung, holten ihre sieben Lichtlein und beleuchteten Schneewittchen. (SW 1962 s. 52)	Toisetkin kääpiöt katsoivat vuodettaan. ”Joku on maannut meidän vuoteissamme”, he sanoivat hämmästyneinä. Mutta kun seitsemäs pikku mies juoksi vuoteensa viereen , hän näki siinä Lumikin ja kutsui toisia. Kaikki kääpiöt kerääntyivät huudahdellen vuoteen luo ja kohottivat lyhtyjään , niin että valo lankesi nukkuvaan tyttöön . (LM 1962 s. 52)
97	Als es Morgen war, erwachte Schneewittchen, und wie es die sieben Zwerge sah, erschrak es. (SW 1962 s. 52)	Aamun sarastaessa Lumikki heräsi, ja kun hän näki nuo seitsemän pikku miestä , hän säikähti pahanpäiväisesti. (LM 1962 s. 52)
98	– – „ so kannst du bei uns bleiben, und es soll dir an nichts fehlen.“ (SW 1962 s. 53)	” Jos vain haluat , saat jäädä tänne eikä sinulta puutu mitään.” (LM 1962 s. 52)
99	Und dann sann sie aufs neue, wie sie das Mädchen umbringen könnte ; denn solange sie nicht die Schönste war im ganzen Land, ließ ihr der Neid keine Ruhe. Als sie sich endlich etwas ausgedacht hatte, färbte sie sich das Gesicht, kleidete sich wie eine alte Krämerin und war ganz unkenntlich. (SW 1962 s. 53–54)	Hän rupesi miettimään uudestaan, miten voisi tuho-ta tytön. Keksittyään lopulta juonen hän pukeutui vanhaksi kaupustelijaksi ja tahri kasvonsa värillä, niin ettei kukaan voinut tuntea häntä. (LM 1962 s. 53)
100	– – und holte einen hervor, der aus bunter Seide geflochten war. (SW 1962 s. 54)	Ja hän näytti koreata silkkinyöriä. (LM 1962 s. 54)
101	Diese ehrliche Frau kann ich hereinlassen, dachte Schneewittchen, riegelte die Tür auf und kaufte sich den hübschen Schnürriemen. (SW 1962 s. 54)	”Totta kai minä voin päästää tuon kelpo vaimon sisään”, ajatteli Lumikki. Hän avasi oven ja osti sievän nyörin. (LM 1962 s. 54)
102	Schneewittchen hegte keinen Verdacht, stellte sich vor sie und ließ sich mit dem neuen Schnürriemen das Mieder schnüren . (SW 1962 s. 54)	Pahaa aavistamatta Lumikki seisoi hänen edessään ja antoi hänen vaihtaa samettiliivinsä uuden paulan. (LM 1962 s. 54)

103	„Nun bist du die Schönste gewesen“, sprach die böse Königin und eilte hinaus. (SW 1962 s. 55)	”Siitä sait, mokoma kaunotar”, sanoi kuningatar ja kiiruhti ulos. (LM 1962 s. 54)
104	Nicht lange darauf, zur Abendzeit, kamen die sieben Zwerge nach Haus. Aber wie erschrecken sie, als sie ihr liebes Schneewittchen auf der Erde liegen sahen und es regte und bewegte sich nicht, als wäre es tot. Sie hoben es in die Höhe, und weil sie sahen, daß es zu fest geschnürt war, schnitten sie den Schnürriemen entzwei. (SW 1962 s. 55)	Illan suussa kääpiöt palasivat kotiin. Voi, miten he säikähtivät nähdessään rakkaan Lumikkinsa viruvan lattialla kalpeana ja elottomana! Mutta kottaessaan tyttöä he huomasivat, että hänen pukunsa oli liian kireällä, ja katkaisivat nyörin. (LM 1962 s. 54)
105	Als sie das hörte, lief ihr alles Blut zum Herzen, so erschrak sie, denn sie wußte jetzt, daß Schneewittchen wieder lebendig geworden war. (SW 1962 s. 56)	Kuningatar kalpeni vihasta ja säikähdyksestä, sillä hän ymmärsi Lumikin vironneen jälleen eloon. (LM 1962 s. 55)
106	Das arme Schneewittchen dachte an nichts und ließ die Alte gewähren... (SW 1962 s. 56)	Lumikki-rukka ei osannut aavistaa pahaa, ja eukon mieliksi hän suostui pyyntöön. (LM 1962 s. 57)
107	„Du Ausbund von Schönheit“, schalt das böse Weib, „jetzt ist’s um dich geschehen“ , und ging fort. (SW 1962 s. 56)	”Nyt on laulusi lopussa, mokomakin ihme-kaunotar ”, ilkkui häijy nainen ja lähti nopeasti tiehensä. (LM 1962 s. 57)
108	Da warnten sie es noch einmal, auf seiner Hut zu sein und niemand die Tür zu öffnen. (SW 1962 s. 56)	Kääpiöt neuvoivat jälleen tyttöä olemaan varuillaan ja kielsivät häntä avaamasta ovea kenellekään. (LM 1962 s. 57)
109	Darauf ging sie in eine ganz verborgene einsame Kammer, wo niemand hinkam, und machte da einen giftigen Apfel zurecht. (SW 1962 s. 57)	Sitten hän vetäytyi salakammioonsa, jonne ei kukaan saanut tulla, ja valmisti omenan, jossa oli hyvin väkevää myrkyä. (LM 1962 s. 57)
110	„Ich darf keinen Menschen einlassen, die sieben Zwerge haben es mir verboten.“ (SW 1962 s. 57)	”En uskalla päästää ketään sisään. Kääpiöt ovat kieltäneet.” (LM 1962 s. 57)
111	„Nein“, sprach Schneewittchen, „ich darf nichts annehmen.“ (SW 1962 s. 57)	”Ei”, vastasi Lumikki, ”en uskalla ottaa sitä.” (LM 1962 s. 57)
112	Schneewittchen schaute den schönen Apfel an, und als es sah, daß die Bäuerin davon aß, konnte es nicht länger widerstehen, streckte die Hand hinaus und nahm die giftige Hälfte. (SW 1962 s. 57)	Lumikin teki kovasti mieli kaunistaa omenaa, ja kun hän näki vaimon syövän toisen puoliskon, hän ei voinut enää vastustaa, vaan ojensi kätensä ja otti myrkyllisen puoliskon. (LM 1962 s. 57)
113	Da betrachtete die Königin das Mägdlein mit grausigen Blicken, lachte überlaut und höhnte: „Weiß wie Schnee, rot wie Blut, schwarz wie Ebenholz! Diesmal können dich die Zwerge nicht wieder erwecken. (SW 1962 s. 57)	Kuningatar katsoi häneen silmät kiiluen, nauroi ilkeästi ja pilkkasi: ”Valkea kuin lumi, punainen kuin veri, musta kuin eebenpuu! Tällä kertaa kääpiöt eivät saa sinua heräämään.” (LM 1962 s. 57)
114	Da hatte ihr neidisches Herz Ruhe, so gut ein neidisches Herz Ruhe haben kann. (SW 1962 s. 58)	Nyt kuningattaren kateellinen sydän rauhoittui. Hän oli tyytyväinen kuin kateellinen ihminen yleensä saattaa olla. (LM 1962 s. 58)
115	Als die Zwerglein abends nach Haus kamen, fanden sie Schneewittchen auf der Erde liegen,	Kun kääpiöt taas illalla palasivat kotiin, he löysivät Lumikin lattialta. Tyttö ei enää hengittänyt; hän

	und es ging kein Atem mehr aus seinem Mund, denn es war tot. Sie hoben es auf, suchten, ob sie etwas Giftiges fände, schnürten es auf, kämmten ihm die Haare, wuschen es mit Wasser und Wein, aber es half alles nichts; das liebe Kind war tot und blieb tot. (SW 1962 s. 58)	näytti kuolleelta. Kääpiöt nostivat hänet pystyyn ja katsoivat, oliko hänellä yllään mitään myrkyllistä. He avasivat hänen vaatteensa, kampasivat hänen tukkansa ja pesivät hänet vedellä ja viinillä. Mutta mikään ei auttanut: heidän lemmikkinsä oli nyt todellakin kuollut. (LM 1962 s. 58)
116	Dann trugen sie den Sarg hinaus auf ihren Berg. Einer von ihnen blieb immer dabei und bewachte den Sarg. Und die Tiere kamen auch und beweinten Schneewittchen, erst eine Eule, dann ein Rabe, zuletzt ein Täubchen. Nun lag Schneewittchen lange, lange Zeit in dem Sarg und verfiel nicht, sondern sah aus, als ob es schlief. ... (SW 1962 s. 59)	Sitten he kantoivat arkun kallionkielekkeelle, ja yksi heistä oli aina vartioimassa sitä. Linnutkin kokoontuivat arkun viereen itkemään Lumikin kuolemaa: ensin tulo pöllö, sitten korppi ja lopuksi kyyhkynen. Kauan aikaa Lumikki makasi rauhallisena arkussaan. Hän ei ollenkaan muuttunut. (LM 1962 s. 58)
117	Es geschah eines Tages, daß ein Königssohn in den Wald geriet und zu dem Zwergenhaus kam, um dort zu übernachten. Er sah auf dem Berg den Sarg und das schöne Schneewittchen darin und las, was mit goldenen Buchstaben darauf geschrieben war. Da sprach er zu den Zwergen: „Laßt mir den Sarg, ich will euch geben , was ihr dafür haben wollt.“ (SW 1962 s. 59)	Tapahtuipa sitten, että eräs kuninkaanpoika ratsasti metsän läpi ja tuli kääpiöiden taloon yöksi. Hän näki lasiarkun kalliolla, Lumikin nukkumassa siinä ja luki mitä arkun kanteen oli kirjoitettu. Hän sanoi kääpiöille: ”Antakaa minulle tuo arkku! Minä maksan teille mitä tahdotte.” (LM 1962 s. 59)
118	Aber die Zwerge antworteten. „Wir geben ihn nicht um alles Gold in der Welt.“ Da sprach er: „So schenkt ihn mir, denn ich kann nicht leben, ohne Schneewittchen zu sehen! Ich will es ehren und hochachten wie mein Liebstes. “ (SW 1962 s. 59)	Mutta kääpiöt vastasivat: ”Me emme myy sitä, vaikka saisimme koko maailman kullaa.” ”Antakaa se sitten minulle lahjaksi!” pyysi prinssi. ”Minä en voi elää, ellen saa katsella Lumikkia. Tahdon kunioittaa ja suojella häntä niin kauan kuin elän. ” (LM 1962 s. 59)
119	Da geschah es, daß diese über eine Wurzel stolpterten, und von der Erschütterung fiel das giftige Apfelstück, das Schneewittchen abgebissen hatte, aus dem Hals. (SW 1962 s. 60)	Mutta kuinka kävikään: lähtiessään kulkemaan kantajat sattuiivat kompastumaan puunjuureen, ja silloin myrkyllinen omenanpala irtosikin Lumikin kurkusta. (LM 1962 s. 60)
120	Da war Schneewittchen glücklich und ging mit ihm, und ihre Hochzeit wurde mit großer Pracht und Herrlichkeit angeordnet. Sobald sie nun schöne Kleider angezogen hatte, trat sie vor den Spiegel und sprach... (SW 1962 s. 60)	Lumikki suostui, ja kun he tulivat perille, ruvettiin valmistelemaan loistavia ja kauniita häitä. Lumikin äitipuoli kutsuttiin myös häihin. Pukeuduttuaan kalleimpiin vaatteisiinsa hän pysähtyi peilinsä eteen ja kysyi... (LM 1962 s. 60)
121	Da stieß das böse Weib einen Fluch aus, und sie bekam solche Angst, daß sie sich nicht zu fassen wußte. Sie wollte zuerst gar nicht zur Hochzeit kommen; doch ließ es ihr keine Ruhe, sie mußte fort und die junge Königin sehen. (SW 1962 s. 61)	Ilkeä kuningatar raivostui niin kauheasti, ettei tiennyt mitä tehdä. Ensin hän päätti olla lähtemättä koko häihin, mutta ei lopulta kuitenkaan voinut vastustaa haluansa nähdä morsianta. (LM 1962 s. 61)

122	Und wie sie in den Saal trat, erkannte sie Schneewittchen, und vor Angst und Schrecken stand sie da und konnte sich nicht regen. Aber es waren schon eiserne Pantoffeln über Kohlenfeuer bereitgestellt und diese wurden mit Zangen herbeigetragen und vor die böse Frau hingestellt. Da mußte sie in die rotglühenden Schuhe treten und so lange tanzen, bis sie tot zu Boden fiel. (SW 1962 s. 61)	– – mutta kun hän saliin astuttuaan tunsu morsiamen Lumikiksi, hän kimmastui niin, että syöksyi ulos linnasta, eikä häntä ole sen koommin nähty. (LM 1962 s. 61)
123	Da war sie zufrieden , denn sie wusste, dass der Spiegel die Wahrheit sagte. (SW 2004 s. 72)	Silloin kuningatar ilahtui , sillä hän tiesi peilin puhuvan totta. (LM 2008 s. 72)
124	Da erschrak die Königin und ward gelb und grün vor Neid. (SW 2004 s. 74)	Kuningatar järkyttyi ja muuttui kateudesta vihreäksi. (LM 2008 s. 72)
125	„ Du sollst es töten und mir Lunge und Leber zum Wahrzeichen mitbringen. (SW 2004 s. 74)	” Päästä hänet päiviltä ja tuo minulle keuhkot ja maksa todisteeksi.” (LM 2008 s. 74)
126	Und weil es so schön war, hatte der Jäger Mitleid und sprach: „So lauf hin, du armes Kind.“ Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben, dachte er, und doch wars ihm, als wär ein Stein von seinem Herzen gewälzt, weil er es nicht zu töten brauchte. Und als gerade ein junger Frischling dahergesprungen kam, stach er ihn ab , nahm Lunge und Leber heraus und brachte sie als Wahrzeichen der Königin mit. (SW 2004 s. 74)	Tyttö oli niin kaunis, että metsästäjä heltyi ja sanoi: ”Juokse vain lapsiparka.” Itsekseen hän ajatteli: ”Villieläimet syövät hänet pian”, ja silti oli kuin kivi olisi vierähtänyt hänen sydämeltään, kun hän säästi tytön hengen. Juuri silloin nuori saksanhirvi juoksi metsästäjän ohitse, joten hän kaatoi sen ja vei eläimen keuhkot ja maksan kuningattarelle. (LM 2008 s. 74)
127	Nun war das arme Kind in den großen Wald mutterselig allein, und ward ihm so angst, dass es alle Blätter an den Bäumen ansah und nicht wusste, wie es sich helfen sollte. (SW 2004 s. 74)	Lapsiparka oli ypöyksin suuressa metsässä ja pelkäsi niin, että kavahti puiden kahinaa eikä tiennyt, mitä tehdä. (LM 2008 s. 74)
128	In dem Häuschen war alles klein, aber so klein, aber so zierlich und reinlich, dass es nicht zu sagen ist. (SW 2004 s. 74)	Mökissä kaikki oli pientä, mutta kodikasta ja moitteettoman siistiä. (LM 2008 s. 74)
129	Schneewittchen, weil es so hungrig und durstig war, aß von jedem Tellerlein ein wenig Gemüs und Brot und trank aus jedem Becherlein einen Tropfen Wein , denn es wollte nicht einem allein alles wegnehmen. (SW 2004 s. 75)	Lumikki oli niin nälkäinen ja janoinen, että söi jokaiselta lautaselta hiukan vihanneksia ja leipää ja joi jokaisesta astiasta siemauksen juomaa , sillä hän ei halunnut viedä kenenkään koko osuutta. (LM 2008 s. 74–75)
130	Als es ganz dunkel geworden war, kamen die Herren von dem Häuslein, das waren die sieben Zwerge, die in den Bergen nach Erz hackten und gruben. (SW 2008 s. 75)	Pimeän tultua palasivat mökin isännät, seitsemän kääpiötä, jotka päivisin louhivat ja kaivoivat malmia vuorilla. (LM 2008 s. 75)
131	Und hatten so große Freude, dass sie es nicht aufweckten, sondern im Bettlein fortschlafen ließen. Der siebente Zwerg aber schlief bei seinen Gesellen, bei jedem eine Stunde, da war die Nacht herum. (SW 2004 s. 76)	He eivät hennoneet herättää nukkuvaa tyttöä vaan kävivät vuoteisiinsa nukkumaan. Seitsemäs kääpiö nukkui vuorotellen kunkin toverinsa kyljessä tunnin verran kunnes tuli aamu. (LM 2008 s. 76)
132	Den Tag über war das Mädchen allein. Da warnen es die guten Zwerglein und sprachen: „Hüte dich vor deiner Stiefmutter, die wird bald wissen, dass du hier bist. Lass ja niemand herein.“ (SW	Päivisin tyttö oli itsekseen, joten ystävälliset kääpiöt varoittivat häntä: ”Varo äitipuoltasi, sillä hän saa pian tietää, että olet täällä. Älä päästä ketään sisälle!” (LM 2008 s. 77)

	2004 s. 77)	
133	Die Königin aber , nachdem sie Schneewittchens Lunge und Leber glaubte gegessen zu haben, dachte nicht anders , als sie wäre wieder die Erste und Allerschönste, trat vor ihren Spiegel und sprach...(SW 2004 s. 77)	Sillä välin kuningatar, joka uskoi Lumikin kuoleen ja oli varma siitä , että hän itse oli jälleen kaikkein kaunein, astui kuvastimen eteen ja lausui... (LM 2008 s. 77)
134	Und da sann und sann sie aufs Neue, wie es sie umbringen wollte ...(SW 2004 s. 78)	Hän mietiskeli ja suunnitteli kateellisena, miten voisi päästä Lumikista eroon . (LM 2008 s. 78)
135	„Die ehrliche Frau kann ich hereinlassen“ (SW 2004 s. 79)	”Rehellisen kauppiaan voin toki laskea sisään” (LM 2008 s. 79)
136	„ Nun bist du die Schönste gewesen ”, sprach sie und eilte hinaus. (SW 2004 s. 79)	” Nyt olen taas kaikkein kaunein ”, iloitsi eukko ja kiiruhti pois. (LM 2008 s. 79)
137	„Die alte Krämerfrau war niemand als die gottlose Königin!“ (SW 2004 s. 79)	”Vanha kulkukauppias ei ollut kukaan muu kuin julma kuningatar!” (LM 2008 s. 79)
138	Als sie das hörte, lief ihr alles Blut zum Herzen, so erschrak sie, denn sie sah wohl , dass Schneewittchen wieder lebendig geworden war . (SW 2004 s. 80)	Nuo sanat kuultuaan kuningatar julmistui niin, että kaikki veri virtasi pois hänen sydämeästään, sillä hän ymmärsi , että Lumikki oli pelastettu . (LM 2008 s. 80)
139	„Das Ansehen wird dir doch erlaubt sein” ,sprach die Alte, zog den giftigen Kamm heraus und hielt ihn in die Höhe . (SW 2004 s. 80)	”Katsominen varmaan on silti sallittua”, sanoi vanhus ja näytti myrkytettyä kampaa . (LM 2008 s. 80)
140	„Du Ausbund von Schönheit”, sprach das boshafte Weib , „jetzt ists um dich geschehen“ , und ging fort. (SW 2004 s. 80)	”Kauneuden perikuva”, sanoi paha äitipuoli , ”nyt sinusta päästiin” , ja meni menojaan. (LM 2008 s. 80)
141	Da warnten sie es noch einmal, auf seiner Hut zu sein und niemand die Türe zu öffnen . (SW 2004 s. 81)	Silloin he muistuttivat tyttöä vielä kerran pysyttelemään tuvassa ja pitämään oven kiinni . (LM 2008 s. 80)
142	Darauf ging sie in eine ganz verborgene einsame Kammer, wo niemand hinkam , und machte da einen giftigen, giftigen Apfel. (SW 2004 s. 81)	Sitten hän meni kätkeytyyn, syrjäiseen kamariin, josta kukaan muu ei tiennyt , ja loitsi siellä myrkyllistäkin myrkyllisemmän omenan. (LM 2008 s. 81)
143	Äußerlich sah er schön aus, weiß mit roten Backen ...(SW 2004 s. 81)	Ulkoapäin omena oli kaunis, puoliksi valkea ja puoliksi punaposkinen ...(LM 2008 s. 81)
144	„ Mir auch recht “, antwortete die Bäuerin, „meine Äpfel will ich schon loswerden! Da , einen will ich dir schenken.“ „Nein“, sprach Schneewittchen, „ich darf nichts annehmen.“ „Fürchtest du dich vor Gift ?“ sprach die Alte. (SW 2004 s. 82)	” Etkö minuakaan? ” kysyi emäntä. ”Olen pian myynyt kaikki omenani. Jos haluat yhden , niin annan sen sinulle.” ”Ei”, sanoi Lumikki, ”en saa ottaa keneltäkään mitään.” ”Pelkäätkö sinä lahjaani? ” vanhus kysyi. (LM 2008 s. 82)
145	Schneewittchen sah den schönen Apfel an, und als es sah, dass die Bäuerin davon aß, so konnte es nicht länger widerstehen , streckte die Hand hinaus und nahm die giftige Hälfte. (SW 2004 s. 82)	Lumikki katseli kaunista omenaa, ja kun hän näki, kuinka emäntä söi oman puolikkaansa , hän ei enää malttanut mieltänsä vaan työnsi kätensä ikkunasta ja otti myrkytetyn puolikkaan. (LM 2008 s. 82)
146	Da hatte ihr neidisches Herz Ruhe, so gut ein neidisches Herz Ruhe haben kann. (SW 2004 s. 82)	Silloin kuningattaren kateellinen sydän sai rauhan, niin syvän kuin kateellinen sydän voi vain saada. (LM 2008 s. 82)
147	Sie hoben es auf, suchten, ob sie was Giftiges fänden, schnürten es auf, kämmten ihm die Haare , wuschen es mit Wasser und Wein, aber es half alles nichts...(SW 2004 s. 82)	He nostivat tytön ylös ja alkoivat etsiä myrkyllisiä esineitä. He avasivat hänen pukunsa nyörit, etsivät kampaa hänen hiuksistaan ja valelivat häntä vedellä, mutta mikään ei auttanut. (LM 2008 s. 82)
148	— — legten es hinein ...(SW 2004 s. 82)	He laskivat Lumikin arkkuun ...(LM 2008 s. 84)
149	Dann setzten sie den Sarg hinaus auf den Berg ...	Sitten he veivät arkun ylös mäelle ...(LM 2008 s. 84)

	(SW 2004 s. 82–84)	84)
150	Nun lag Schneewittchen lange, lange Zeit in dem Sarg und verweste nicht , sondern sah aus, als wenn es schlief...(SW 2004 s. 84)	Lumikki makasi pitkän, pitkän ajan arkussa, mutta ajan kuluminen ei näkynyt hänen ruumiissaan vaan hän näytti nukkuvan...(LM 2008 s. 84)
151	Es geschah aber, dass ein Königssohn in den Wald geriet und zu dem Zwerghaus kam, da zu übernachten. Er sah auf dem Berg den Sarg und das schöne Schneewittchen darin und las, was mit goldenen Buchstaben darauf geschrieben war. Da sprach er zu den Zwergen: „ Lasst mir den Sarg, ich will euch geben, was ihr dafür haben wollt.“ Aber die Zwerge antworteten: „Wir geben ihn nicht um alles Gold in der Welt.“ (SW 2004 s. 85)	Kerran tapahtui niin, että kuninkaanpoika ratsasti metsässä ja halusi yöpyä kääpiöiden mökissä. Hän näki mäellä arkun ja siinä makaavan kauniin Lumikin ja luki, mitä kultakirjaimilla oli kirjoitettu. Prinssi sanoi kääpiöille: ” Myykää arkku minulle, niin saatte mitä ikinä haluatte.” Mutta kääpiöt vastasivat: ”Emme myy sitä edes kaikesta maailman kullasta.” (LM 2008 s. 85–86)
152	Der Königssohn ließ ihn nun von seinen Dienern auf den Schultern forttragen. Da geschah es, dass diese über einen Strauch stolperten , und von der Erschütterung fuhr der giftige Apfelbutzen, den Schneewittchen abgeissen hatte, aus dem Hals. (SW 2004 s. 86)	– – jolloin hän käski palvelijoitaan nostamaan sen hartioilleen. Matkalla kävi niin, että palvelijat kompastuivat juurakkoon, ja horjahdus sai myrkytetyn omenanpalan putoamaan ulos Lumikin kurkusta. (LM 2008 s. 86)
153	Der Königssohn sagte voll Freude: „Du bist bei mir“, und erzählte, was sich zugetragen hatte , und sprach: „Ich habe dich lieber als alles auf der Welt! Komm mit mir in meines Vaters Schloss, du sollst meine Gemahlin werden .“ (SW 2004 s. 86)	Kuninkaanpoika sanoi iloissaan: ”Olet minun luonani”, ja kertoi mitä kerrottavana oli . Sitten hän sanoi: ”Sinä olet minulle rakkain koko maailmassa. Tule kanssani isäni linnaan, niin otan sinut vaimokseni. (LM 2008 s. 86)
154	Da war ihm Schneewittchen gut und ging mit ihm , und ihre Hochzeit ward mit großer Pracht und Herrlichkeit angeordnet. Zu dem Fest wurde aber auch Schneewittchens gottlose Stiefmutter eingeladen. (SW 2004 s. 86–87)	Se sopi Lumikille hyvin, joten he jatkoivat matkaa yhdessä ja heidän hänsä olivat loistokkaat ja ihanat. Hääjuhlaan oli kutsuttu myös Lumikin julma äitipuoli. (LM 2008 s. 87)
155	Sie wollte zuerst gar nicht auf die Hochzeit kommen ...(SW 2004 s. 86)	Aluksi hän ei lainkaan halunnut osallistua juhlaan ...(LM 2008 s. 87)
156	Das war aber von dem grauen Männchen gekommen . (GG 1997 s. 327)	Mutta tähän oli harmaa pikkumies syypää . (KH 1927 s. 528)
157	„Ich habe aber nur Aschekuchen und saueres Bier...“ (GG 1997 s. 327)	”Minulla ei ole muuta kuin tuhassa paistettua leipää ja hapanta olutta...” (KH 1927 s. 530)
158	„Weil du ein gutes Herz hast und von dem deiningen gerne mitteilst, so will ich dir Glück beschere n.“(GG 1997 s. 327)	”Koska sinulla on hyvä sydän ja annat kernaasti toisellekin osastasi, niin tahdon palkita sinua . (GG 1927 s. 530)
159	Bald danach kam die zweite und hatte keinen andern Gedanken, als sich eine goldene Feder zu holen ...(GG 1997 s. 327)	Hetken kuluttua tuli toinenkin sisar ja hänkin aikoi anastaa yhden kultaisen höyhenen. (KH 1927 s. 530)
160	„Schämt euch, ihr garstigen Mädchen, was lauft ihr dem jungen Bursch durchs Feld nach, schickt sich das?“ (GG 1997 s. 327)	”Hävetkää, tyhmät tytöt, mitä te juoksette nuoren pojan perässä pellolla. Onko se nyt sopivaa?” (KH 1927 s. 531)
161	Damit faßte er die jüngste an die Hand und wollte sie zurückziehen ; wie er sie aber anrührte, blieb er gleichfalls hängen und mußte selber hindereinlaufen. (GG 1997 s. 327)	Ja kun hän tarttui nuorinta käteen kiinni ja aikoi estää häntä seuraamasta toisia , mutta hänkin takertui kiinni ja oli pakotettu perässä juoksemaan. (KH 1927 s. 531)
162	...blieb aber auch festhängen. (GG 1997 s. 327)	...mutta takertui itse kiinni. (KH 1927 s. 532)
163	Darum hatte er ein Gesetz gegeben , wer sie könnte zum Lachen bringen, der sollte sie heiraten. (GG 1997 s. 327)	Siksi kuningas oli julistanut , että se, joka saisi hänet nauramaan, saisi hänet puolisoakseen. (KH 1927 s. 532)
164	Der Dummling, als er das hörte, ging mit seiner	Kun Tyhmeliini tämän kuuli, läksi hän hanhineen ja

	Gans und ihrem Anhang vor die Königstochter... (GG 1997 s. 327)	saattojoukkoinen kuninkaantytären luo... (KH 1927 s. 532)
165	– – er machte allerlei Einwendungen und sagte, er müßte ihm erst einen Mann bringen , der einen Keller voll Wein austrinken könnte. (GG 1997 s. 327)	– – ja hän teki kaikenlaisia verukkeita sanoen, että hänen piti ensiksi hakea mies, joka voisi juoda kellarillisen viiniä. (KH 1927 s. 532–533)
166	– – wo er den Baum angehauen hatte, sah er einen Mann sitzen, der machte ein ganz betrübtes Gesicht . (GG 1997 s. 327–329)	– – ja samalla paikalla, jossa hän oli kaatanut puun, hän näki nyt miehen istuvan, joka näytti kovin surulliselta . (KH 1927 s. 533)
167	Der Dummling fragte, was er sich so sehr zu Herzen nähme . Da antwortete er: „Ich habe so großen Durst und kann ihn nicht löschen...“ (GG 1997 s. 329)	Tyhmeliini kysyi, mikä häntä niin suuresti suretti . Tämä vastasi: ”Minua vaivaa ääretön jano enkä voi sitä millään sammuttaa...” (KH 1927 s. 533)
168	„Da kann ich dir helfen“, sagte der Dummling, „ komm nur mit , du sollst satt haben.“ (GG 1997 s. 329)	”Minä voin auttaa sinua”, sanoi Tyhmeliini; ” seuraava vain minua , niin saat kylliksesi.” (KH 1927 s. 533)
169	Er führte ihn darauf in des Königs Keller, und der Mann machte sich über die großen Fässer, trank und trank, daß ihm die Hüften weh taten, und ehe ein Tag herum war, hatte er den ganzen Keller ausgetrunken . (GG 1997 s. 329)	Hän vei miehen kuninkaan kellariin, ja mies hyökkäsi suurten tynnyrien kimppuun, ja joi ja joi, niin että hänen lonkkiaan särki, mutta ennenkuin päivä oli umpeen kulunut, oli hän tyhjentänyt koko kellarin. (KH 1927 s. 533)
170	Der Dummling verlangte abermals seine Braut, der König aber ärgerte sich, daß ein schlechter Bursch , den jedermann einen Dummling nannte , seine Tochter davontragen sollte, und machte neue Bedingungen : er müßte erst einen Mann schaffen, der einen Berg voll Brot aufessen könnte. (GG 1997 s. 329)	Tyhmeliini vaati jälleen morsiantaan, mutta kuningatusta harmitti, että noin kelmi mies , jota kaikki haukkuivat Tyhmeliiniksi, veisi hänen tyttärensä, ja keksi uusia verukkeita . Hänen piti ensi tuoda paikalle mies, joka voisi syödä kokonaisen leipävuoren. (KH 1927 s. 533)
171	Der Dummling besann sich nicht lange, sondern ging gleich hinaus in den Wald; da saß auf demselben Platz ein Mann, der schnürte sich den Leib mit einem Riemen zusammen, machte ein grämliches Gesicht und sagte: „Ich habe einen ganzen Backofen voll Raspelbrot gegessen, aber was hilft das, wenn man so großen Hunger hat wie ich: mein Magen bleibt leer, und ich muß mich nur zuschnüren , wenn ich nicht Hungers sterben soll.“ (GG 1997 s. 329)	Tyhmeliini ei vitkastellut kauan, vaan meni heti metsään. Entisellä paikalla istui nyt mies, joka kiristi hihnalla vatsaansa, näytti surkealta ja sanoi: ”Minä söisin kokonaisen uunillisen leipää, mutta mitä se auttaa, kun on niin nälissään kuin minä. Vatsani on typösen tyhjä ja minun täytyy vain kiristää suolivyötä , jollen tahdo kuolla nälkään.” (KH 1927 s. 533–534)
172	– – verlangte ein Schiff, das zu Land und zu Wasser fahren könnte: „ Sowie du aber damit angesegelt kommst “, sagte er, „so sollst du gleich meine Tochter zur Gemahlin haben.“ Der Dummling ging geradeswegs in den Wald, da saß das alte graue Männchen, dem er seinen Kuchen gegeben hatte, und sagte... (GG 1997 s. 329)	– – ja halusi laivaa, joka voisi kulkea sekä maalla että merellä . ” Niin pian kuin saavut sillä”, sanoi hän, ”saat tyttären heti puolisoaksesi.” Tyhmeliini meni suoraa päätä metsään; siellä istui vanha harmaa pikkumies, jolle hän oli antanut leivästään , ja sanoi... (KH 1927 s. 534)
173	Es war ein Mann ... (GG 1962 s. 208)	Eli ennen mies . (KH 1962 s. 208)
174	– – bei jeder Gelegenheit zurückgesetzt. (GG 1962 s. 208)	– – häntä sysittiin aina syrjään. (KH 1962 s. 208)
175	– – gab ihm seine Mutter einen schönen, feinen Eierkuchen... (GG 1962 s. 208)	Äiti antoi hänelle evääksi hyvän, maukkaan pan-nukakun... (KH 1962 s. 208)
176	– – das wünschte ihm einen guten Tag und sprach (GG 1962 s. 208)	– – joka tervehti häntä ja pyysi ... (KH 1962 s. 208)

177	– – ließ das Männlein stehen und ging fort. Als er nun anfang, einem Baum zu fällen, dauerte es nicht lange, so hieb er fehl , und die Axt fuhr ihm in den Arm, daß er heimgehen und sich verbinden lassen mußte. Der Fehlschlag war aber von dem grauen Männchen gekommen . (GG 1962 s. 209)	Hän käänsi äijälle selkensä ja jatkoi matkaa. Mutta kun hän rupesi kaatamaan puuta, niin eipä aikaa-kaan, kun kirves luiskahti ja iski häntä käsivarteen ja hänen täytyi lähteä kotiin sidottamaan haavaa. Mutta tapaturma oli harmaan äijän työtä . (KH 1962 s. 209)
178	Auch der zweite Sohn sprach ganz verständig: „ Was ich dir gebe , das geht mir selber ab; pack dich deiner Wege!“, ließ das Männlein stehen und ging fort. (GG 1962 s. 209)	Ja tämäkin poika vastasi: ” Minkä panen sinun pussiisi , se on pois omastani. Menehän matkoihisi.” Hän käänsi äijälle selkensä ja kulki eteenpäin. (KK 1962 s. 209)
179	Da sagte der Dummling: „Vater, laß mich Holz hauen “, und der Vater antwortete: „Deine Brüder haben sich dabei wehgetan , laß es bleiben, du verstehst nichts davon.“ Der Dummling aber bat so lange ... (GG 1962 s. 209)	Silloin Tyhmyri sanoi: ”Isä, annapa nyt minun lähteä halkometsään! ” Isä vastasi: ”Veljillesikin kävi siellä huonosti . Pysy sinä poissa, et sinä kuitenkaan mitään osaa .” Mutta Tyhmyri pyysi pyytämistään ... (KH 1962 s. 209)
180	– – grüßte ihn und sprach ... (GG 1962 s. 209)	– – tervehti ja pyysi ... (KH 1962 s. 209)
181	„ Wenn dir das recht ist ...“ (GG 1962 s. 210)	” Mutta jos niistä välität ...” (KH 1962 s. 209)
182	Da setzten sie sich, und als der Dummling seinen Aschenkuchen herausholte , war’s ein feiner Eierkuchen, und das saure Bier war ein guter Wein. Nun aßen und tranken sie, und danach sprach das Männlein: „Weil du ein gutes Herz hast und mir von dem Deinen gerne gabst, so will ich dir Glück bescheren .“ (GG 1962 s. 210)	He istuutuivat, ja kun Tyhmyri kaivoi eväänsä laukusta , tuhkakakku olikin muuttunut makeaksi pannukakuksi ja olut hyväksi viiniksi. He söivät ja joivat, ja lopetettuaan pikku äijä sanoi: ”Koska sinulle on hyvä sydän ja mielelläsi annat omastasi muillekin, niin autan sinua onneen .” (KH 1962 s. 210)
183	Der Dummling ging hin und hieb den Baum um, und wie er fiel, saß in den Wurzeln eine Gans, die hatte Federn von reinem Gold. Er hob sie heraus , nahm sie mit sich und ging in ein Wirtshaus, da wollte er übernachten. Der Wirt hatte aber drei Töchter, die sahen die Gans, waren neugierig, was das für ein wunderlicher Vogel sei , und hätten gar gern eine von seinen goldenen Federn gehabt . (GG 1962 s. 210)	Tyhmyri seuras i ukon neuvoa ja kaatoi puun, ja sen juuressa istui hanhi, jonka höyhenet olivat puhdasta kultaa. Poika otti sen kainaloonsa ja meni majataloon yöksi. Mutta isännällä oli kolme tytärtä, ja nähdessään hanhen he rupesivat aprikoimaan, mikä kumma otus se oli . Heidän kaikkien teki kovasti mieli linnun kultahöyhentä. (KH 1962 s. 210)
184	Und wie sie ihre Schwester angerührt hatte... (GG 1962 s. 211)	– – ja tuskin hän oli koskettanut sisartaan... (KH 1962 s. 210–211)
185	Mitten auf dem Feld begegnete ihnen der Pfarrer, und als er den Aufzug sah, sprach er... (GG 1962 s. 211)	Niittytiellä he kohtasivat papin ja tämä puuskah-ti ... (KH 1962 s. 211)
186	Wie er sie aber anrührte , blieb er gleichfalls hängen... (GG 1962 s. 211)	Mutta samassa hänkin juuttui kiinni... (KH 1962 s. 211)
187	Da rief der Pfarrer sie an und bat, sie möchten ihn und den Küster losmachen . Kaum aber hatten sie den Küster angerührt, blieben sie hängen , und es waren ihrer nun sieben, die dem Dummling mit der Gans nachliefen. (GG 1962 s. 211–212)	Rovasti huusi heitä apuun, ja miehet rupesivat kiskomaan lukkaria irti . Mutta tuskin he olivat kajonneet häneen, kun olivat itse samassa pinteessä . Nyt heitä oli seitsemän henkeä laukkamassa Tyhmyrin ja hanhen kintereillä. (KH 1962 s. 211–212)
188	– – der solle sie heiraten . (GG 1962 s. 212)	– – pääsisi hänen puoliso ukseen. (KH 1962 s. 212)
189	– – fing er überlaut an zu lachen ... (GG 1962 s. 212)	– – prinsessa puhkesi niin makeaan nauruun ... (KH 1962 s. 212)
190	– – und sagte ... (GG 1962 s. 212)	– – hän vaati ... (KH 1962 s. 212)
191	– – sah er einen Mann sitzen, der machte ein ganz betrübtes Gesicht . (GG 1962 s. 212)	Siellä istui mies, joka näytti kovin alakuloiselta . (KH 1962 s. 212)

192	„Ich habe so großen Durst, und kann ihn nicht löschen . Das kalte Wasser vertage ich nicht...“(GG 1962 s. 212)	”Minulla on kauhea jano eikä tippakaan juotavaa , sillä kylmää vettä en voi sietää.” (KH 1962 s. 212)
193	– – „ du sollst genug haben .“ (GG 1962 s. 212)	– – ” niin saat viiniä mielin määrin .” (KH 1962 s. 212)
194	– – daß ein Bursch ...(GG 1962 s. 212)	– – tuollaiselle nulikalle ...(KH 1962 s. 212)
195	Da saß auf demselben Platz ein Mann, der schnürte sich den Leib mit einem Riemen zusammen, machte ein grämliches Gesicht . (GG 1962 s. 212)	Samalla paikalla kuin aikaisemminkin istui mies, joka kiristi äreän näköisenä suolivyötään... (KH 1962 s. 212)
196	Er führte ihn an den Hof des Königs...(GG 1962 s. 212)	Hän vei miehen linnaa . (KH 1962 s. 212)
197	– – und in einem Tag war der ganze Berg verschwunden. (GG 1962 s. 212)	– – ja päivässä koko leivänpaljous hävisi sen tien. (KH 1962 s. 212)
198	Der König aber suchte noch einmal Ausflucht und verlangte ein Schiff, das zu Land und zu Wasser fahren könnte. (GG 1962 s. 212–213)	Mutta kuningas keksi vielä juonen : hän vaati laivaa, joka kulki sekä merellä että maalla. (KH 1962 s. 213)
199	Da gab er ihm das Schiff, das zu Land und zu Wasser fuhr...(GG 1962 s. 213)	Ja antoi Tyhmyrille laivan, joka kulki sekä maalla että merellä ...(KH 1962 s. 213)
200	– – und eh er ging, gab ihm noch seine Mutter einen schönen feinen Eierkuchen und eine Flasche Wein mit, damit er nicht Hunger und Durst litte. (GG 2004 s. 112)	Ennen lähtöä äiti antoi hänelle mukaan maukkaan kakun ja pullon juomaa , jotta hän ei kärsisi nälkää tai janoa. (KH 2008 s. 112)
201	– – das bot ihm einen guten Tag und sprach ...(GG 2004 s. 112)	– – joka toivotti hänelle hyvää päivää ja pyysi ...(KH 2008 s. 112)
202	Und die Mutter gab ihm, wie den ältesten, einen Eierkuchen und eine Flasche Wein . (GG 2004 s. 112)	Äiti antoi hänelle kuten esikoisellekin kakun ja pullon juomaa . (KH 2008 s. 112)
203	– – hielt um ein Stückchen Kuchen und einen Trunk Wein . (GG 2004 s. 112)	– – joka pysäytti hänet saadakseen palan kakkua ja kulauksen juomasta . (KH 2008 s. 112)
204	Der kluge Sohn aber antwortete...(GG 2004 s. 112)	Poika kuitenkin vastasi järkeillen ...(KH 2008 s. 112)
205	„Antwortete der Vater: Deine Brüder haben sich Schaden dabei getan .“ (GG 2004 s. 112)	Isä vastasi: ”Veljillesi ei ole seurannut siitä mitään hyvää . (KH 2008 s. 112)
206	„Weil du ein gutes Herz hast und von dem Deinigen gerne mitteilst, so will ich dir Glück bescheren .“ (GG 2008 s. 114)	”Koska sinulla on hyvä sydän ja mielelläsi jaat vähästäsi, suon minä sinulle onnen.” (KH 2008 s. 114)
207	Der Dummling ging hin und hieb den Baum um, und wie er fiel, saß in den Wurzeln eine Gans...(GG 2004 s. 114)	Tyhmyri kaatoi puun ja löysi sen juurakosta hahnen...(KH 2008 s. 114)
208	Mitten auf dem Felde begegnete ihnen der Pfaffer...(GG 2004 s. 115)	Keskellä peltoa Tyhmyri ohitti papin... (KH 2008 s. 115)
209	Damit fasste er die Jüngste an die Hand und wollte sie zurückziehen ...(GG 2004 s. 115)	Siinä samalla hän tarttui nuorinta tyttöä kädestä pysäyttääkseen tämän...(KH 2008 s. 115)
210	– – lief auf ihn zu und fasste ihn am Ärmel , blieb aber auch festhängen. (GG 2004 s. 115)	untio juoksi papin luokse, tarttui tätä käsivarresta ja jäi tietenkin myös kiinni. (KH 2008 s. 115)
211	– – der hatte eine Tochter, die war so ernsthaft, dass sie niemand zum Lachen bringen konnte. (GG 2004 s. 116)	– – jonka kuninkaalla oli niin totinen tytär, että kukaan ei pystynyt saamaan tätä hymyilemään . (KH 2008 s. 116)
212	– – und als diese die sieben Menschen hintereinander herlaufen sah, fing sie überlaut an zu lachen und wollte gar nicht wieder aufhören. (GG 2004 s. 116)	– – joka tämän hullunkurisen joukkion nähdessään alkoi nauraa ääneen eikä voinut enää lainkaan lopettaa. (KH 2008 s. 116)
213	– – „aber was ist ein Tropfen auf einem heißen Stein ?“ (GG 2004 s. 118)	– – ”niin mitä on yksi pisara näin kuumalla säällä ?“ (KH 2008 s. 118)

214	Er führte ihn darauf in des Königs Keller, und der Mann machte sich über die großen Fässer, trank und trank, dass ihm die Hüften wehtaten . (GG 2004 s. 118)	Hän johdatti miehen kuninkaan kellariin, jossa mies asettui suuren tynnyrin ääreen ja joi ja joi niin, että sisuskaluja pakotti . (KH 2008 s. 118)
215	Der König aber ärgerte sich, dass ein schlechter Bursch , den jedermann einen Dummling nannte... (GG 2004 s. 118)	Kuningas oli kuitenkin harmissaan, että hänen tyttärensä joutuisi kehnolle vävyille , jota kaikki nimittivät Tyhmyriksi. (KH 2008 s. 118)
216	Der König aber suchte noch einmal Ausflucht und verlangte ein Schiff ... (GG 2004 s. 119)	Kuningas yritti vielä yhtä veruketta ja pyysi venettä ... (KH 2008 s. 119)

Liite 4 Muut muutokset Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja KULTAHANHI

Järjestyksen muutokset		
nro	Katkelma lähdetekstissä	Katkelma suomennoksessa
1	„Noch eine gute Viertelstunde weiter im Wald, unter den drei großen Eichbäumen, da steht ihr Haus; unten sind die Nußhecken, das wirst du ja wissen“, sagte Rotkäppchen . (RK 1962 s. 144)	”Sinne on vielä hyvästikin neljännestunnin matka tätä metsätietä”, selitti Punahilkka . ”Hänen tupsansa on kolmen suuren tammen alla, ja sitten siellä ovat ne pähkinäpensasaidat, kai tiedätkin sen paikan.” (PH 1962 s. 144)
2	– – „ dachte es : Wenn ich der Großmutter einen frischen Strauß mitbringe, der wird ihr auch Freude machen; es ist so früh am Tag, daß ich doch zu rechter Zeit ankomme.“ (RK 1962 s. 145)	”Isoäiti tulee varmasti iloiseksi, jos vien hänelle sievän kukkakimpun”, Punahilkka tuumi . ”Nyt hän on vielä niin varhaista, että ehdin joka tapauksessa ajoissa perille.” (PH 1962 s. 145)
3	– – daß es dachte : „Ei, du mein Gott, wie ängstlich wird mir’s heute zumute, und bin sonst so gerne bei der Großmutter!“ (RK 1962 s. 147)	”Voi kauheata, miten minua tänään pelottaa”, hän ajatteli . ”Tavallisestihan isoäidin luona on hauska ja hyvä olla.” (PH 1962 s. 146)
4	„Rotkäppchen, das bringt Kuchen und Wein. Mach auf! “ (RK 2004 s. 67)	”Täällä on Punahilkka. Avaa ovi , niin tuon sinulle kakkua ja mehua!“ (PH 2008 s. 67)
5	Darauf ging es zum Bett und zog die Vorhänge zurück . (RK 2004 s. 67)	Sitten hän avasi verhot ja meni aivan vuoteen viereen. (PH 2008 s. 67)
6	Da sprach sie zu dem Kind: „ Nimm den Eimer , Rotkäppchen, gestern hab ich Würste gekocht, da trag das Wasser, worin sie gekocht sind, in den Trog.“ (RK 2004 s. 71)	Isoäiti sanoi Punahilkalle: ”Valmistin eilen makaraa, joten ota ämpäri ja kaada keitinvesi sammioon.” (PH 2008 s. 71)
7	Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben, dachte er , und doch war’s ihm, als wäre ein Stein von seinem Herzen gewälzt, weil er es nicht zu töten brauchte. (SW 1962 s. 50)	Hän ajatteli itsekseen: ”Pian sinut kuitenkin pedot syövät.” Mutta silti hänestä tuntui kuin kivi olisi vierähtänyt sydämeltä, kun hänen ei tarvinnut surmata tyttöä. (LM 1962 s. 50)
8	Der erste sprach : ”Wer hat auf meinem Stühlchen gegessen?“ Der zweite : ”Wer hat von meinem Tellerchen gegessen?“ Der dritte : ”Wer hat von meinem Brötchen genommen?“ Der vierte : ”Wer hat von meinem Gemüschchen gegessen?“ Der fünfte : ”Wer hat mit Gäbelchen gestochen?“	”Kuka on istunut tuolissani?” kysyi ensimmäinen . ”Kuka on syönyt lautaseltani?” toinen . ”Kuka on nipistänyt leivästäni?” kolmas . ”Kuka on käynyt puurokupillani?” neljäs . ”Kuka on käyttänyt haarukkaani?” viides . ”Kuka on leikannut veitselläni?” kuudes . ”Kuka on juonut kupistani?” seitsemäs . (LM 1962 s. 51–52)

	Der sechste: „Wer hat mit meinem Messerchen geschnitten?“ Der siebente: „Wer hat aus meinem Becherlein getrunken?“ (SW 1962 s. 51–52)	
9	„Ei, du mein Gott! Ei, du mein Gott!“ riefen sie , „was ist das für ein schönes Kind!“ (SW 1962 s. 52)	”Voi ihme, voi ihme, miten kaunis hän on!” he huusivat . (LM 1962 s. 52)
10	Sie sprachen: „Das Mädchen können wir nicht in die schwarze Erde versenken“ (SW 1962 s. 58)	”Emme voi haudata häntä mustaan maahan”, pikku kääpiöt sanoivat toisilleen . (LM 1962 s. 58)
11	Da sprach er: „So schenkt ihn mir, denn ich kann nicht leben, ohne Schneewittchen zu sehen! Ich will es ehren und hochachten wie mein Liebstes.“ (SW 1962 s. 59)	”Antakaa se sitten minulle lahjaksi!” pyysi prinssi . ”Minä en voi elää, ellen saa katsella Lumikkia. Tahdon kunnioittaa ja suojella häntä niin kauan kuin elän.” (LM 1962 s. 59)
12	Der Königssohn sagte voll Freude: „Du bist bei mir“ (SW 1962 s. 60)	”Olet turvassa minun luonani”, vastasi prinssi säteillen ilosta . (LM 1962 s. 60)
13	– – „ komm mit mir in meines Vaters Schloß , du sollst meine Gemahlin werden.“ (SW 1962 s. 60)	Tule minun puolisoiksi ja kanssani isäni linnaan! ” (LM 1962 s. 60)
14	Die wilden Tiere werden dich bald gefressen haben, dachte er ... (SW 2004 s. 74)	Itsekseen hän ajatteli: ”Villieläimet syövät hänet pian” (LM 2008 s. 74)
15	Es lief, solange nur die Füße noch fort konnten , bis es bald Abend werden wollte... (SW 2004 s. 74)	Lumikki juoksi melkein iltaan asti, kunnes hänen jalkansa eivät enää kantaneet pidemmälle . (LM 2008 s. 74)
16	Und als sie sich endlich etwas ausgedacht hatte, färbte sie sich das Gesicht und kleidete sich wie eine alte Krämerin und war ganz unkenntlich. (SW 2004 s. 78)	Lopulta hän keksi suunnitelman, pukeutui vanhan kulkukauppiaan asuun ja tuhri kasvonsa niin, että häntä oli täysin mahdoton tunnistaa. (LM 2008 s. 78)
17	„Nun aber”, sprach sie , „will ich etwas aussinnen, das dich zugrunde richten soll!“ (SW 2004 s. 80)	”Nyt keksin keinon, jolla tuhoan sinut lopullisesti!” hän sanoi ... (LM 2008 s. 80)
18	Als der Apfel fertig war, färbte sie sich das Gesicht und verkleidete sich in eine Bauersfrau , und so ging sie über die sieben berge zu den sieben Zwergen. (SW 2004 s. 81)	Kun omena oli valmis, kuningatar pukeutui talonpojan emännäksi , tuhri kasvonsa ja kulki vuorten yli kääpiöiden luokse. (LM 2008 s. 81)
19	Da antwortete der Dummling: „Ich habe nur Aschenkuchen und saures Bier.“ (GG 1962 s. 210)	”Minulla on vain tuhkakakkua ja hapanta olutta”, vastasi Tyhmyri . (KH 1962 s. 209)
20	„Sobald du damit angesegelt kommst“, sagte er , „sollst du meine Tochter zu Gemahlin haben.“ (GG 1962 s. 213)	”Kun purjehdit sillä luokseni, saat heti paikalle tyttäreni puolisoiksi”, hän sanoi . (KH 1962 s. 213)
21	– – und sagte: „Ich habe für dich getrunken und gegessen, ich will dir auch das Schiff geben...“ (GG 1962 s. 213)	”Minä olen sinun puolestasi juonut ja syönyt”, tämä sanoi , ”ja nyt hankin sinulle myös laivan.” (KH 1962 s. 213)
Punahilkka-satujen loppu		
nro	Katkelma lähdetekstissä	Katkelma suomennoksessa
1	Da waren alle drei vergnügt; der Jäger zog dem Wolf den Pelz ab und ging damit heim, die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein, den	Nytpä kaikki kolme olivat mielissään. Metsästäjä nylki suden nahan ja vei sen mukanaan kotiin, mummo söi kakkua ja joi viiniä, jotka Punahilkka

	<p>Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder, Rotkäppchen aber dachte: „Du willst dein Lebtage nicht wieder allein vom Wege ab in den Wald laufen, wenn dir's die Mutter verboten hat.“</p> <p>Es wird auch erzählt, daß einmal, als Rotkäppchen der alten Großmutter wieder Gebackenes brachte, ein anderer Wolf ihm zugesprochen und es vom Wege habe ableiten wollen. Rotkäppchen aber hütete sich und ging gerade fort seines Wegs und sagte der Großmutter, daß es dem Wolf begegnet wäre, der ihm guten Tag gewünscht, aber so böse aus den Augen geguckt hätte: „Wenn's nicht auf offener Straße gewesen wäre, er hätte mich gefressen.“</p> <p>„Komm“, sagte die Großmutter, „wir wollen die Türe verschließen, daß er nicht herein kann.“</p> <p>Bald darnach klopfte der Wolf an und rief: „Mach auf, Großmutter, ich bin das Rotkäppchen, ich bring dir Gebackenes.“ Sie schwiegen aber still und machten die Türe nicht auf: da schlich der Graukopf etlichemal um das Haus, sprang endlich aufs Dach und wollte warten, bis Rotkäppchen abends nach Haus ginge, dann wollte er ihm nachschleichen und wollt's in der Dunkelheit fressen.</p> <p>Aber die Großmutter merkte, was er im Sinn hatte. Nun stand vor dem Haus ein großer Steintrog, da sprach sie zum dem Kind: „Nimm den Eimer, Rotkäppchen, gestern hab ich Würste gekocht, da trag das Wasser, worin sie gekocht sind, in den Trog.“ Rotkäppchen trug so lange, bis der große, große Trog ganz voll war. Da stieg der Geruch von den Würsten dem Wolf in die Nase, er schnupperte und guckte hinab, endlich machte er den Hals so lang, daß er sich nicht mehr halten konnte und anfang zu rutschen: so rutschte er vom Dach herab, gerade in den großen Trog hinein, und ertrank. Rotkäppchen aber ging fröhlich nach Haus, und tat ihm niemand etwas zuleid. (RK 1997 s. 137–138)</p>	<p>oli tuonut mukanaan, ja tointui jälleen, mutta Punahilkka tuumi mielessään: ”En ikipäivänä enää poikkea tieltä metsään, kun äiti on kieltänyt.”</p> <p>Kerrotaanpa niinkään, että kerran, kun Punahilkka jälleen toi lämmintä leipää mummolle, toinen susi puhutteli häntä tiellä ja koetti viekoitella häntä metsään. Mutta Punahilkka piti varansa ja astui suoraan tieltään ja kertoi sitten mummolle tavanneensa suden, joka oli toivottanut hänelle hyvää päivää, mutta samalla katsonut vihaisesti häntä silmiin.</p> <p>”Jollen olisi tavannut häntä keskellä maantietä, niin hän olisi syönyt minut suuhunsa.”</p> <p>”Kuulehan”, sanoi mummo, ”suljetaan ovi, jotta susi ei pääse sisään.”</p> <p>Pian sen jälkeen susi kolkutti ovelle ja huusi: ”Avaa ovi, mummo, minä olen Punahilkka, tuon sinulle lämpimäisiä.”</p> <p>Mutta tuvassa olivat olivat ääneti eivätkä avanneet ovea. Silloin harmaapää kiersi moneen kertaan mökin ympäri, hyppäsi vihdoinkin katolle ja aikoi odottaa, kunnes Punahilkka lähtisi illalla kotiin, jolloin hän hiipisi hänen jäljessään ja söisi hänet pimeässä suuhunsa.</p> <p>Mutta mummo huomasi, mitä sudella oli mielessä. Tuvan edustalla seisoi suuri kivinen allas, ja mummo sanoi Punahilkalle: ”Ota ämpäri, Punahilkka; eilen keitin makkarointa; kanna vesi, jossa niitä keitin, altaaseen.”</p> <p>Punahilkka kantoi, kunnes suuri allas oli aivan täynnä. Silloin nousi makkaroiden haju suden sieraimiin; hän haisteli ja kurkisteli alas maahan, ja lopulta hän kurotti niin pitkälle kaulaansa, että hän alkoi luistaa alaspäin. Hän liukui alas katolta, suoraan suureen altaaseen, ja hukkui siihen. Mutta Punahilkka palasi tyytyväisenä kotiin, eikä kukaan tehnyt hänelle matkan varrella pahaa. (PH 1927 212–214)</p>
2	<p>Da waren alle drei vergnügt. Der Jäger zog dem Wolf den Pelz ab und ging damit heim, die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein, den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wieder, Rotkäppchen aber dachte: Du willst dein Lebtage nicht wieder allein vom Weg ab in den Wald laufen, wenn dir's die Mutter verboten hat. (RK 1962 s. 149)</p>	<p>Ja kaikki olivat tyytyväisiä. Metsästäjä sai suden nahan, ja isoäiti söi Punahilkkan tuoman kakun ja virkistyi entiselleen. Mutta Punahilkka ajatteli: ”Älä enää milloinkaan poikkea yksi tieltä metsään, jos äiti on sinua kieltänyt.” (PH 1962 s. 149)</p>
3	<p>Da waren alle drei vergnügt. Der Jäger zog dem Wolf den Pelz ab und ging damit heim, die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein, den Rotkäppchen gebracht hatte, und erholte sich wie-</p>	<p>Silloin olivat kaikki kolme tyytyväisiä. Metsästäjä nylki sudelta turkin ja lähti sen kanssa kotimatkal- le. Isoäiti söi kakkua ja joi mehua, jotka Punahilkka oli tuonut, ja voi heti paremmin. Punahilkka</p>

	<p>der, Rotkäppchen aber dachte: „Du willst dein Lebtage nicht wieder allein vom Wege ab in den Wald laufen, wenn dir die Mutter verboten hat.“</p> <p>Es wird auch erzählt, dass einmal, als Rotkäppchen der alten Großmutter wieder Gebackenes brachte, ein anderer Wolf ihm zugesprochen und es vom Wege habe ableiten wollen. Rotkäppchen aber hütete sich und ging gerade fort seines Wegs und sagte der Großmutter, dass es dem Wolf begegnet wäre, der ihm guten Tag gewünscht, aber so böse aus den Augen geguckt hätte: „Wenns nicht auf offener Straße gewesen wäre, er hätte mich gefressen.“ „Komm“, sagte die Großmutter, „wir wollen die Türe verschließen, dass er nicht hereinkann.“</p> <p>Bald darnach klopfte der Wolf an und rief: „Mach auf, Großmutter! Ich bin das Rotkäppchen, ich bring dir Gebackenes.“ Sie schwiegen aber still und machten die Türe nicht auf. Da schlich der Graukopf etliche Mal um das Haus, sprang endlich aufs Dach und wollte warten, bis Rotkäppchen abends nach Haus ginge.</p> <p>Dann wollte er ihm nachschleichen und wollte in der Dunkelheit fressen. Aber die Großmutter merkte, was er im Sinn hatte.</p> <p>Nun stand vor dem Haus ein großer Steintrog. Da sprach sie zum dem Kind: „Nimm den Eimer, Rotkäppchen, gestern hab ich Würste gekocht, da trag das Wasser, worin sie gekocht sind, in den Trog.“ Rotkäppchen trug so lange, bis der große, große Trog ganz voll war. Da stieg der Geruch von den Würsten dem Wolf in die Nase. Er schnupperte und guckte hinab, endlich machte er den Hals so lang, dass er sich nicht mehr halten konnte und anfang zu rutschen. So rutschte er vom Dach herab gerade in den großen Trog hinein – und ertrank. Rotkäppchen aber ging fröhlich nach Haus, und tat ihm niemand etwas zuleide. (RK 2004 s. 70–71)</p>	<p>ajatteli: ”En enää ikipäivänä juokse polulta yksin metsään, koska äiti on sen kieltänyt.”</p> <p>Kerrotaan, että kun Punahilkka seuraavan kerran lähti vanhan isoäidin luokse, hän kohtasi toisen suden, joka halusi johdattaa tytön pois polulta. Punahilkka oli kuitenkin varuillaan ja meni suorinta tietä isoäidin luokse. Perillä hän kertoi isoäidille, että oli tavannut suden, joka tosin toivotti hänelle hyvää päivää, mutta jonka ilkeä katse tuntui sanovan: ” Jos emme olisi avoimella tiellä, söisin sinut suihini.” ”Tule”, isoäiti sanoi, ” niin lukitaan ovi, jotta susi ei pääse sisään.”</p> <p>Pian sen jälkeen susi kolkutti oveen ja huusi: ” Avaa ovi, isoäiti! Täällä on Punahilkka, tuon sinulle leivonnaisia.”</p> <p>Punahilkka ja isoäiti olivat hiirenhiljaa eivätkä avanneet ovea. Silloin sudenroikale hiipi muutamana kerran talon ympäri, piiloutui lopulta katolle ja jäi odottamaan, että ilta koittaisi ja Punahilkka lähtisi kotimatalle.</p> <p>Susi aikoi hiipiä tyttöraukan perässä ja syödä tämän pimeyden suojissa, mutta isoäiti arvasi, mitä sillä oli mielessä. Talon ikkunan alla oli suuri vesisammio. Isoäiti sanoi Punahilkalle: ” Valmistin eilen makkaraa, joten ota ämpäri ja kaada keitinvesi sammioon.” Punahilkka kaatoi vettä pitkän aikaa, kunnes suurensuuri sammio oli melkein täysi. Makkaran tuoksu alkoi leijaila katolla odottavan suden kuonoon. Susi nuuski ja kurkisteli, kunnes lopulta venytti kaulaansa niin pitkälle, että rupesi liukumaan alas. Niin se luisui katolta alas suureen sammioon ja hukui. Punahilkka lähti iloisena kotimatalle, eikä yksikään susi hätyytellyt sitä enää. (PH 2008 s. 70–71)</p>
--	---	---

Liite 5 Poistamatta tai korvaamatta jätetyt alkoholikohdat Grimmin satujen suomennoksissa Punahilkka, Lumikki ja Kultahanhi.

nro	Katkelma lähdetekstissä	Katkelma suomennoksessa
1	„Komm, Rotkäppchen, da hast du ein Stück Kuchen und eine Flasche Wein , bring das der Großmutter hinaus; sie ist krank und schwach und wird sich daran laben.“ (RK 1997 s. 135)	Eräänä päivänä sanoi äiti Punahilkalle: ”Kuulepas, Punahilkka, tästä saat palan kakkua ja pullollisen viiniä , vie ne mummulle. Hän on sairas ja heikko voimiltansa; ne vahvistavat häntä varmaan.” (PH 1927 s. 208)

2	„Kuchen und Wein ..“ (RK 1997 s. 136)	”Kakkua ja viiniä ...” (PH 1927 s. 209)
3	„Rotkäppchen, das bringt Kuchen und Wein , mach auf.“ (RK 1997 s. 136)	”Punahilkka, minä tuon leipää ja viiniä , avaa ovi.” (PH 1927 s. 210)
4	– – die Großmutter aß den Kuchen und trank den Wein ...(RK 1997 s. 137)	– – mummo söi kakkua ja joi viiniä ...(PH 1927 s. 212)
5	– – trank aus jedem Becherlein einen Tropfen Wein ...(SW 1997 s. 251)	– – joi jokaisesta pikarista pisaran viiniä ...(LM 1927 s. 401)
6	– – wuschen es mit Wasser und Wein ...(SW 1997 s. 256)	– – pesivät häntä vedellä ja viinillä ...(LM 1927 s. 410)
7	– – gab ihm noch seine Mutter einen schönen feinen Eierkuchen und eine Flasche Wein mit...(GG 1997 s. 327)	– – antoi äiti hänelle kauniin munakakun ja pullollisen viiniä eväiksi...(KH 1927 s. 528)
8	„Gib mir doch ein Stück Kuchen aus deiner Tasche und laß mich einen Schluck von deinem Wein trinken...“ (GG 1997 s. 327)	”Annahan minulle palanen kakustasi ja kulaus viinistäsi ...”(KH 1927 s. 528)
9	„Geb ich dir meinen Kuchen und meinen Wein ...“ (GG 1997 s. 327)	”Jos annan sinulle kakkuni ja viinini ...” (KH 1927 s. 528)
10	– – die Mutter gab ihm, wie dem ältesten, einen Eierkuchen und eine Flasche Wein . (GG 1997 s. 327)	– – äiti antoi hänelle, samoin kuin vanhimmallekin, munakakun ja viinipullon eväiksi. (KH 1927 s. 528–529)
11	– – hielt um ein Stückchen Kuchen und einen Trunk Wein an. (GG 1997 s. 327)	– – joka pyysi häneltä kakkupalasta ja viinikulausta . (KH 1927 s. 529)
12	– – und dazu eine Flasche saueres Bier . (GG 1997 s. 327)	– – ja sen lisäksi pullon hapanta olutta . (KH 1927 s. 529)
13	„Ich habe aber nur Aschekuchen und saueres Bier ...“ (GG 1997 s. 327)	”Minulla ei ole muuta kuin tuhassa paistettua leipää ja hapanta olutta ...” (KH 1927 s. 530)
14	– – und das saure Bier war ein guter Wein . (GG 1997 s. 327)	– – ja hapan olut oli hyvää viiniä . (KH 1927 s. 530)
15	– – der einen Keller voll Wein austrinken könnte. (GG 1997 s. 327)	– – joka voisi juoda kellarillisen viiniä . (KH 1927 s. 533)
16	„– – ein Faß Wein habe ich zwar ausgeleert...“ (GG 1997 s. 329)	”– – ja tynnyrillisen viiniä olen jo tyhjentänyt...” (KH 1927 s. 533)
17	– – wuschen es mit Wasser und Wein ...(SW 1962 s. 58)	– – pesivät hänet vedellä ja viinillä ...(LM 1962 s. 58)
18	– – gab ihm seine Mutter einen schönen, feinen Eierkuchen und eine Flasche Wein mit...(GG 1962 s. 208)	Äiti antoi hänelle evääksi hyvän, maukkaan pannukakun ja pullollisen viiniä ...(KH 1962 s. 208)
19	„Gebe ich dir meinen Kuchen und meinen Wein ...“ (GG 1962 s. 209)	”Jos minä annan sinulle kakkuni ja viinini ...” (KH 1962 s. 209)
20	– – und die Mutter gab ihm, wie dem ältesten, einen Eierkuchen und eine Flasche Wein . (GG 1962 s. 209)	– – ja äiti antoi hänellekin evääksi pannukakun ja pullollisen viiniä . (KH 1962 s. 209)
21	– – bat um ein Stück Kuchen und einen Trunk Wein . (GG 1962 s. 209)	– – joka pyysi palan kakkua ja kulauksen viiniä . (KH 1962 s. 209)
22	– – und dazu eine Flasche saures Bier . (GG 1962 s. 209)	– – ja pullon hapanta olutta . (KH 1962 s. 209)
23	„Ich habe aber nur Aschekuchen und saures Bier .“ (GG 1962 s. 210)	”Minulla on vain tuhkakakkua ja hapanta olutta ...” (KH 1962 s. 209)
24	– – und das saure Bier war ein guter Wein . (GG 1962 s. 210)	– – olut hyväksi viiniksi . (KH 1962 s. 210)
25	– – der einen Keller voll Wein austrinken könnte. (GG 1962 s. 212)	– – joka joisi tyhjäksi koko kellarillisen viiniä . (KH 1962 s. 212)

26	– – „ein Faß Wein habe ich zwar ausgeleert...” (GG 1962 s. 212)	”Tynnyrillisen viiniä olen siemaissut...”(KH 1962 s. 212)
27	– – und dazu eine Flasche saueres Bier . (GG 2004 s. 114)	– – pullon hapanta olutta ...(KH 2008 s. 114)
28	„– – Aschenkuchen und saueres Bier .” (GG 2004 s. 114)	– – ”tuhkaan leivottua kakkua ja hapanta olutta ...” (KH 2008 s. 114)
29	– – und das saure Bier ein guter Wein . (GG 2004 s. 114)	– – ja hapan olut olikin hyvää viiniä . (KH 2008 s. 114)
30	– – der einen Keller voll Wein austrinken könnte. (GG 2004 s. 116)	– – joka pystyisi juomaan tyhjäksi täyden kellarillisen viiniä . (KH 2008 s. 118)
31	„– – ein Fass Wein habe ich zwar ausgeleert...” (GG 2004 s. 118)	”– – vaikka olen tyhjentänyt jo tynnyrillisen viiniä ...”(KH 2008 s. 118)

DEUTSCHE KURZFASSUNG

Universität Tampere
Fachbereich Sprach-, Translations- und Literaturwissenschaften
Translationswissenschaft (Finnisch-Deutsch)

SIPINEN HEIDI: Adaptation beim Übersetzen von Kinderliteratur. *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* und *Die goldene Gans* als Untersuchungsmaterial.

Masterarbeit: 76 Seiten
Anhänge: 37 Seiten
Deutsche Kurzfassung: 8 Seiten
April 2014

1. Einleitung

Die Stellung der Kinderliteratur als Literaturart und als Forschungsgegenstand ist marginal. Die geringen Buchbesprechungen und die unterschiedlich dotierten Literaturpreise in der Kinder- und Erwachsenenliteratur deuten auf die Unterbewertung von Kinderliteratur hin. Früher verwendeten diejenigen, die für Kinder schrieben, auch Pseudonyme, um ihren Ruf zu schützen. Wegen ihren vielen Aufgaben ist Kinderliteratur dennoch ein interessanter und vielseitiger Forschungsgegenstand, denn Kinderbücher dienen nicht ausschließlich der Unterhaltung, sondern sind auch Mittel der Erziehung und Sozialisierung. (Oittinen 2000, 68; Puurtinen 2000, 106–107.)

Kinderliteratur im Original wird höher geschätzt als die Übersetzungen von Kinderliteratur, obwohl in Finnland die Kinderbücherübersetzungen eine sehr wichtige und bemerkenswerte Rolle spielen.

Das Ziel dieser Arbeit ist zu untersuchen, welche Veränderungen die Zieltexte im Vergleich mit den Ausgangstexten aufweisen. Als Untersuchungsmaterial dienen drei Märchen der Gebrüder Grimm, *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* und *Die goldene Gans* und deren finnische Übersetzungen *Punahilkka*, *Lumikki* und *Kultahanhi*. Die Erscheinungsjahre der Ausgangstexte sind 1997 (nach der großen Ausgabe von 1857), 1962 und

2004, und die Übersetzungen der Ausgangstexte sind in den Jahren 1927, 1962 und 2008 erschienen.

In meiner Masterarbeit untersuche ich, wie die Ausgangstexte adaptiert worden sind. Welche Änderungen bzw. pragmatische Adaptionen wie Auslassungen, Zusätze, Ersetzungen und andere Änderungen treten in den Übersetzungen auf? Welche Rolle spielen in diesem Zusammenhang die finnischen Normen der Kinderliteratur und die Übersetzer selbst? Ich betrachte auch das Neuübersetzen, wenn unter anderem veraltete Sprache der Grund für Neuübersetzungen ist.

2. Kinderliteratur

Über die Entstehung der Kinderliteratur gibt es viele Theorien. Früher wurde festgelegt, dass die Kinderliteratur im achtzehnten Jahrhundert entstand, als die Kinder als eigene Zielgruppe mit eigenen Büchern versorgt wurden. Heutzutage geht man davon aus, dass die Kinderliteratur schon im Mittelalter ein eigenes Genre war. Die finnische Kinderliteratur entstand um die Wende des neunzehnten und zwanzigsten Jahrhunderts. (Huhtala & Juntunen 2004, 9, 113.)

Der Begriff Kindheit ist nicht eindeutig definiert. Laut Oittinen (2000, 4) ist Kinderliteratur Literatur, die Kinder selbst lesen und die den Kindern von Erwachsenen vorgelesen wird. Oittinen (1999, 250–251) hat auch festgestellt, dass alle Bücher, die Kinder lesen, Kinderbücher sein können, egal ob die Bücher in erster Linie für Kinder gedacht wären. Nach Chambers (1991, 91) gibt es Bücher, die die Schriftsteller besonders an Kinder gerichtet haben, und Bücher, die Kinder interessant finden, obwohl sie keine Zielgruppe für die Bücher sind.

Die Grenze zwischen Kinder- und Jugendliteratur ist auch fließend. Laut Lappalainen (1979, 15–16) sollte die Kinder- und Jugendliteratur in zwei Gruppen eingeteilt werden: Unter Kinderliteratur versteht man Bücher, die sich an Kinder richten, die jünger als neun sind. Jugendliteratur beinhaltet alle schriftlichen Werke für Heranwachsende. Das wesentliche Märchenalter erstreckt sich vom vierten bis zum siebten Lebensjahr.

Das Märchen ist ein wichtiger Teil der Kinderliteratur. Zeitlich ist das Märchen von den europäischen wortkünstlichen Arten die älteste (Apo 2001, 12). Bevor die Kinder die Hauptzielgruppe von den Märchen waren, amüsierten sie auch Erwachsene (Shavit 1986, 8). Die Märchen werden in Volks- und Kunstmärchen eingeteilt (Ylönen 2002, 23). Zu den Volksmärchen gehören drei Hauptgruppen: die Fabeln bzw. Tiermärchen, die eigentlichen Märchen und Scherzmärchen. Die eigentlichen Märchen werden weiter in die Untergruppen Wunder-, Legende- und Novellenmärchen eingeordnet. (Lappalainen 1979, 21–22.)

Die Kinderliteratur unterscheidet sich von der Erwachsenenliteratur in der Sprache, in der Erzähltechnik und in den Themen. Auch alle Normen treten in der Kinderliteratur stärker hervor. (Puurtinen 2000, 106–107.) Die Kinderliteratur hat zwei unterschiedliche Zielgruppen: Kinder und Erwachsene. Die Kinder sind die vorrangige Zielgruppe, aber die Erwachsenen als zweitrangige Zielgruppe kaufen die Bücher, lesen sie und schreiben die Buchbesprechungen. (Puurtinen 2000, 108.) Nach Zipes (2001, 44) muss der Übersetzer auch die Zensur beachten und er ist der Meinung, dass Kinderbücher immer ein indirektes Publikum haben, das abgesehen von den Kindern unter anderem aus Lehrern, Redakteuren, Herausgebern und Eltern besteht.

Zu den zwei verschiedenen Zielgruppen, Kindern und Erwachsenen, gehört der Begriff Ambivalenz. Laut Shavit (1986, 63, 66–67) spiegelt die Ambivalenz Einschränkungen oder Zwangsmittel von Kinderliteratur wider. Einige Schriftsteller folgen diesen Einschränkungen, andere nicht. In diesem Fall sind die Erwachsenen die vorrangige Zielgruppe und die Kinder eher ein Vorwand. Der Schriftsteller kann auch den Erwachsenen vergessen. Die zwei Mittel produzieren einen ambivalenten Text, der statt eines univalenten Textes dem Übersetzer mehr Möglichkeiten zu manipulieren bietet. Ein ambivalenter Text ist zum Beispiel *Alice im Wunderland*.

Die Unterschiede zwischen den Versionen für Kinder und Erwachsene manifestieren sich in Genres, Figuren und Beschreibungsweisen, Einstellungen und Enden. Die Welt

in den Kinderversionen ist schwarzweiß, in den Erwachsenenversionen absichtlich dämmerig. (Shavit 1986, 45, 50.)

3. Übersetzen von Kinderliteratur

Der Übersetzer von Kinderliteratur kann den Text stärker manipulieren als der Übersetzer von Erwachsenenliteratur, was sogar erwartet wird (Puurtinen 2000, 107). Laut Shavit (1986, 112–113) hat der Übersetzer viele Freiheiten, weil die Kinderliteratur eine unterbewertete Stelle im Literaturpolysystem besitzt. Deswegen kann der Übersetzer die Texte grundlegend manipulieren, aber zwei Regeln müssen berücksichtigt werden: die Texte müssen so angepasst werden, dass sie für die Kinder passend und nützlich sind. Sprache, Handlung und Beschreibung müssen der Auffassungsgabe eines Kindes entsprechend formuliert werden.

House (2004, 684) spricht von der Unsichtbarkeit beim Übersetzen von Kinderliteratur. Weil Kinder und Erwachsene die Texte nicht als Übersetzungen wahrnehmen, sind Kinderbücher versteckte Übersetzungen (*covert translation*). Der größte Grund dafür ist ökonomisch: Es lohnt sich nicht, die kulturellen Elemente des Ausgangstextes zu übersetzen. Der Ausgangstext durchläuft einen kulturellen Filter, und der Text wird den Erwartungsnormen der Zielkultur entsprechend adaptiert. House hinterfragt jedoch diese Vorgehensweise, denn eine von den Aufgaben der Kinderliteratur besteht darin, dem Kind dabei zu helfen, verschiedene Kulturen zu verstehen und zu respektieren, woraus resultiert, dass die Übersetzungen offen sein sollten (*overt translation*). Laut House formen die Übersetzer die Texte auch zu stark um.

House (2004, 685) ist auch der Meinung, dass die Zensur der Erwachsenen nicht der einzige Grund für Veränderungen ist. Das Wissen der Kinder über die Welt und verschiedene Kulturen ist noch begrenzt, somit sind die Adaptionen und andere Erklärungen nötig. Ein anderer Grund kann sein, dass die verschiedenen Kinderliteraturtraditionen in der Ausgangs- und Zielkultur Wirkung auf die Übersetzungsentscheidungen haben. House vertritt die Ansicht, dass Verleger, Redakteuren und auch Übersetzer derartige Bücher zum Übersetzen wählen, die kulturell neutral und international sind.

Die Normen in der Kinderliteratur sind wichtig und stark ausgeprägt. Die Kinderliteraturkritik und Rezensionen spiegeln die Normen wider. (Puurtinen 2000, 107, 124.) Die Kinderbuchrezensionen klären auf, welche Literatur als für Kinder passend erachtet wird; welche Erwartungen die Kritiker und die Leser haben, bzw. welche Erwartungsnormen vorherrschend sind. Ein Werk, das den Normen nicht folgt, bekommt wahrscheinlich negative Kritik. Wenn das Werk den Normen folgt, ist die Rezension positiv. (Puurtinen 2000, 124.) Kinderbuchrezensionen sind jedoch oberflächlich, üblich sind so genannte Bundrezensionen, in denen dieselbe Kritik mehrere Übersetzungen umfasst. (Stöckell 2007, 452.) Außerdem werden die Rezensionen hauptsächlich für Erwachsene geschrieben, selten für Kinder oder Schriftsteller. Sie sind oft auch zustimmend oder sehr zustimmend. (Tyyris Tyllerö -Zeitschrift 2008, 87.)

Die erfolgreichsten übersetzten Kinderbücher in den zwanziger Jahren in Finnland waren amüsant, vernünftig, nützlich und anständig (Heikkilä-Halttunen 2007, 473). In den sechziger Jahren durchlebte die klassische Märchenfantasie schwere Zeiten (Apo 2001, 23). Statt Märchen wurde lehrreicher und problemmotivierter Realismus bevorzugt (Huhtala & Juntunen 2004, 113) und die Grimms Märchen mussten gesäubert werden (Heikkilä-Halttunen 2003, 42). Im 21. Jahrhundert wurde gefragt, ob die grausamen Grimms Märchen erneut gesäubert werden müssen (Heikkilä-Halttunen 2003, 43). Trotz der Grimm-Thematik enthalten die Kinderbücher ab der Jahrtausendwende heftige Themen: Krankheiten, Tod und physische Gesundheitsprobleme (Turun Sanomat - Zeitung, 7.11.2010).

Der Übersetzer von Kinderliteratur muss auch die Lesbarkeit berücksichtigen. Wenn die Eltern ihren analphabetischen Kindern vorlesen, ist das für die Kinder die einzige Möglichkeit, in die Literaturwelt einzutreten. Deswegen müssen die Texte leicht zu lesen sein. Unter anderem mithilfe der Satzzeichen kann der Übersetzer die Lesbarkeit fördern. (Oittinen 1993, 77; 1999, 252; 2000, 35.)

4. Neuübersetzung

Das Neuübersetzen bedeutet, dass ein Text, der früher schon übersetzt worden ist, wieder aus derselben Ausgangssprache in dieselbe Zielsprache übersetzt wird. Laut Paloposki und Koskinen (2010a, 29–30) scheint der Grund dafür einfach zu sein: die Sprache der früheren Übersetzungen ist veraltet oder diese erfüllen nicht die neuen Anforderungen an Treue oder Genauigkeit. Ein Grund für dieses Bedürfnis liegt an dem aktuellen Wissen über Schreiber, Kultur und Zieltext (Paloposki & Koskinen 2010b, 296). Nach Susam-Sarajeva (2006, 137–138) sind Neuübersetzungen nicht unbedingt das Ergebnis von veralteten Übersetzungen oder verschiedenen Zeiten. Der Grund für Neuübersetzungen liegt nicht immer in mangelhaften Übersetzungen oder veränderten Geschmäckern der Leser. Der Grund liegt auch in Erwartungen, Bedürfnissen und Einstellungen des Empfängersystems. Nach ihrer Meinung werden auch zum Beispiel EU-Texte neuübersetzt, nicht nur kanonische oder belletristische Texte.

5. Adaptation beim Übersetzen von Kinderliteratur

Adaptation wird oft als Einbürgerung verstanden (z.B. Venuti 2008). Adaptation ist eine Lösung, wenn der Text zu einer kinderfreundlichen Version bearbeitet wird (Milton 2010, 4). Laut Klingberg (1986, 17) sollte der Ausgangstext so wenig wie möglich manipuliert werden. Seiner Meinung nach haben der Schriftsteller und der Verlag die Adaptation bereits berücksichtigt, und der Übersetzer sollte nur wenige Änderungen vornehmen, d.h. kulturelle Kontextadaptation betreiben (ebd. 11–12). Wie Klingberg ist auch Shavit (1981, 171) der Meinung, dass Adaptation negativ ist. Wegen der Stellung der Kinderliteratur hat der Übersetzer die Freiheit, den Text zu adaptieren und zu manipulieren. Nach Oittinen (2000, 90) müssen alle Übersetzer, die erfolgreich übersetzen wollen, immer auf die Leser achten und die Texte adaptieren.

Zur Einbürgerung gehört die Skopostheorie, die wichtig für das Übersetzen von Kinderliteratur ist. Laut Reiß und Vermeer (1984, 100–101) ist Übersetzen ein zielstrebiges Handeln, das durch das Ziel (Skopos) der Übersetzung definiert wird. Das Ziel ist immer wichtiger als die Übersetzungsweise.

6. Untersuchungsmethode und -material

Die Untersuchung ist eine Text- und Übersetzungsanalyse (Nord 2009) und enthält qualitative und quantitative Merkmale. Ich vergleiche die finnischen Übersetzungen *Punahilkka*, *Lumikki* und *Kultahanhi* aus den Jahren 1927, 1962 und 2008 mit ihren Ausgangstexten *Rotkäppchen*, *Schneewittchen* und *Die goldene Gans* aus den Jahren 1997 (1857), 1962 und 2004. Ich suche pragmatische Adaptionen – d.h. Auslassungen, Zusätze, Ersetzungen und andere Veränderungen – in den Übersetzungen.

7. Zusammenfassung der Analyse

In den untersuchten Übersetzungen gab es insgesamt 146 Auslassungen, 134 Zusätze, 216 Ersetzungen und 23 andere Veränderungen. Die deutlichsten Themen, die ausgelassen wurden, waren Alkohol und Grausamkeiten. Die Anredeauslassungen traten in dem analysierten Material deutlich hervor. Die deutlichsten Zusätze fanden sich im Hinblick auf Redeeinleitungen.

Die Hauptthemen in den 216 Ersetzungen waren wiederum Alkohol und Grausamkeiten. Einige Grausamkeiten waren außerdem mit Hilfe von Euphemismen ersetzt. Zu den anderen Veränderungen gehörten insbesondere Änderungen in den Satzreihenfolgen und zwei verschiedene Versionen von Rotkäppchen.

Aus dem untersuchten Material kann gefolgert werden, dass besonders die jeweiligen Normen in der finnischen Kinderliteratur einen großen Einfluss auf die Übersetzungsentscheidungen haben. Alkohol und Grausamkeiten waren abgesehen von einigen Ausnahmen durch andere Wörter, zum Beispiel Saft, ersetzt oder völlig ausgelassen. Die starken Erwartungsnormen haben eine große Macht, weshalb die Texte durch den kulturellen Filter durchlaufen und adaptiert werden müssen. Die individuellen Entscheidungen der Übersetzer spielen eine eigene Rolle: mit Reihenfolgeänderungen wird zum Beispiel auf die Lesbarkeit eingewirkt.

Die Theorie des Neuübersetzens zeigt sich als Bedürfnis, eine veraltete Übersetzung, zum Beispiel Grimms Märchen aus dem Jahr 1927, erneut zu übersetzen, was zu der „neuen“ Übersetzung aus dem Jahre 1962 führt. Außerdem verlangen die neuen Kinderbuchnormen immer eine neue Version. Die Grimms Märchen als klassische Texte erfordern regelmäßig neue Versionen.

Aus der Analyse kann gefolgert werden, dass besonders die Skopostheorie auf das Übersetzen von Kinderbüchern wirkt, wenn die Texte den Normen der Empfängerkultur entsprechend adaptiert werden.

8. Schlussfolgerungen

Die Kinderliteratur spiegelt die ideale Welt wider. Die Kinderbuchübersetzer haben eine Verantwortung, wenn sie die Texte im Hinblick auf diese ideale Welt adaptieren. Diese Welten sind in unterschiedlichen Kulturen zu verschiedenen Zeiten nicht ähnlich.

Man könnte auch fragen, warum Kinderbücher überhaupt übersetzt werden, wenn zum Beispiel die Grausamkeiten in den Märchen der Gebrüder Grimm Diskussionen auslösen. Im heutigen Finnland gibt es viele Kinderbuchautoren und Illustratoren, die die jeweils herrschenden Normen und Ideale kennen. Doch gerade Werke wie Grimms Märchen oder Harry Potter sind Klassiker, die alle lesen und erleben sollten. Trotz vieler Grausamkeiten betonen Grimms Märchen Hilfsbereitschaft, Güte und Verständnis.

Man kann auch fragen, ob die Kinderliteratur heute immer noch eine unterbewertete Stelle im Literaturpolysystem hat?